

centralista
XLVI/2

Centralista
XLVI/2

centralista

XLVI/2

Tisztelettel köszöntöm a Centralista Olvasóját!

Nagy szeretettel nyújtom az ön kezébe szemináriumi közösségünk 2018/2019-es tanévének első szemeszteri munkáját, a Centralista karácsonyi számát.

Télen az egész természet visszahúzódik, lombjukat vesztik a fák, s ha a klímaváltozás engedi, mindent beborít a fehér hó. Mindez mégsem jelent pusztulást, ahogy Petőfi is mondja, „a föld csak elalszik, nem hal meg”. Ilyenkor a felszín kopárrá válik, hogy a mélyben, a dolgok bensejében kezdődhessen el a változás. Milyen bölcs a mi Anyaszentegyházunk, hogy erre az időszakra helyezi az Adventet, ekkor hív minket az elcsendesedésre. Arra szólít, hogy mai világunkban, amelyben a felszínt oly erősen felkorbácsolják a mindenféle zajok, álljunk meg egy pillanatra és tekintsünk magunkba, tekintsünk a mélybe. „Mert mialatt mély csend borult mindenre, s az éjjel sietős útja közepén tartott, mindenható igéd az égből, királyi trónodról, ott termett a pusztulásra szánt föld közepén” (Bölcs 14-15). Jézus itt van közöttünk. Megtestesült, megszületett Szűz Máriától, amikor senki sem látta, és eljön hozzánk akkor is, ha nem várjuk. De ha találkozni akarunk vele, ahhoz a mi odafordulásunkra is szükség van. „Nézd, az ajtóban állok és zörgetek. Aki meghallja szavamat és kinyitja az ajtót, ahhoz bemegyek” (Jel 3,20). Nyissuk ki az ajtót, és vegyük észre a kisded Jézust, Istent, aki ott van mindannyiunkban! Lássuk meg őt szereteteinkben, de azokban is, akiket nehezebben viselünk, és fedezzük fel az ő átalakító és megújító jelenlétét az Eukarisztiában.

Így kívánok a Magyar Egyházirodalmi Iskola nevében Áldott Karácsonyi ünnepeket és Kegyelemekben gazdag Új Esztendőt a Centralista minden kedves Olvasójának!

Lów Gergely
*a Magyar Egyházirodalmi Iskola
elnöke*

TARTALOM

MEDITÁCIÓ

Dr. Bábel Balázs: Adventi gondolatok 7

MUTASD MAGAD

Bárczi Domonkos 10

Bársony Árpád 12

Gaál Richárd 14

Hojda Ionuc Vasile 16

Pongrácz Benedek 17

Rátkai István 19

Riesz Benedek 21

Szabó Csaba Péter 23

Szalai Tamás 25

Vörös Dániel 27

ELMÉLET

Bárczi Domonkos:

Megfontolások a szent és a profán nyelv használatáról 29

Csujá Gergely Zoltán: Ki vagy rúgva, Föld? 32

Lőw Gergely:

Az isteni kegyelem kibontakozása Don Bosco

életművében, az Oratóriumi emlékiratok tükrében 46

Szakács Péter Mihály: II. János Pál pápa szociális tanítása 58

FORDÍTÁS

Ondi Alex: Stressz és keresztény élet 65

TÁRLAT

Pongrácz Benedek: „A Te utadon szeretnék járni...” 68

PRÓZA

Szarka Zoltán: Téli ablakok 71

FÜGGELÉK

A ház életéből 99

A Központi Papnevelő Intézet növendékeinek névsora 102

Dr. Bábel Balázs

ADVENTI GONDOLATOK

Krisztus Király vasárnapjával zárjuk az előző egyházi évet és Advent 1. vasárnapjával kezdjük az újat. Krisztus Király sok mindenben különbözik a világ uraitól, többek között abban, hogy ők a földi lét után eltűnnek. Krisztus azonban mindig jön. Sohasem válik múlttá. Erre figyelmeztet az egyházi év elején álló Advent, hogy találjon bennünket készen a mi Urunk.

Az idő hármaskörének sűrűsödik össze ebben a négy hétben. Visszaemlékezünk a Krisztus születése előtti időkre, amikor Isten Fia első eljövételére várakozott az emberiség, különösen az Ószövetség népe. Ugyanakkor az evangélium tanítása szerint előretételeztünk a történelem végkifejletére, amikor Krisztus másodszor eljön.

Mindezt a mában éljük meg, egész életünket betöltő várakozásban. Mindig várakozunk, ez éltet bennünket. Már a pogány bölcs, Herakleitosz is megállapította, hogy mindennap megszűnik valami,

ami miatt az ember szomorkodik, és mindennap születik valami új, ami miatt érdemes élni és küzdeni.

Aki vár, reménykedik: az élet legapróbb dolgaiban éppúgy, mint a legnagyobbakban. A sorbanálló ember is reméli, hogy nem hiába várakozik. Az évekig fogságban lévő reméli, hogy kiszabadul. Az adventi várakozás arra készít fel bennünket, hogy akkor is van kit várni, ha a földön már számunkra nem születik új, amiért érdemes élni és küzdeni. Mindez szorosan kapcsolódik a hittel.

Márai Sándor írja önéletrajzi visszaemlékezésében (Föld, Föld! ...) egy házmaster özvegyéről, aki az ostrom alatt maga temette el elesett férjét, hogy: „Nem tudott sírni, mint ahogy sok ember – amikor kiderül, hogy az életnek nincs semmiféle értelme –, elfelejt sírni. Az emberek addig sírnak, sopánkodnak, amíg azt hiszik, az életnek van valamilyen értelme.” Pár lappal odébb pedig az egész társadalomról megállapítja: „...a háború után mindenki várt Godot-ra. És Godot nem jött. Hol pusztult el? A munkatáborban vagy a csatatéren, vagy pincében? Vagy az árulás kazamataiban, a gyávaság poshadt-bűzhödtt vermeiben? (...) Az emberek megértették, hogy nincs kire és mire várni és gyűlölni kezdték”. (Talán nem fölösleges megemlíteni, hogy Beckett abszurd tragikomédiájából kölcsönzi a gondolatot, amelyben az emberek értelmetlenül várnak Istenre az élet szemétdombján).

Aki Istenben hisz, tudja, hogy el kell számolnia, és aki Istenre vár, szeretni kezd és nem gyűlölni. Nem találkozik a két oldalról fúrt alagút, ha nem a szeretet az iránytűje.

Az evangéliumokban Jézus erőteljes szavakkal felhívja a figyelmünket, hogy vigyázzunk, virrasszunk és így várakozzunk. Ez elsődlegesen nem a nemalvást jelenti, bár a keresztény önmegtagadó gyakorlatok közé sorolták a virrasztást, ezért is tartják a roráté miséket a megszokottnál korábban, hajnalban. Ez a virrasztás a lelkiismeretnek és a szívnek a tisztaságát jelenti, költőien fogalmazza meg az énekek énekének a szerzője: „aludtam, de a szívem virrasztott” (Én 5,2). Mit jelent a szívnek a virrasztása? Az a fajta készenlét, amelyik mindig Isten akaratát keresi az éppen mostban, ezért az ilyen embernek a legfontosabb pillanat a mostani, a legfontosabb ember számára, akivel éppen beszél, a legfontosabb tette a szeretet. Ennek hűséges megtartása csak Isten kegyelmével valósítható meg, mert az élet legnagyobb kísértése nem a különböző szenvedélyek rabságába való esés, hanem az, hogy éljünk magunknak és legyünk önzővé, mert ilyen ez a világ

is. Jézus külön figyelmeztet bennünket, hogy a gonoszság elhatalmasodásával sok szívben kihűl a szeretet, de aki állhatatos marad mindvégig, az üdvözülni fog (vö. Mt 24,14).

Mit jelent tehát a virrasztás? Mit jelent a karácsonyi készüllet? Először is a Karácsony igazi lényegére való odafigyelés, hogy Megváltó Istenünk kegyelme jelent meg Jézus Krisztusban, akinek születési ünnepére készülünk. Valahol már ezt is szeretnék elfelejteni, „téli fény ünnepévé” tenni, nehogy megsértsük mások érzékenységet. Közben a kereskedelem a reklám özönével vásárlási kampányra ösztönöz bennünket. Az Advent jelzi, hogy a végidő utolér bennünket, amely Jézus megtestesülésével vette kezdetét, és ez beletorkollik az utolsó napon történő visszaérkezésbe. Ebben a köztes időben élve kell virrasztanunk és várakoznunk. De miképpen tegyük ezt? Az egyébként is szükséges feladataink összeszedettebb, jobb végzését jelenti. Ha imádkozunk, legyünk figyelmesebbek. Ha munkát végzünk, lelkiismeretesebbek. Nehéz embertársainkkal szemben türelmesebbek, a fásultságokat okozó feladatokban szolgálatkészebbek. Így a készenlét a maga nagyszerű kétértelműségével jelenti a naprakészséget, és jelenti azt, hogy ha bármikor eljön az Úr, a minden ember számára világvéget jelentő halálban készen találjon bennünket. Így az Advent nem pusztán a liturgia játéka lesz, nem egy körforgás vagy visszaemlékezés csupán, hanem Krisztusra való várakozás, úgy ahogyan Ő élt, „körüljárt jót cselekedvén” (ApCsel 10,38). Hogy mi is ezen az úton olyan élethosszra juthassunk el, melynek teljessége a Krisztussal való azonosulás, amelyről az idős Szent Pál önmagára vonatkozóan már ezt mondta: „élek ugyan, de nem én, hanem Krisztus él bennem” (Gal 2,20).

Krisztus születésére készülni egyszerre ajándék és feladat. Isten kegyelme megörvendeztet bennünket, hogy átélhessük a megtestesülés ünnepét, és feladat, hogy lelkileg igényes Adventünk legyen. A szemináriumi évek Adventje jó előkészítő lehet majd a papi élet sok feladata között is megtalálni a lelki elmélyülést. Itt az alkalmas idő.

BÁRCZI DOMONKOS

A Központi Papnevelő Intézet elsőéves növendékeként nagy örömmel osztom meg rövid bemutatkozásomat és hivatásom történetét. A legfontosabb tapasztalatom ennek kapcsán, hogy a határozott keresésem kezdetén egészen mást gondoltam a papságról, mint most. Ahogyan egészen biztos, hogy a továbbiakban is újra és újra, újabb és újabb hívásokra kell igent mondjak. Így a hivatásom történetében is más-más pillanatok tartok fontosnak, egyáltalán: veszek észre.

1996-ban születtem, ötgyermekes családban nőttem fel. Budapest vonzáskörzetében, Pátyon élünk. Hálás vagyok a családomnak, mert egy biztos közeget biztosítottak számomra, de mégis tág rálátásunk lehetővé tett a bennünket körülvevő valóságra. Budakeszi iskolák után a budapesti Piarista Gimnáziumba kerültem. Innen – nagy hivatástudattal – az ELTE tanárképzésére jelentkeztem, magyar–történelem szakra. Mivel a képzés hat évig tartott volna, így egy bő év határozott keresés után, három egyetemi évvel a hátam mögött jelentkeztem a Székesfehérvári Egyházmegyébe. Iskoláimért igazán szerencsésnek mondhatom magamat, Budakeszin kiváló közösségbe kerültem, a piaristáknál szintén jó közösség mellett a gyermekes hitet elveszítve indulhattam el az érett keresztény élet felé. Az egyetem adta tapasztalatért és tudásért, az egyházi közegen kívüli élet megtapasztalásáért igazán hálás vagyok, nincs kétségem: pontosan erre volt szükségem.

Hivatásomat semmiképpen sem egy adott pillanatban kaptam, gyerekkoromban többször felmerült bennem a papság lehetősége, de mindig magamban tartottam. Mindig nagy érdeklődéssel fordultam a hit és az egyház felé. Kamaszkoromban aztán persze ezek a hangok egészen elhalkultak, de meg nem szűntek. Emlékszem, mikor egy beszélgetésünk során piarista osztályfőnököm rákérdezett, hogy gondoltam-e már arra, hogy lehetnék esetleg én is piarista. Pirulva bevallottam, hogy igen, felmerült már, mire ő a segítségemre sietett, hogy rosszul élnének, ők, piaristák, ha a diákjaikban ne merülne fel

ilyen gondolat. Később elküldte a híres Cseh Tamás-dalt, aminek sorai már akkor is nagyon megfogtak: *„Magamat láttam, tíz év múlva itt, / hallottam ezt, a mostani dal, hangjait. / És attól féltem, nehogy majd így legyen, / tíz év múlva ne ez a dal legyen.”* De egyelőre nem figyeltem erre. Az egyetemen aztán különösen érdekelt az egyháztörténelem mellett az irodalom művelésének kérdése, az ókori és középkori vallásos szövegek olvasása. Így kezdtem el igazán felfedezni a katolikus hit összefüggéseit és valóságát.

Másodikos korom óta cserkészkedem, kamaszkorom derekán pedig őrsvezető lettem. Hat éven keresztül szolgáltam ilyen minőségben egy társammal közösen. A vezetésben mindig jól éreztem magam, ugyanakkor sok hibát is elkövettem. Második egyetemi évem kezdetén fedeztem fel igazán a közösség adta örömeit: ekkor kezdtem el letenni a hierarchia okozta feszültségeket; megtapasztaltam, milyen jó vezetőként odaadni magamat a közösségnek. A papi hivatás gondolata határozottan és félreérthetetlenül ez év tavaszán ért, egy barátaimmal közös balkáni körutazás során. A gondolat pedig hatalmas szabadsággal töltött el.

Kamaszos lendülettel és lelkesedéssel állok az egyházmegyei papi lét elé, jövőt jósolni biztosan nem érdemes, az biztos, mindig is szükség lesz krisztusi életre hívott és elkötelezett férfiakra. A szemináriumban pedig kiváló lehetőség nyílik megtapasztalni az Isten akaratának való engedelmesség általi formálódás örömeit, felfedezni, hogy valóban „mindig és mindenütt” hálát adhatunk az élet összes pillanatáért.

BÁRSONY ÁRPÁD

Bárony Árpád vagyok, 21 éves, az Esztergom Budapesti Főegyházmegye harmadéves papnövendéke. Ötgyermekes családba születtem, harmadikként. Zsámbékról származom, Budaörsön, majd Budapesten tanultam. Szüleim katolikusként, katolikusként neveltek, bár ezzel kamasz koromban meg kellett küzdenem.

Az, hogy hogyan kerültem ide, egy elég érdekes kérdés. Körülbelül 6-7 éves lehettem, amikor támadt bennem egy gondolat: mi lenne, ha pap lennék? Nem igazán

tartottam ezt normálisnak, nem is beszéltem róla senkinek; teljesen természetes volt számomra, hogy majd én is apa leszek, egy nagycsaládos apa. Láttam, hogy ez mennyi örömmel és mennyi nehézséggel, olykor embert próbáló kihívásokkal jár, de nyilván ennyi idősen nem foglalkozik ilyennel az ember.

Ahogy idősebb lettem, mikor gyakrabban, mikor ritkábban, de előjött a kérdés, hogy mi lenne, ha pap lennék. Nem akartam, ezért mindig eltereltem a figyelmem erről a témáról. Fizikus kutató akartam lenni (később ez kicsit módosult, de mindenképp természettudományban elmélyült kutató volt a cél). A nagycsaládos lét mellett a cserkészetnek köszönhetően sok gyerekkel együtt nőttem fel, ami tovább erősítette bennem a vágyat: apa szeretnék lenni.

Egyetemre jártam, molekuláris bionika szakon, amikor elérkeztem odáig, hogy a papság kérdésével foglalkoznom kell. Annyira piszkált az Isten ezzel, hogy nem halogathattam tovább: át kell imádkozni ezt a témát. A család, a házastárs helyett az Istennel egy sajátos kapcsolat választása mellett a papsággal járó felelősség volt az, ami megijesztett. Majdnem az összes pap ismerősömet felkerestem azzal a kérdéssel, hogy ő hogyan indult, mi volt benne a kezdeteknél; azt reméltem, találok valakit, aki ugyanolyan helyzetből indul, mint én. Természetesen nem találtam. Amikor ki tudtam mondani, hogy „Uram, ha tényleg ezt akarod, akkor együtt megcsináljuk!” abbahagytam az egyetememet és egy kórházban kezdtem dolgozni. 2016-ban kezdtem

a szemináriumot Esztergomban, és most nyáron, 2018-ban helyezte át a Bíboros atya ide, Budapestre.

Miért szeretnék pap lenni? Irgalmasrendi szerzetesek „közt” nevelkedtem, ami nagy hatással volt, van az életemre. Az emberek, mondhatom Istenre szorulókat szolgálatát tartom az egyik legfontosabb feladatnak, küldetésnek. Ezért válaszolok erre a kérdésre így: azért szeretnék pap lenni, mert a szentségek által a legkövetesebb módon szolgálhatom az embereket.

GAÁL RICHÁRD

Gaál Richárd vagyok, 23 éves görögkatolikus papnövendék, és a Hajdúdorogi Főegyházmegyéhez tartozom. 1995. július 10-én születtem egy szabolcsi városban Mátészalkán, de gyermekkoromat Csengerben töltöttem. 2008-ban Székesfehérvárra költöztünk és itt folytattam tanulmányaimat először általános iskolában, majd gimnáziumban. Mielőtt beadtam a jelentkezésemet az egyházi középiskolába, akkor én már erősen éreztem egy belső hívást, hogy pap szeretnék lenni. Gyerek-

koromban nem volt túlságosan aktív a templomi közösségben való részvételem, de 12 éves koromban volt egy nagy változás, és azóta erősen érzem, hogy ez az én utam. 14 évesen két jelentősebb helyre adtam be a jelentkezésemet. Gondoltam, hogyha az egyházi iskolába vesznek fel, akkor pap leszek, ha nem, akkor tanár vagy színész. De az Úr üzent, és 2010-ben felvettek a Ciszterci Szent István Gimnáziumba. Nagyon sokat köszönhetek az itt töltött időszaknak, mert talán ezekben az években érlelődött bennem méginkább az a tudat, hogy Istent és az embereket szolgáljam, mint pap. 2014-ben felvételiztem is a nyíregyházi Görögkatolikus Papnevelő Intézetbe, ahová Fülöp Érsek atya fel is vett, és három évet ott is tanulhattam a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán. Kispapi jelmondatomnak a Márk evangéliumból való idézetet választottam: „Ne félj, csak higgy!”, hiszen a képzés hosszúsága és nehézsége, valamint az előttem lévő út természetes módon félelemmel töltött el. Ebből az apró kis mondatból mégis erőt tudok meríteni, hogy a hit által, Krisztus által ezek az akadályok leküzdhetőek, sőt, ezáltal mindig több vagyok. Második év után képzésünk részeként szerepel a szociális év, amelynek keretében öt hónapot Zsírán, egy Szociális Otthonban felnőtt fogyatékkal élőkkel foglalkoztam. Ebben az időszakban a győri, soproni és szombathelyi görögkatolikus közösségek életét igyekeztem könnyíteni különböző szolgálatokkal. Életem talán öt legszebb hónapját tölhettem itt, sokat tanultam a hívektől, a fogyatékkal élő személyektől, környékbeli

emberektől. Itt értettem meg Szent Pál mély gondolatát: „Sőt magam is áldozattá leszek a Ti lelketekért..”(2Kor 12,15). Zsira után a szociális év keretében külföldi szolgálatot is kellett vállalnom. Ez a hely Angliában volt, egy Boarbank Hall nevezetű ágoston-rendi nővérek által fenntartott idősek otthonában, ahol önkénteskedtem. Gyönyörű időszak volt, ahol szintén sok mindent megtapasztaltam, nagy szerep-tel emlékezem vissza erre az időszakra is. 2018 nyarán pedig Fülöp Érsek atya megkeresett, és azt kérte tőlem, hogy szeptembertől itt, a Központi Papnevelő Intézetben folytassam tanulmányaimat. Ezt az időszakot igyekszem azzal a nyitottsággal és készüléssel tölteni, amivel jó emberré, kereszténnyé, és majd pappá formálódhatok. „A szűköldőnek minden napja rossz, de a vidám kedélyű mindig ünnepet ül” (Péld 15,15). Életem és hivatásom ezzel az egy szentírási idézettel írható le leginkább. Mindig is vallottam és hittem, hogy embereknek és magunknak csak ezzel segíthetünk. Aki nem mer adni magából, aki bezárkózik és szűk lelkűvé válik és nem szeret, annak minden napja rossz lesz. De aki inkább a vidámságot, a nyitottságot választja, és meri elfogadni mások szeretetét, annak minden napja ünnep lesz. Mivel minden ember szeret ünnepelni, ezért ez is az Örök Boldogság felé vezet minket.

HOJDA IONUC VASILE

Borsában születtem, Romániában, Máramaros megyében 1994. január 6-án. A szüleim 1995 szeptemberében elköltöztek Temes megyébe, Magyarszentmártonba. Az általános iskola alsó tagozatát itt végeztem el, a felső tagozatot pedig Újváron. Ezután a római katolikus gimnáziumban, a Gerhardinumban tanultam Temesváron. Felsőfokú tanulmányaimat Gyulafehérváron, a papnevelő intézetben kezdtem a Temesvári Egyházmegye kispapjaként. Jelenleg Budapesten tanulok magyar nyel-

vet, és a Központi Szemináriumban lakom.

Hogy miért akarok pap lenni? Már kisgyermekként lelkesített a gondolat, hogy atya legyek, és ez a lelkesedés a mai napig megmaradt. Az embereken való segítség az egyik nagy motivációm, illetve az, hogy közelebb vigyem hozzájuk Istent. Így hivatásom fő mozgatórugói az emberek szolgálata, az ő életük szebbé tétele, illetve Isten és az Evangélium hirdetése a számukra, hogy megismerve az Igazságot, megtalálják életük értelmét. Azt szeretném, hogy a körülöttem élő, rám bízott emberek jól érezzék magukat az Egyházban, és minden a rendelkezésükre álljon, ami egy emberhez méltó élethez szükséges, hogy szeretetben és jó közösségben tudjunk egymás mellett élni. Arra kérem a kedves olvasókat, hogy imádkozzanak értem és a hivatásomért, és természetesen én is imáimba foglalom Önöket!

PONGRÁCZ BENEDEK

1996. október 19-én születtem Körmenten szüleim harmadik, legkisebb gyermekeként. A gyermekéveimet Őriszentpéteren töltöttem: oda jártam óvodába és általános iskolába is. Családom azóta is Őriszentpéteren lakik. Nővérem és bátyám is családot alapított már. A középiskolai tanulmányaimat Szombathelyen, a Premontrei Rendi Szent Norbert Gimnáziumban végeztem. Biológia tagozatra jelentkeztem, mivel már kiskorom óta a természettudományok és maga a természet mivolta érdekelt. A közép-

iskolai éveim alatt a Brenner János Kollégium lakója voltam, amely meghatározó szerepet játszik az életemben. A középiskolában még jobban erősödött bennem a biológia iránti érdeklődés és szeretet, és az egyes versenyeken, konferenciákon, terepgyakorlatokon való részvétel azt erősítette bennem, hogy ez az én utam. A középiskolai tanulmányaim után az egyetemet Szombathelyen, az ELTE Savaria Egyetemi Központjában végeztem alapszakos biológusként. Egyetemi éveim alatt a II. János Pál Katolikus Kollégium és Szakkollégium lakója voltam.

Általános iskolás koromban nem gondoltam a papi hivatás lehetőségére. Nem is ministráltam, nem igazán értettem a papság lényegi mivoltát. Középiskolai évem alatt kezdtem el jobban megismerkedni a katolikus vallással, és magával a hittel. Sokat jelentett ebben a Brenner János Kollégium közössége és az ottani lelki élet, a lelki vezetők. Ott ismerkedtem meg Bosco Szent Jánossal is, akit tulajdonképpen példaképemnek mondhatok. A fiatalokkal való munkához nagyon sokat segít Don Bosco tevékenysége és tanításai, a gyerekekkel való foglalkozások biztos alapjává vált az ő módszere. Ő 3 dolgot emelt ki, amely akár a gyerekekkel való foglalkozáshoz, akár az Isten szolgálatának megéléséhez és kibontakozásához számomra elengedhetetlen: **ÖRÖM, TANULÁS, SZERETET.**

Az egyetemi éveim alatt sem változott a hitéletem, sőt inkább erősödött, mivel kevesebb hullámvölgy volt benne. Több tábor szervezé-

sében és levezetésében részt vehettem, melyek mind erősítettek engem az utamon. Majd 2017 nyarán Olaszországban egy lelkigyakorlaton éreztem az első igazi hívó szót Istentől, s ez a nyáron kibontakozott számomra. 2018 tavaszán, miután a diplomadolgozatomat leadtam, jelentkeztem Dr. Székely János Szombathelyi megyéspüspöknél, aki ide, a Központi Papnevelő Intézetbe küldött tanulni.

RÁTKAI ISTVÁN

Rátkai István vagyok, a Szombathelyi Egyházmegye elsőéves kispapja. Az általános iskolát Szombathelyen végeztem a Brenner János Általános Iskolában. Pannonhalmán érettségiztem 2017-ben, majd egy évig matematika-fizika, hittan–nevelőtanár szakon tanultam Szombathelyen, s idén tavasszal jelentkeztem az egyházmegye kispapjai közé.

Hivatásom megtalálásában, megerősödésében nagy szerepe volt és van a mai napig családomnak. Édesanyám hittan–énekezenet tanár, emellett kántor, édesapám mentős. Két fiatalabb testvérem van. Ezenkívül hárman is vannak a családban, akik papként szolgálják Istent és a rájuk bízottakat.

Már öt évesen elkezdtem ministrálni, s ez volt az egyedüli, amit sohasem hanyagoltam el. Az oltár mellett való szolgálatra, imádkozásra kisgyermek koromtól még mai napig is úgy tekintek, mint ajándéokra. Ajándékokra, melyet én adhatok a Jóistennek, s ajándék számomra is, mert így a pap után én lehetek a legközelebb Krisztushoz.

Talán a ministrálások, vagy az, hogy három atya is van a családban adott okot arra, hogy nagyon sok atya mondogassa nekem: legyek pap. Be kell hogy valljam, már az ő buzdításuk előtt is éreztem e hivatás szelét, de senkinek sem mondtam el. S nem is foglalkoztam nagyon az ő buzdításukkal. Kisgyermekként és később is nagyon érdekelt a papi hivatás és a hittan, de a fizika és matematika tárgyak is nagy hatást gyakoroltak rám. A gimnáziumban már komolyan gondolkodtam, hogy mi legyen a jövőm, de erről otthon nem beszéltem. Hiába tetszett, nyűgözött le a matematika, vagy a fizika, teljesen más, leírhatatlan érzést szolgáltatott nekem a hittan, a ministrálás, és az imádkozás. A Jóistennel való kapcsolat, a találkozás öröme sokkal mélyebben érintett meg. S e kapcsolatot akartam, s a mai napig is akarom megmutatni, hogy bizony az Istennel való kapcsolatunk lehet jó.

Bizonytalan voltam, s nem mertem beadni a jelentkezésemet az érettségi évében. Úgy gondoltam, hogy egyrészt még nem vagyok elég

érett, másrészt félttem elengedni a reál-tudományokat, s harmadrészt attól tartottam, hogy egy gyermekkori puttonyt hordozok, azzal a teherrel, melyet az atyák mondtak nekem, hogy legyek pap. Ezért is akartam, hogy ez a döntés a sajátom legyen, ne egy-két gyermekkori tapasztalat, vagy a családi háttér miatt jelentkezsek papnövendéknek. Így matematika-fizika hittan-nevelőtanár szakon kezdtem tanulni.

Az érettségit követő nyáron, s ősszel nagyon sokat gondolkoztam, elmélkedtem, imádkoztam, mert valahogy éreztem, hogy a tanári pályában sem vagyok egészen biztos. S még jobban elbizonytalanodtam a tanév első két hónapja után, mivel mind a matematika-fizika, mind a hittan-nevelőtanár szak nagyon tetszett, de valami hiányérzetem ekkor is volt. Talán az őszi szünetben volt az a pillanat, amikor elhatároztam, hogy tavasszal beadom jelentkezésemet. S amint megfogalmazódott e döntés, mely talán egy évet is váratott magára, bejelentették, hogy régi iskolám névadóját, Brenner Jánost boldoggá avatják tavasszal. Ez számomra különös kegyelmi ajándék volt, valahogy úgy éreztem, hogy ez egyfajta bátorító szó a Jóistentől, egyfajta rábólintás a döntésemre.

Brenner János történetét, vértanúságát már kisgyermekként megismertem. Egyrészt az iskolám miatt, másrészt mert nagybátyám sokat mesélt róla, harmadrészt azért, mert a szomszédos plébánián szolgált, s emellett Brenner atya nagymamámat is tanította hittanra. Az ő vértanúsága, élete és példája nagyon sokat adott, s a mai napig is nagyon sokat ad számomra. Ezért is hatalmas öröm és kegyelem volt, hogy bejelentették, s az még inkább, hogy ott lehettem a boldoggá avatáson. A bejelentés napjától kezdve már biztos voltam magamban, s döntésemben, a fent említett puttonyt, s azt, hogy a családban több atya is van, már nem egy súlyos tehernek tekintettem, hanem egy olyasfajta kegyelemnek, mely nagyon kevés embernek adatik meg.

RIESZ BENEDEK

Riesz Benedeknek hívnak, az Esztergom-Budapesti egyházmegye első éves kispapja vagyok, jelenleg 21 éves. Hálás vagyok, hogy egy szerető, összetartó család negyedik gyermekeként nőhettem fel Budapesten.

A Szent Angéla Ferences Gimnáziumban érettségiztem, majd a Szent István Egyetemen folytattam közgazdaságtani tanulmányaimat turizmus szakon. Párhuzamosan beiratkoztam az Esztergomi Hit tudományi Főiskola katekéta-lelkipásztori

munkatárs képzésére is, ennek eredményeképp – szakmai gyakorlataim elvégzését követően – a Városmajori Plébánia óraadó katekétája is voltam.

Sok éven át aktívan közreműködtem a Városmajori Plébánián közösségeket, csoportokat, programokat és a lelki töltekezés, a hitben való gazdagodás lehetőségeit szervező önkéntesként. A hittanos közösség kiépítésének és működésének számos gyümölcse született, sok gyermeket és fiatalot sikerült egy megtartó háttérrel, életre szóló barátságokkal, valamint a hit, az élő Istenkapcsolat erejével, örömeivel és békéjével megajándékozni. Mindemellett egy alapítvány kuratóriumának és egy egyesület elnökségének tagjaként, valamint aktív pályázatíróként is igyekeztem szolgálni környezetemet.

Isten személyes felém fordulását, szeretetét először 16-17 évesen tapasztaltam meg, az első ilyen pillanatokat azonban később számomra még felismerhetőbb, még jobban az Istent körvonalazó élmények követték, amelyek során megtapasztalhattam, hogy milyen jó Vele elidőzni, az Ő hangjára figyelni, és az életemet Vele együtt élni.

Nagy örömet jelent számomra, hogy számos lelkigyakorlaton találkozhattam Isten felém (és mások felé egyaránt) tanúsított, végtelen és feltétlen szeretetével, az ima és a Szentlélek erejével és kegyelmeivel; a szentmisékben és szentségimádási alkalmakon az Eukarisztia szeretetével, az önmagát ajándékozó Krisztus számos szépséget, üzenetet, útmutatást és békét hordozó jelenlétével, a természetben gyönyö-

rúen megjelenő Gondviseléssel, valamint a gyónásban megjelenő nagy irgalommal. Istennel való kapcsolatom mélyítését szolgálta még például a kateketikai tevékenységem gyümölcseivel való örömteli szembesülés is.

Ez idő alatt lassan, fokozatosan született meg bennem a vágy a papi hivatásra, mely sok-sok öröm forrása számomra. Ezt a belső hívást, bár kezdetben meglepő volt, mégis igen vonzónak és lelkesítőnek találtam, és ennek találom ma is.

Ez a meghívás esetemben nem kötődik egy konkrét eseményhez, hanem sokkal inkább jelent egy egyre erősödő belső vágyat, egy utat, amely során felfedeztem, hogy egyre jobban szeretném átadni életemet a Vele való közösségnek, és mások Őhozzá, a végtelen Szeretethez való elvezetésének.

Karácsonyra készülvén jó lehet látnunk azt, hogy Jézus szeretne bennünk is megszületni – és ki ne szeretne együtt lenni a legnagyobb boldogság forrásával?

Ő velünk van, és szerető figyelemmel gondoskodik rólunk nap mint nap. Jézus nem egy halom ajándékot, hanem egészen egyszerűen önmagát adta ajándékba, ezzel példát mutatva nekünk: miért ne tehetnénk egyúttal mi is így? Hogyan lehetek én magam ajándék mások számára? Hiszem, hogy ettől lesz valóban meghitt a hangulat, és szeretetteljes az együttlétünk.

Hivatásomban erre a kérdésre törekszem keresni a választ napról napra. Szeretném életemet Istennel élve szolgálni az Ő nagy szeretete, gondviselése, a Vele való közösség öröme és békéje közvetítésének célját.

SZABÓ CSABA PÉTER

Dicsőség Jézus Krisztusnak!

Dicsőség mindörökké!

Szabó Csaba Péternek hívnak, és 1994. december 1-jén születtem Nyíregyházán. Egy háromgyermekes család legnagyobb gyermekeként nőttem fel a Nyíregyházi Egyházmegyéhez tartozó Szakoly községben. Szüleim gazdálkodással foglalkoznak, két testvérem pedig még középiskolás. Gimnáziumi éveimet a debreceni Szent

József Gimnáziumban végeztem, majd az érettségi után 2014-ben felvételiztem a Nyíregyházi Görögkatolikus Papnevelő Intézetbe. Itt teljesítettem 2 tanévet és egy előkészítő évet, majd a második év után egy évet töltöttem szociális munkával. Egy félévet laktam és dolgoztam az angliai Boarbank Hallban, mint idősgondozó, majd a tanév második felét itthon, Magyarországon a Vakok Batthyányi László Római Katolikus Gyermekotthonában töltöttem, ahol szintén gondozói munkakörben szolgáltam a ránk bízott sérült és árva gyermekeket.

A szociális év végén főpásztorem Szocska A. Ábel püspök atya úgy döntött, hogy a Központi Szemináriumban folytassam az utamat a papság felé. Ezúttal is köszönöm neki ezt a lehetőséget, a Jóisten áldja meg!

A hivatásom tudata az érettségi előtti két évben tisztult le bennem, de a Jóisten az azelőtti vívódásaimban sem hagyott magamra.

„Tiszta szívet teremts bennem, ó, Isten!” – ez a zsoltár részlet tökéletesen kifejezi számomra azt, hogy hitemben, életemben mindig fontos szerepe van a megújulásnak, és az Úr Jézusra való újra rácsodálkozásnak.

Amióta szeminarista vagyok, egyre jobban kezd körvonalazódni, hogy a Jóisten milyen útra, kalandra, misszióra és életre hív. Nagyon szeretem az embereket, és szeretném eljuttatni hozzájuk a Jóisten Örömhírét. Szabadidőmben nagyon szeretek zenét hallgatni, énekelni és szeretem érezni az Úr közelségét.

Szeretnék egykor én is tiszta szívvel, és szeretettel odaállni az oltárhoz, szeretnék pap lenni, és kérem az Önök imáit is, hogy az emberszerető Isten méltónak találhasson eme szolgálatra.

SZALAI TAMÁS

Szalai Tamás vagyok, a Központi Szeminárium elsőéves lakója, s mint kiderült, jelenleg a ház legifjabb növendéke is egyben. Tatabányáról származom egy katolikus család második gyermekeként. Iskoláimat Tatabányán végeztem el, majd az érettségi után a Székesfehérvári Egyházmegye püspökénél jelentkeztem a papi szolgálatra.

A jelentkezést hosszú éveken át tartó belső harc előzte meg. Az iskolatársaim világias életvitele és a bérmaeresztapám papi élete közti nagy eltérés segített a döntés meghozatalában. Látva osztálytársaim életét és a bérmaeresztapám által megélt papi élet előnyeit és hátrányait is, úgy gondolom, hogy a Bodajki Segítő Szűz Mária reám gyakorolt hatására hoztam meg ezt a nehéz és felelősséggel bíró, de ugyanakkor remélhetőleg helyes döntést.

A hittel már egész kis koromban találkoztam, hisz Édesanyám mélyen gyökerező lengyel katolikus hite a születésemtől végigkísért. Emlékszem, először talán 3-3,5 éves lehettem mikor szülővárosomban, Oroszlányban a mise alatt megfogalmazódott bennem a gondolat, hogy pap akarok lenni. A gyermeki lendület kamaszkoromig szilárdan megmaradt bennem. A törést és a kétséget az ébresztette bennem, hogy szembesültem a papok emberi gyengeségeivel. Az elkövetkező években ugyan a hitem nem ingott meg, de a papokba vetett bizalmam igen. Ez idő alatt ismertem meg a város egyházközségeinek nagy részét, különösen is a Bánhidai Egyházközség tagjait, akiknek azon kívül, hogy befogadtak, sok minden jót köszönhetek. Ebben az időben ismerkedtem meg a Bodajki Egyházközséggel is, akiket egyből szívembe zártam. A bánhidaiakhoz hasonlóan befogadtak és segítettek lelki fejlődésemet; sokat köszönhetek az ott szolgálatot teljesítő atyáknak (Horváth József atyának, Hortyi Gábor atyának, és nem utolsósorban Mórocz Tamás atyának) és a plébániai dolgozóknak. Az utóbbi két évben akarva-akaratlanul is, de egyre többször töltöttem Bánhidától távol a hétvégéket, Bodajkon, illetve néha, mikor volt szerencsém el-

jutni, Gencsapátiban. Bár az utóbbi helyen kevésszer fordultam meg, a hely plébánosával, Gombos Bálint atyával már az első alkalommal megtaláltuk a közös hangot, és mindig szeretettel fogadott mikor felbukkantam a faluban. A két településben számomra egy dolog fontos nagyon: mindkét hely ősi Mária-kegyhely.

Az imént felsorolt egyházi főtisztelendőségek mellett, három igen fontos világi úriember játszott nagy szerepet abban, hogy most itt lehetek. Ők hárman (Izing Mihály, Perger Ernő, Visegrádi József) egytől egyig mellettem voltak a nehéz pillanatokban és támogattak, életükkel és élettörténetükkel pedig példát és utat mutattak és mutatnak számomra a mai napig is.

VÖRÖS DÁNIEL

Vörös Dánielnek hívnak, a Szombathelyi Egyházmegye elsőéves papnövendékeként váltam a részesévé szeptember elején annak a régi szép hagyománynak, amely szerint a központisták táborát egy szombathelyi küldöttség is erősíteni kívánja. Ebbe a kalandba nem közvetlenül érettségi után vágtam bele, előbb két évet elvégeztem az ELTE földrajz–történelem osztatlan tanárképzés szakán, valamint a Szent Ignác Jezsuita Szakkollégiumban.

Élethivatásom bontakozása, a papságra hívó érzés már 16 éves korom óta rendszeresen napirendre került. Veres András püspök atyával folytattunk párbeszédet a papságom témájáról, azonban 18 évesen nem állottam még készen arra, hogy elinduljak a mindent Istennek ajánlás útján. A tanárképzés megkezdése, valamint a szakkollégiumban tapasztaltak azonban hamar ráébresztettek arra, hogy bár nagyon mély szeretettel viseltetek a társadalomföldrajz, a környezet védelme, valamint a történelem irányába, mégsem vagyok a helyemen. Nem vagyok a helyemen, mert dacos gyengeségemen felülkerekedett a hívó erő, amely az Istennek való teljes önátadás irányába csalogat, ahogy tette azt Jeremiással is (vö. Jer 20,7). Ehhez feltétlenül szükséges volt – és még most is fejlesztésre szorul természetesen... – a teljes Teremtőre való ráhagyatkozás kívánása, legyőzve a legmélyebb benső fenntartásaimat, félelmeimet a magánytól, a cölibátustól, a fókuszvesztéstől, gyengeségeimtől. Ezek feloldásában nagy segítségemre voltak súlyos, mély nyomokat hagyó emberi találkozások – sokszor ismeretlenekkel is –, valamint János apostol ezen szavai:

„A szeretetben nincs félelem. A tökéletes szeretet nem fér össze a félelemmel, mert a félelem gyötrelemmel jár. Aki fél, az még nem tökéletes a szeretetben.” (1Jn 4, 17)

A döntés meghozatala, a szándék kifejeződése, amely egy pillanat alatt más kontextusba helyezte a kompletórium válaszos zsoltárát („Uram, kezedbe ajánlom lelkem!”), szinte azonnal maga után vonta a

kérdését annak, hogy milyen pappá szeretnék válni. Egy szakkollégista társam fordult felém ezzel. Válaszomban igyekeztem kifejezésre juttatni, hogy olyanná, aki nyitott a kérdések iránt – keresi az adekvát válaszokat –, az útkeresők felé fordul, továbbá az Atya segedelmével mindent megtesz azért, hogy gondolkodó, felnőtt kereszténnyé válások eszköze lehessen, nem feledve, hogy mindnyájan Isten gyermekei, örökösei vagyunk.

Bárczi Domonkos

MEGFONTOLÁSOK A SZENT ÉS A PROFÁN NYELV HASZNÁLATÁRÓL

„A hit tehát hallásból fakad” (Róm 10,17) – írja Szent Pál a rómaiaknak. Világos, hogy keresztény hitünkben kiemelkedő jelentősége van a használt nyelvnek. Éppen erre a különös jelentőségre mutat rá a témával kapcsolatos sok, nem feltétlenül tudományos vita. Nem ritkán szélsőségekben mutatkozik meg a nyelvhez való hozzáállás, ismerjük a latin misézés népszerűségét egyes körökben, míg mások az *evangelizáció* hívószóra megpróbálják tartani a lépést a profán nyelv változásával, bízva a több ember megszólíthatóságában. Valóban, a hívek benyomását jelentős mértékben a *hogyan* alakítja. Ennek az írásnak nem célja megfogalmazni pontos állásfoglalást, inkább szempontokat szeretne nyújtani egy egészséges belátáshoz.

Mielőtt azt gondolnánk, hogy az egyházi nyelv problémája újkeletű, érdemes végiggondolnunk a korábbi idők és kultúrák viszonyát a szent nyelvhez. Alapvetés, hogy mindig, minden vallásban az imádság nyelve eltér a köznapi nyelvhasználatától. „Egyetemes vallási jelenség”, amikor nem a mindennapok nyelvén szólunk a Leírhatatlanhoz. A szakrális nyelv ismerete és közvetítése a nép felé pedig az ősidőktől kezdve a képzett papság feladata. A liturgia nyelvének értéke tehát a jelenlévőknek nehézséget okozhat, akkor is, ha alapvetően a saját nyelvükön szól, szóhasználatában, nyelvében mindenképpen eltér a köznapiétól.¹

Ha a középkori európai egyház gyakorlatát nézzük, szépen megjelenik, hogy a szentmise állandó részeit latinul mondták, ugyanakkor a tanítás pontos megismerésének a szándéka is felmerült, tehát a prédikáció népnyelven történt. Az úgynevezett perikópák pedig arról árulkodnak, hogy az elhangzó olvasmányok népnyelvi fordítása megtörtént.² Teljes bibliafordítások magyar nyelven csak a XV. századtól

¹ Vö. DÉRI, B., *A jobb lator szavai. Egy háromnyelvű tétel a nagypénteki kopt liturgiában*, in *Magyar Egyházzene XXI* (2013/2014), 205–206.

² Magyarország esetében az 1114-es Esztergomi Zsinat írja elő, mely szent szövegekre kell oktatni a híveket.

(Huszita Biblia) jelentek meg.³ Külön érdekes, hogy a hazai református egyház évszázadokig ragaszkodott a maga korában korszerű, Károli-féle fordításokhoz, csak az elmúlt néhány évben kezdték használni az új fordítású Bibliájukat. Az 1912-ben alapított görögkatolikus Hajdúdorogi Egyházmegye liturgikus nyelve a megszokott ósláv helyett meglepő módon nem a magyar, hanem az ógörög lett.⁴ Szépen látszik tehát az igény a szent, köznapiól eltérő nyelv használatára az istentiszteleti alkalmakon.

Mi lehet a nyelvhasználók számára értékes abban, hogy egy adott szöveget nem a számukra legerősebb nyelvváltozat szerint hallanak? A funkcionális nyelvészet szerint azt, hogy egy szöveg archaizál, a mindenkori nyelvhasználó tapasztalata adja. Az archaizmus használata pedig a tudatosság szubjektumának térben és időben való áthelyezését eredményezi.⁵ Tehát: ha egy szöveget a mi hétköznapi nyelvhasználatunktól eltérőnek, archaikusnak vélünk, akkor azzal a szöveg világához közelebb, a mi világunktól pedig távolabb kerülünk.

Tehát az egyébként nem elhanyagolható fordítási pontatlanságok okozta nehézségeken kívül még számos szempont hozható annak megértéséért, hogy miért csak a XX. században vezette be a katolikus egyház a népnyelvű liturgiát.

Annak megértéséhez, hogy mégis miért szükséges, hogy a hívek közelebb kerüljenek az elhangzó szövegek megértéséhez, álljon itt egy szemléletes példa. A *hókuszpókusz* szó hallatán nagy többségünknek valamiféle bűvészmutatvány juthat eszünkbe. Valóban, nemcsak a magyarban, hanem számos európai nyelvben használják ezt a kifejezést „varázslatok” kísérszövegeként. Alapos nyelvtörténeti tanulmány bizonyítja, hogy a *hókuszpókusz* szó eredete valóban a latin nyelvű szentmise szövegéből származik, a *hoc est (enim) corpus (meum)* mondat félreértéséből, amit az előírás szerint ráadásul halkán, hívek számára alig hallhatóan kellett mondani, így valóban a varázslatokhoz lehetett hasonló. A példa értékéből még az sem vesz el, hogy a vándorszó más

³ Vö. Dömötör A., *Régi magyar nyelvmélekek*, Akadémiai Kiadó, Budapest 2006, 72.

⁴ Vö. art. *hajdúdorogi görögkatolikus püspökség*, in *Magyar Katolikus Lexikon* IV (szerk. Diós, I.), Szent István Társulat, Budapest 1998, 484–486.

⁵ Ld. SIMON, G., *Az archaizáló nyelvhasználat nyelvi potenciáljáról funkcionális-kognitív kiindulópontból*, in *A stílus szociokulturális tényezői: Kognitív stilisztikai tanulmányok* (szerk. Tátrai, Sz.–Tolcsvai Nagy, G.) ELTE, Budapest 2012, 97–123.

nyelvekben a XVII. században, leginkább a protestáns területeken terjedt el.⁶

Azon kívül, hogy a hívek valóban nem ritkán egyáltalán nem értik az elhangzó szöveget, érdemes evangéliumi példákhoz fordulni, felidézni, Jézus hogyan tanított minket imádkozni. Amikor a magyar fordításban az Atyát szólítja meg, azt az arám nyelvben az *abba* szóval fejezhette ki Jézus.⁷ Szenvedésének éjszakáján a szövegben is így jelenik meg az imájának megszólítása: *Abba, Atyám* (Mk 14,36). Ez pedig pontosan megmutatja Jézusnak a korától eltérő istenképét. Az ő korában ez a köznapi beszéd része volt, a gyermekek így szólították meg az apjukat; a zsinagógák világától ez távol állt.⁸ (Hozzá tartozik, hogy Jézus és az Ő tanítása az Ószövetség világából értelmezhető!)

Tulajdonképpen a liturgia célja és tétje éppen az, hogy a hívő közösség tagjai közelebbi kapcsolatba kerüljenek a transzcendenssel; amit mi, keresztények Jézus „közvetítésével” igen bensőséges kapcsolatként igyekszünk megélni. Nem gondolom ugyanakkor, hogy a kereszténységen belül ne lenne helye és szerepe a szakrális nyelv használatának, sőt a fenti érvek mentén a liturgia nem képzelhető el profanizált nyelven, mivel az egész hívő közösség nyelvhasználata nyilván nem lehet azonos az ember legszemélyesebb nyelvével. Ahogyan azonban a hétköznapijaink során is más-más stílusban szólalunk meg, úgy nem jelenthet problémát a szent nyelv használata a liturgiában, míg személyes kapcsolatokban a szabadabb fogalmazás.

⁶ Vö. SZENTGYÖRGYI, R., *Hókuszpókusz*, in *Magyar Nyelv* CVII (2011), 463–468.

⁷ Ld. pl. a *Miatyánk* szövegét: Mt 6,9–13; Lk 11,2–4

⁸ Vö. HANKOVSKY, B., *A Miatyánk egzegézise*, Kairosz Kiadó, Budapest 2006, 25–27.

Csujá Gergely Zoltán

KI VAGY RÚGVA, FÖLD?

Avagy hogyan vélekedik a tudomány, Donald Trump és Ferenc pápa a klímaváltozásról és a Föld állapotáról

Bevezetés

Már régóta hallgatjuk, majdnem évtizedek óta, hogy bizony erős globális felmelegedés zajlik Földünkön. Egyre több tudós van azon a véleményen, hogy nagy a baj, és ha továbbra is az a tendencia fog uralkodni a gazdaságban, ami az elmúlt időszakban megfigyelhető, akkor a természeti folyamatok visszafordíthatatlanok lesznek, sőt egyesek már elmennek addig a merész megállapításig, hogy már most abban a stádiumban vagyunk, ahonnan bizonyos következményeket tekintve nincsen visszaút, elindult a láncreakció, a dominóeffektus. Ez viszont azt jelenti, hogy belátható időn belül, évtizedek vagy akár évek múlva olyan drasztikus változások fognak beállni a Föld klímájában, amelyek nagymértékben fogják befolyásolni mindennapi életünket, a politikát, a társadalmi, nemzetközi jelenségeket, és konfliktusokhoz, akár háborús megmozdulásokhoz fognak vezetni. Éppen ezért, mert ilyen nagy dolog forog kockán, tehát a globális béke, az emberiség jövője, a világ vezetőinek komoly lépéseket kell tenniük, megfontolt döntéseket kell hozniuk annak érdekében, hogy megelőzzék, amit még meg lehet, és enyhítsék azokat a következményeket, amelyek bekövetkezését már nem tudják megakadályozni. Történtek is lépések ennek érdekében: világcúcsokat, klímacúcsokat hívtak össze, nemzetközi egyezmények születtek, szabályozásokat vezettek be az érintett gazdasági ágazatokban stb. Azonban úgy tűnik, hogy mindezek ellenére valójában túl nagy előrelépés nem történt, sőt vannak országok, amelyek visszalépni látszanak egyes megállapodásoktól. Ilyen például a világ egyik nagyhatalma, az Amerikai Egyesült Államok, amely Donald Trump vezetése alatt tavaly, azaz 2017-ben, kilépett a Párizsi Klímaegyezményből.

Az Egyház vezetői is tudatosították, hogy a klímaváltozás egy létező jelenség, és bizony komolyan kell vele foglalkozni. Ez szűrődik

le Ferenc pápának a Laudato sí kezdetű enciklikájából is, amely behatóan foglalkozik a környezeti, ökológiai válsággal, illetve a Föld, a környezet, a természeti adottságok helyes értékelésével, használatával.

Jelen írásban azt fogjuk megvizsgálni, pontosabban egymással szembe állítani, hogy a tudósok; a világ egyik közismert vezetője, Donald Trump amerikai elnök; illetve a Római Katolikus Egyház feje, Jézus Krisztus jelenlegi földi helytartója, Ferenc pápa hogyan vélekednek a fent említett problémáról, problémaköréről. Az, hogy a címet mi ihlette, a III. pontban kiderül.

I. Mit mondanak a tudósok?

Amint a bevezetőben is írtam, a legtöbb tudós – szakmájukban elismert szakemberek – azon az egységes állásponton van, hogy az elmúlt két évszázad emberi tevékenysége olyan káros hatásokat eredményezett a környezetben, a természetben, amelyeknek évtizedeken, éveken belül súlyos következményei, „szövődményei” lesznek, és amelyeknek fájdalmas hatásait majd az egész emberiségnek el kell szenvednie, feltéve, ha még időben nem teszünk ellene megfelelő lépéseket. Ha megnézzük a CO₂ kibocsátási görbét az ipari forradalom kirobbanásától kezdve, észre fogjuk venni, hogy a termeléssel, a gazdasági fellendüléssel az elmúlt 150–200 évben olyan drasztikus módon megnövekedett az üvegházhatású gázok aránya a Föld légkörében, amelyre még nem volt példa az emberiség párezer éves történelmében. És magától értetődően ez a nagy változás nem jár egyedül, hanem elindít egy ökológiai láncreakciót, amely hatással van a Föld egész ökoszisztémájára, ugyanis az egész természet egy összefüggő rendszer, amelyben minden kapcsolatban áll egymással, és semmi sem történhet meg következmények nélkül. Persze még mindig vannak szkeptikusok, akik természetesnek, nem az emberiség hibájának gondolják a globális felmelegedés jelenségét, azonban azt láthatjuk, hogy elég sok valós adatot sorakoztatnak fel neves tudósok ennek a feltételezésnek a megcáfolására. Nem bújhat el az emberiség ezek elől a tények elől, nem játszhat többé struccpolitikát, és nem söpörheti a szőnyeg alá ezeket a problémákat! Vagy megteheti, de az úgy fog működni, mint a víz alá nyomott kosárlabda: egy ideig a vízfelszín alatt lehet tartani, de annál nagyobb erővel fog később a felszínre törni.

Hetesi Zsolt

De nézzük is meg, pontosabban mit is mondanak a mi tudósaink, mire számítsunk a jövőben! A szakemberek közül jelen írásunkban Hetesi Zsolt, magyar fizikus nevét emeljük ki, ugyanis ő igen sokat foglalkozott a témával az utóbbi időben, és szerteágazó ismeretei vannak erről a problémaköréről, amelynek ismertetése érdekében folyamatosan járja az országot és előadásokat tart mindenféle korosztálynak, felnőtteknek és fiataloknak egyaránt, hogy felnyissa a szemüket. (Őszintén szólva egy kicsit elfogult is vagyok a személye iránt, mert már gimnazista koromban hallhattam élőben a kecskeméti Piár dísztermében tartott előadását, 2009-ben, és már akkor az volt a diasor címe, hogy az Utolsó óra. Egy nagyon összeszedett és őszinte referátum volt, amely erősen elgondolkoztatott minket, akkori gimnazistákat, serdülőket arról, hogy bizony nem olyan a világ, mint ahogyan azt egyes filmek és reklámok lefestik, nem olyan rózsás a helyzet. Azonkívül még érdekességképpen meg kell említenem, hogy ő két évig papnövendék volt a Központi Szemináriumban, komolyan készült a papságra, csak aztán úgy érezte, hogy a természettudomány

illetve a családi hivatás jobban vonzza, így most családos emberként és a fizika elkötelezett szakértőjeként éli napjait, és közben készül az állandó diakonátusra). Nézzük meg tehát azt a körülményeket, amelyek között megírta, *A felélt jövő* című tanulmányt, amelyet ő írt a Föld mai állapotával, helyzetével kapcsolatban. Rögtön az első fejezet ezt a címet viseli, hogy *A jövő – mely tulajdonképpen nincs is*.¹ Ez egy eléggé sokatmondó és komoly kérdéseket felvető címadás: van-e egyáltalán még jövőnk, azok után, amiket tettünk és teszünk? De nem is áll meg ennél, hanem továbbmenve rögtön az első bekezdésben egy háttörő megállapítást tesz: „Ha az olvasó 1960 után született, nagyon jó esélye van rá, hogy erőszak, járványok vagy éhínség végezzen vele”.² Elsőre eléggé utópisztikusnak hangozhat ez a kijelentés, hiszen mi, akik a mai nyugati társadalomban nőttünk fel, hozzászoktunk a kényelemhez, a biztonsághoz, egyfajta luxushoz, és csak hírből ismerjük a háborúkat, a népvándorlásokat, az éhínséget, de hamarosan a „mi világunkat” is utolérhetik, sőt utol is fogják érni a modern, kapitalista, globális világrendszer pazarló, kizsákmányoló életmódjának következményei. Hetesi nem túlzott nagyot akkor, amikor leírta ezt a mondatot, ugyanis – amint már fentebb is említésre került – a Föld egy összefüggő rendszer, és a természetbe való minden komolyabb beavatkozásnak bizony komoly következményei is lesznek közvetett vagy közvetlen módon. A fizikus leírja tanulmányában, hogy a globális klímaváltozás, amely leginkább a légkörbe juttatott hatalmas mennyiségű CO₂-nak köszönhető, egyértelműen az emberi tevékenység hatására alakult ki, hiszen az ipari forradalom előtti időkből vett sarki jégmintákból egyértelműen kiolvasható, hogy a XIX. század közepe előtti időszakban, több százezer évig állandó volt a levegő CO₂ tartalma.³ Mára már annyira magasra emelkedett az aránya, hogy az ipari termelés előtti 280 ppm-hez (a CO₂ molekulák száma egymillió oxigén molekulára) képest, ez a szám 380 ppm-re emelkedett, és továbbra is nő. Ez azt jelenti, hogy 2050-re, ami már hamarosan elérkezik, a Föld átlaghőmérséklete 2–5 °C-al fog megnövekedni, aminek beláthatatlan következményei lesznek. Ez egy láncreakció, ami további eseményeket

¹ HETESI, Zs., *Felélt jövő. A Fenntartható Fejlődés Egyetemközi Kutatócsoport helyzetértékelője*, 1, <https://www.abosz.hu/images/jelentes.pdf> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 11. 10.)

² Uo.

³ Vö. *Felélt jövő*, 2.

fog okozni: a biodiverzitás (az élővilág sokfélesége) csökkenése; ökoszisztémák összeomlása; a sarki jégtakarók elolvadása. Ez utóbbi által megemelkedik a tengerszint, amely következtében nagy népsűrűségű területek válnak lakhatatlanná, így ez a katasztrófahelyzet népvándorlásokat fog magával hozni, amely nemzetközi konfliktusokhoz, akár háborúkhoz is vezethet. Ráadásul a jégtakarókból kiolvadt édes víz a sós vizű áramlatokba keveredve, lelassítja, majd végül teljesen megszünteti azokat – mivel a só koncentráció különbsége hajtja őket – így elhalnak azok a nagy interkontinentális tengeráramlatok, amelyek hőt szállítottak a különböző földrészekre. A hőmérséklet emelkedés miatt a párolgás is egyre nagyobb és nagyobb lesz, ami veszélyezteti a vízkészleteket, ezért valószínűleg a víz hamarosan nagy értéket fog jelenteni, és sokan akár fegyveres konfliktust is kezdenek annak megszerzéséért. A most felsorolt történések csak egy rövid kis ízelítőt adnak abból a jelenséghalmazból, amely a fogyasztásközpontú gazdaság következményeként és az amiatt bekövetkező klímaváltozás hatására kialakul, vagy ki fog alakulni.

Hetes Zsolt persze, már csak keresztény világnézetéből fakadóan is, nem abszolút pesszimistán áll a jövőhöz, nem akar „vészmadár” lenni, alapvetően pozitívan gondolkodik, de közben megjegyzi, hogy tudós emberként igyekszik minél realisabb képet adni a világ helyzetéről, és ehhez számokat és tényeket használ, amik általában nem hazudnak. Tanulmánya végén felsorol a jövőre vonatkozó 3 kimeneteli lehetőséget, amik közt találunk nagyon borúlátó és nagyon derűlátó leírásokat is. Az első verzió a legpesszimistább forgatókönyv, amely a bukást, a teljes globális katasztrófát vetíti előre, ami annak a következménye lesz, hogyha nem változnak a dolgok, ha a termelési ütem, a káros gáz kibocsátás, valamint a nyugati ember pazarló fogyasztása nem vesz 180 fokos fordulatot. Ezzel szemben két optimistább verziót állít, amelyek szerint, még ha most elkezdünk drasztikus változásokat bevezetni, akkor megvalósíthatóak, de nem egy olyan jövőképpel, mint amilyenekkel mostanság ámítanak minket, szuper innovációs technológiával, repülő autókkal stb., hanem egy csökkentett energiafogyasztású társadalommal, amely egy kicsit visszatér a korábbi termelési eszközökhöz és módszerekhez, a vidéki közösségi szerveződésekhez és életmódhoz. Véleménye szerint nagy szerepet fog kapni a jövő társadalmában a keresztény ember, a Római Katolikus Egyház, ugyanis rendelkezik azzal a látásmóddal, amely egy

ilyen helyzet orvoslásához szükséges: „Az ember istenképősége olyan viselkedést eredményez, melynek jellemzője a távlatosság. Az istenképű ember térben és időben kierjedten él és gondolkodik”.⁴

II. „Ki vagy rúgva!” – Donald Trump

Az Amerikai Egyesült Államok 2016-ban megválasztott új elnökének, Donald Trumpnak már más a véleménye a klímaváltozásról, a világ helyzetéről. Már megválasztása előtt is voltak olyan megjegyzései a globális ökokrízissel kapcsolatban, amelyek aggodalomra adtak okot azoknak a tudósoknak, szakembereknek, akik tudják, hogy így is nagy a baj, nem hogyha még olyan vezető áll majd egy globális nagyhatalom élére, aki fittyet hány a tudományos adatokra, amelyek egyértelműen igazolják, hogy a világban tapasztalható felmelegedés az emberi tevékenység következménye. Ilyen megjegyzései például, hogy a globális felmelegedés csak „kamu”, csak a kínaiak találták ki, hogy az amerikai ipart megkárosítsák, vagy hogy az éppen kint tapasztalható hidegre hivatkozva azt mondta, hogy semmi jelét nem látja a felmelegedő éghajlatváltozásnak. Bár azt meg kell jegyezni, hogy ő még így is a kisebbik rossz választása volt, mert Mrs. Clinton valószínűleg merészebb dolgokkal is előállt volna. De Mr. Trump is drasztikus lépésre szánta el magát beiktatása után, amikor bejelentette, hogy kilép a 2015-ben megkötött 200 ország által aláírt nemzetközi Párizsi Klímaegyezményből. Enyhén szólva sokkolóan és meghökkentően hatott ez a világra, mind a nemzetközi, mind az itthoni sajtóra. Az Index egyik cikkírója, Hanula Zsolt úgy említi ezt az eseményt, mint amivel „Trump szó szerint közelebb hozza a világvégét”.⁵ És nem áll messze az igazságtól ez a megállapítás, hiszen az új amerikai elnök intézkedéseit tekintve, láthatóan fontosabb számára a rövidtávú haszon, mint a hosszú távú gondoskodás a Föld jövőjéről. Ha a jelenben új munkahelyeket tud azáltal teremteni az USA-ban, hogy újra felvirágoztatja a szénbányászatot és az olajkitermelést, akkor mit érdeklí őt és a köré csoportosuló vezetői gárdát, hogy ennek beláthatatlan következményei lesznek a távoli jövőben, amely egyébként

⁴ Felélt jövő, 11.

⁵ https://index.hu/tudomany/2016/12/01/trump_szo_szerint_kozelebb_hozza_a_vilagveget (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 12.)

annyira nem is távoli. „Az ellenzők pedig olyan megfoghatatlan dolgokkal érvelnek, mint hogy 50 év múlva két fokkal melegebb lesz - ez az egyszerű melóst pont nem hatja meg, ha cserébe lesz munkája, és olcsóbban tankolhatja tele a (...) nagy pickupját”.⁶ Ezzel körülbelül azt mondja a jövő Földjének, hogy „Ki vagy rúgva!”, mint ahogyan ez az emblemikus Apprentice című TV-Show-ban sokszor elhangzott a szájából.

De más intézkedései is sajnos arra engednek minket következtetni, hogy Trump bizony eléggé félvállról veszi ezt a témát, és ezáltal nagy veszélybe sodorja az egész emberiséget. Ilyen hivatalos lépése volt például, hogy megvonta a támogatásokat a NASA klímakutató programjától, amely felbecsülhetetlen értékű adatokat szolgáltat a tudósok számára az egész világon a műholdjai által. Hanula Zsolt cikkében idézi a Nemzeti Atmoszférakutató Központ egyik tudósát: „Ha ez megszűnik, az egész klímakutatás visszakerül a középkorba, vagy legalábbis a műholdak előtti időszakba”.⁷ Az embereket persze ilyen-olyan közleményekkel próbálják megnyugtatni: „A pénteken a kora esti órákban kiadott külügyi közlemény azt is leszögezi: az Egyesült Államok innovációs és technológiai fejlesztések révén a továbbiakban is csökkenti az üvegházhatást kiváltó gázok kibocsátását, együttműködik más országokkal, tisztább és hatékonyabb módon hasznosítja a fosszilis tüzelőanyagokat, és igénybe vesz tiszta és megújuló energiaforrásokat is”.⁸ A gyakorlat azonban azt mutatja, hogy egyre rosszabb irányba haladnak a dolgok. Trump például olyan emberekkel veszi körbe magát, akik tagadják a klímaváltozást és humbugnak tartják az egészet, ami csak arra jó, hogy visszafogja az USA-t a hatékony termeléstől. Ilyen Kathleen Hartnett White is, akit az újdonsült elnök környezetvédelmi tanácsadójának nevezett ki, akinek – csak úgy mellesleg meg kell említeni, hogy – a fosszilis energiahordozók kitermelésével foglalkozó iparágban szer-teágazó kapcsolatai vannak, és már korábban is küzdött a korlátozó intézkedések ellen.⁹ Trump nemrég Párizsban járt, és találkozott a

⁶ Uo.

⁷ Uo.

⁸ https://index.hu/kulfold/2017/08/05/az_usa_hivatalosan_jelezte_kilep_a_parizsi_klimaegyezmennybol (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 05.)

⁹ Vö. https://index.hu/kulfold/2017/10/14/trump_kornyezetvedelmi_tanacsadoja_lesz_es_nem_hisz_a_klimavaltozasban_es_penz_t_kap_az_olaj_es_szenlobbitol (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 05.)

Donald Trump Ferenc pápával

francia miniszterelnökkel, akivel többek között a klímaváltozásról és a Párizsi Klímaegyezményről is szót váltottak. Az Egyesült Államok elnöke elmondta Emmanuel Macronnak, hogy alapvetően nincsen problémája az egyezménnyel, sőt szívesen vissza is lépne – már csak azért is, mert kedveli a francia államfőt –, csak annak feltételei, korlátozásai azok, amik nem annyira nyerték el a tetszését a jelenlegi amerikai kormánynak, mert véleményük szerint károsak az ország gazdaságára.¹⁰ Vagyis ezzel nem mondott mást az államfő, minthogy haverságból jó gesztus lenne újra csatlakozni a megállapodáshoz, de az előírásokkal továbbra sem ért egyet, mert még mindig nem látja, vagy nem akarja tisztán látni, hogy ezeket nem viccből találták ki, hanem pontosan azért, mert komoly a helyzet. Nincsen tehát többé helye önfejtésnek és különködésnek, hanem egy világméretű összefogásra van szükség, hogy elkerüljük a jövőben várható 2–3 vagy akár 4–5 °C-os átlaghőmérséklet emelkedést, aminek következményei beláthatatlanok. A jelenlegi állapotok ezen komolyságát az egyházfő, Ferenc pápa is felismerte, és éppen ezért adta ki 2015-ben a *Laudato si* kezdetű szociális enciklikáját, amely a teremtett világ helyzetét és a Biblia ide vonatkozó tanítását vizsgálja. Ez a dokumentum igyekszik

¹⁰ https://index.hu/tudomany/2018/01/29/trump_szerint_nincs_klimavaltozas_de_a_klimaegeyzmenybe_visszalepne_mert_kedveli_macront/ (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 12.)

rámutatni arra a fontos gondolatra, hogy az ember nem azért kapta a Földet, hogy kizsákmányolja és felélje azt, hanem ajándékba, megőrzésre, amellyel meg kell tanulni közösségben, szimbiózisban élnie, és el kell sajátítania egy felelősségteljes gondolkodásmódot, hogy annak kincseit, erőforrásait megfelelően tudja használni. 2017. május 24-én látogatást tett Ferenc pápa Trump amerikai elnöknél, és ezen alkalommal megajándékozta őt is egy példánnyal az általa összeállított pápai körlevélből, hogy ismételten felhívja a figyelmét a problémákra.¹¹ A pápai protokoll szerint csak 20 perc állt volna a rendelkezésükre, ezzel szemben majdnem több mint fél órán keresztül tartottak eszmecserét, amely valószínűleg nem túl pozitívan végződött a pápa szándékait tekintve, hiszen az eseményen készült képeken az egyházfő láthatóan nem túl vidám arcvonásokkal szerepel a beszélgetésük után.

Mindenesetre reméljük, hogy Donald Trump amerikai elnök bölcs belátásra tér, hiszen egy ilyen nagyhatalomnak, mint az Amerikai Egyesült Államok, óriási szerepe van egy ilyen globális konfliktus megoldásában, hiszen világviszonylatban mind a gazdasági szerepét, befolyását, mind pedig a káros gázkibocsátásból kivett részét tekintve elég nagy súlyt nyom a mérlegen. Tehát bízunk benne, hogy a végén nem fogja a Földnek is azt mondani: „Ki vagy rúgva!”

III. Laudato sí – avagy ahogyan az Egyházfő látja

Amint az előző szakasz végén említettem, 2015-ben jelent meg Ferenc pápa *Laudato sí* kezdetű enciklikája, amely erősen bírálja a mai fogyasztói társadalmat, a globális kizsákmányoló ipart, amely veszélybe sodorja az ökológiai egyensúlyt és így a természet, az emberiség jövőjét is. Annak, hogy konkrétan mi is folyik a mai világban, már az első fejezetben hangot ad az egyházfő. Tudományos igényességgel konkretizálja a problémákat, és rávilágít arra, hogy mindig fontos szembenézni a jelen tényeivel: „Az emberiség és a világ helyzetét elemző teológiai és filozófiai reflexiók hasztalanul ismételt és elvont üzenetként szolhatnak, ha nem ismételten az aktuális körülményekkel való szembenézésből kiindulva jelennek meg, és nem veszik figyelembe azt, ami eddig ismeretlen

¹¹ <http://greenfo.hu/hirek/2017/05/24/trump-nem-teszi-ki-ferenc-papa-ajandekat-a-vitrinbe> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 12.)

volt az emberiség történelme számára”.¹² Rámutat arra, hogy a mai világ tempója, üteme természetellenes, és bár fontos a változás, de „az a gyorsaság, amelyet az emberi tevékenységek rákényszerítenek, ellentétben áll a biológiai evolúció természetes lassúságával”.¹³ Donald Trump amerikai elnökkel ellentétben ő elismeri, és őszintén kimondja, hogy a mai világban tapasztalható ökológiai krízis a meggondolatlan, rövidlátó emberi tevékenység folyamánya. Sőt amint fentebb említettem magát az amerikai elnököt is megpróbálta jobb belátásra bírni a kérdéssel kapcsolatban egy találkozó keretében, de sajnos úgy tűnik, hogy süket fülekre talált. Azonban nem csak Trump, hanem az általa támogatott személyek is ellenállnak Ferenc pápa felhívásának. 2015-ben a *Laudato si* megjelenése után egy magát szakembernek nevező klímaszkeptikus, Myron Ebell, éppen, erősen támadta Péter utódának írását. Tudománytalannak és ostobaságnak állította be az egyházfő körlevelét, amely szerinte a modern társadalomellenességben gyökerezik, és hasonló a célja, mint a XVII. században a Galileo „lejárátására” irányuló hadműveletnek.¹⁴ Mi persze tudjuk, hogy a pápa létező jelenségekről ír, nem beszél félre, hanem egy utolsó segélykiáltást intéz a világhoz, mert ő is érzerkeli, hogy nagy a baj. Nézzük is meg röviden, hogy hogyan is látja jelenlegi egyházfőnk a mai világ helyzetét.

„Úgy tűnik, a föld, az otthonunk egyre inkább egy hatalmas szemétdombbá válik”¹⁵ – írja a körlevél 21. pontjában. Ez egy szomorú megállapítása a pápának, aki hosszú életének évtizedei alatt maga is megélte a világ átalakulását, átformálódását a globális eszmék térnyerése során. Még ő is látta a Föld korábbi állapotát gyermekként a XX. század elején, és most szembesülnie kell azzal a ténnyel, hogy mára már szemétszigetek lebegnek a Csendes-Óceán közepén, ahová az óceáni áramlatok összehordták a sok eldobott hulladékot. Emellett ott van a nagyobb probléma, az éghajlatváltozás kérdése: „Az éghajlat közjó, mindenkié és mindenkinek a javát szolgálja. Globális szinten egy olyan összetett rendszer, amely kapcsolatban áll az emberi élethez számos

¹² FERENC pápa, *Laudato si kezdetű enciklikája közös otthonunk gondozásáról*, Szent István Társulat, Budapest 2015, 15.

¹³ Uo.

¹⁴ <http://www.globalwarming.org/2015/06/19/pope-franciss-climate-encyclical-help-poor-people-by-dismantling-industrial-civilization> (Utoljára ellenőrizve: 2018.05.13.)

¹⁵ *Laudato si*, 16.

alapvető létfeltétellel”.¹⁶ Ez tehát nem a multinacionális cégek, a politikai nagyhatalmak játékszere, hanem egy mindenkire, az egész emberiségre hatással lévő rendszer, amelyet nem lehet következmények nélkül felbolygatni és megkárosítani. Éppen ezért a pápa komolyan felhívja a figyelmet erre a jelenségre, tudniillik az éghajlatváltozásra, és leszögezi, hogy mindenkinek felelőssége van ezzel kapcsolatban, és mindenki tenni tud az ügy érdekében életmódjának, fogyasztási szokásainak megváltoztatásával.¹⁷ Tisztában van azzal, hogy mennyire komoly a helyzet, és erre többszörösen fel is hívja a figyelmet: *„Az éghajlatváltozás súlyos környezeti, társadalmi, gazdasági, elosztási és politikai következményekkel járó globális probléma, amely az egyik legnagyobb kihívás az emberiség számára”*.¹⁸ És persze nem marad el a vezető pozícióban lévő csoportok bírálata sem, ahogy azt már a jelenlegi egyházfőtől megszokhattuk: *„Úgy tűnik, hogy sokan azok közül, akik több erőforrással és gazdasági vagy politikai hatalommal rendelkeznek, leginkább a problémák elkendőzésére vagy a tünetek elrejtésére törekkenek, és csupán csökkenteni próbálják az éghajlatváltozás néhány kedvezőtlen hatását”*.¹⁹ A körlevélben kitér konkrét, a globális felmelegedés által bekövetkező káros jelenségekre is. Ilyenek a biodiverzitás csökkenése, a jövőben várható vízhiány, az egyes ökoszisztémák összeomlásának a veszélye, valamint az emberi élet minőségének, a társadalmi viszonyoknak a romlása, és az egyre mélyülő, és világszerte tapasztalható egyenlőtlenségek, igazságtalanságok.

Az egyházfőnek láthatóan összetett és szerteágazó képe van napjaink világáról, és azon belül is az éghajlatváltozásról és az annak következtében bekövetkező krízisekről. Ennek ellenére azonban nem pesszimista hangvételű az üzenete, de határozott és komoly lépésekre hívja fel az egész világot, mind a vezetőket, mind a társadalom alacsonyabb rétegeit képviselő személyeket, mert a klímaváltozás egy létező jelenség, amit csak egy globális, együttes gondolkodás- és életmódbeli változtatás képes megmásítani.

¹⁶ *Laudato sí*, 17.

¹⁷ Vö. uo. 18.

¹⁸ Uo. 19.

¹⁹ Uo. 20.

Összegzés

A klímaváltozás kérdése egy nagyon megosztó téma. Sokan csak ostobaságnak, tudománytalanságnak, ijesztgetésre való kitalációnak tartják, amely csak arra jó, hogy lelassítsa a gazdaság fejlődésének az ütemét. Vannak azonban olyan kutatók is, akik nem veszik félvállról a globális felmelegedés kérdését, és ebből kifolyólag az emberiség jövőben bekövetkező sorsát. Ha utána olvasunk az adatoknak, amiket összegyűjtöttek, és meghallgatjuk az egyébként szakmájukban kiváló és elismert tudósok, szakemberek őszinte véleményét, akkor rá fogunk jönni, hogy az éghajlatváltozás nem humbug, és a következményei már itt kopogtatnak az ajtón. Nem kell ahhoz feltétlenül profétának lenni, hogy meglássuk, bizony nehéz évek, évtizedek várnak ránk.

Ezzel egy időben azonban sosem szabad elveszítenünk a reményt és a hitet, hiszen Isten a nehéz időkben is mellettünk van, a sötétség völgyében is védelmez bennünket, és jó pásztorként terelget minket, hogy zöldellő rétekre találjunk (vö. Zsolt 23). Tehát nem szabad kétségbe esnünk, mert ennek a csodálatos világnak a Teremtője velünk van, és folyamatosan azon munkálkodik bennünket is hívva, hogy együttesen egy szebb és jobb világot teremtsünk. Ahogyan Ferenc pápa is írja a körlevele végén: *„Addig is összefogunk, hogy vigyázzunk erre a ránk bízott otthonra, annak tudatában, hogy minden benne található jó felvételik majd a mennyei ünneplésbe. (...) Énekelve járjunk! Hogy a bolygónkért folytatott küzdelmünk és az érte érzett aggodásunk ne vegye el tőlünk a remény örömet. (...) E világ szívében továbbra is jelen van az élet Ura, aki nagyon szeret minket. Ő nem hagy el bennünket, nem hagy magunkra, mert végérvényesen eggyé vált földünkkel, és szeretete segít, hogy új utakat találjunk. Áldott legyen!”*²⁰

²⁰ *Laudato sí*, 141.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- FERENC pápa, *Laudato sí kezdetű enciklikája közös otthonunk gondozásáról*, Szent István Társulat, Budapest 2015.
- HETESI, Zs., *Felélt jövő. A Fenntartható Fejlődés Egyetemközi Kutató-csoport helyzetértékelője.*, 1, <https://www.abosz.hu/images/jelentes.pdf> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 11. 10.)
- HETESI Zs., *A felélt jövő. A Fenntartható Fejlődés Egyetemközi Kutató-csoport helyzetértékelője*
https://index.hu/tudomany/2016/12/01/trump_szo_szerint_kozelebb_hozza_a_vilagveget (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 12.)
- https://index.hu/kulfold/2017/08/05/az_usa_hivatalosan_jelezte_kilep_a_parizsi_klimaegyezménybol (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 05.)
- https://index.hu/kulfold/2017/10/14/trump_kornyezetvedelmi_tanacsadoja_lesz_es_nem_hisz_a_klimavaltozasban_es_penzet_kap_az_olaj_es_szenlobbitol (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 05.)
- https://index.hu/tudomany/2018/01/29/trump_szerint_nincs_klimavaltozas_de_a_klimaegyezménybe_visszalepne_mert_kedveli_macront (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 12.)
- <http://greenfo.hu/hirek/2017/05/24/trump-nem-teszi-ki-ferenc-papa-ajandekat-a-vitrinbe> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 12.)
- <http://www.globalwarming.org/2015/06/19/pope-franciss-climate-encyclical-help-poor-people-by-dismantling-industrial-civilization> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 05. 13.)

Lőw Gergely

AZ ISTENI KEGYELEM KIBONTAKOZÁSA DON BOSCO ÉLETMŰVÉBEN, AZ ORATÓRIUMI EMLÉKIRATOK TÜKRÉBEN

Bevezetés

„Az igaz ember útja, mint a hajnal pirkadása, egyre világosabb, míg fényes nap nem lesz” (Péld 4,18). Két szempontból is nagyon találó, hogy Lukács István szalézi szerzetes ezt a bibliai idézetet teszi meg mottójául Don Bosco életét bemutató könyvének.¹ Egyrészt valóban a XIX. század egyik legkiemelkedőbb egyházi alakjáról van szó, a torinói szent életműve fényes napként világít, máig is óriási hatása van. Másrészt ebben a mondatban felfedezhető az is, hogy ez a fényesség nem villámcsapásszerűen lett Bosco Szent János sajátja, hanem fokozatosan éledt fel, éppen azáltal, hogy hagyta, hogy az isteni kegyelem kibontakozzon az ő életében. Don Bosco sem született szentnek, Isten tette azzá, és ez egy egész életen át tartó folyamatot jelent.

Míg az első szempontot rögtön átéreztem, amikor a bér málkózásra való készület kapcsán védőszentem életéről ezt a könyvet elolvastam, addig a második meglátás – ami semmiképpen sem jelentéktelenebb az elsőnél – már sokkal kevésbé rajzolódott ki előttem. Ez egyszerre vonzóvá tette előttem Don Bosco életpéldáját, ugyanakkor nagy távolságot is ékelte közém és az elérhetetlen magasságba helyezett szent közé. Jelen írásomban szeretném Don Bosco-t sokkal inkább az ő hús-vér emberi oldala felől bemutatni, és éppen azt megvilágítani, hogy azért valósulhatott meg valami grandiózus az ő életében, mert hagyta, hogy az isteni kegyelem hassa át. Ezt pedig mi is megtehetjük.

1. Bosco Szent János élete és az Oratórium

A szalézi rend alapítója életének első négy évtizedét dekádokra tagolja, ezt a felosztást szeretnénk mi is követni. Számunkra most a

¹ Lukács, I., *A fiúk apostola*, Prugg Verlag, Eisenstadt, 1983.

szent élete nem minden részletre kiterjedően érdekes, itt csak azzal szeretnénk foglalkozni, miképpen bontakozott ki Isten akaratja az ő életében, vagyis elsősorban az Oratórium, mint Don Bosco nevelési módszerének középpontja, hogyan alakult ki. Ez – ahogy a torinói pap maga is felismerte – szorosan összekapcsolódott az ő életével, abban született meg és abból nőtt ki. Lássuk, hogyan történt.

A gyermekkor évei

Giovanni Bosco 1815. augusztus 16-án látta meg a napvilágot a Becchi tanyán, Itália északi részén a Szárd Királyságban. A gyermekkor évei – ahogy szentünk nevezi életének első szakaszát – nagy szegénységben teltek. Kétéves korában elveszítette édesapját, ez nagyon mélyen érintette. Valószínűleg vigasztalhatatlan bánatba zuhan, ha édesanyja nem szítja fel benne a mennyei Atya iránti bizalmat, akire teljesen ráhagyatkozhat.

Első dekád

Kilenc éves volt (1824), amikor első álma feltárta előtte küldetését – bár ekkor még semmit sem értett a látomásszerű képekből.² Ezzel megkezdődött életében az első dekád, melyet már életműve, az Oratórium kialakulásának előzményeként értékel. Innentől kezdve igyekezett összegyűjteni a környék gyerekeit, hogy katekézist tartson nekik – ezt főképp a megjegyzett vasárnapi prédikációk elisméltésével, és imádságok tanításával tette. Hogy népszerűbbek és vonzóbbak legyenek ezek az alkalmak, mutatványokat is előadott – zsonglőrködött, kötélén járt. Ezekkel párhuzamosan a papi hivatás gondolata is felébredt benne, azonban igen sok nehézséget kellett kiállnia, hogy tanulhasson, mert ezt családjának szerény körülményei nem tették lehetővé.

Második dekád

1835-ben végül felölthette a papi ruhát és belépett a Chieri szemináriumba. 1841-ben szentelték pappá, s szíve szerint azonnal belevetette volna magát a lelkipásztori munkába, azonban hallgatva mestere, Don Cafasso tanácsára a torinói Papi Konviktus tagja lett, itt tanult

² Don Bosco első álmát a küldetéséről szóló részben bővebben kifejtiük.

tovább.³ Ugyanez év december 8-án, Szeplőtelen fogantatás ünnepén találkozott Garelli Bertalannal, amely találkozást az Oratórium megszületéseként tartja számon. A fiút a sekrestyés durván megfenyítette, mert nem tudott ministrálni, mikor Don Bosco barátilag fordult hozzá, megnyugodott és meghallgatott egy rögtönzött hittanórát ott, a sekrestyében. Legközelebb több barátját is elhozta, s számuk hétről hétre növekedett, hamarosan több százra nőtt. A fiúk viselkedését, és azt, hogy ez a fiatal pap velük foglalkozik a kívülállók – főként a torinói polgárok, de egyes papok is – rossz szemmel nézték. Tulajdonképpen azt lehet mondani, a szent akárhová ment velük, egy idő után mindenhol megszerezte a környezete a hatósági eltiltást. Voltak olyan paptársai, akik azt is megkísérelték, hogy elmegyógyintézetbe zárják.

Harmadik dekád

1846-ban a „vándorló Oratórium”, ahogy Don Bosco egyszerűen nevezte a drámai és kilátástalan helyzetben lévő művét, végül biztonságra lett. Végleg megtelepedett a Pinardi-házban. A torinói pap – Jézus példájára – saját édesanyját kérte meg, hogy legyen segítségére fiai-nak, így ebben az évben Margit mama is az Oratóriumba költözött.

³ Vö. Bopp, K., art. *Bosco, Don, Giovanni Melchiorre, hl.*, in *LThK*³ (szerk. Kasper, W.–Buchberger, M.) 2. kötet, Freiburg i. Br.–Basel–Rom–Wien, 1994, 604.

Az Oratórium kialakulásának és megszilárdulásának ezen utolsó szakaszában több örömteli esemény is történt. 1851-ben Don Bosco elég pénzt gyűjtött össze, hogy megvegye az egész Pinardi-házat (amelynek addig csak bérelte egy részét).⁴ 1852-ben pedig sor kerülhetett az udvaron álló kis fészerből kápolnává, majd a Szalézi Szent Ferenc templommá átalakított épület ünnepélyes megáldására. Don Bosco természetesen dinamikusan növekvő művét nem építhette egyedül, sok segítőtje volt. 1854-ben vette fel egy kis csoportjuk a „szalézi” nevet.

A szent életének további eseményei dióhéjban

Szentünk életét nem lehet összefoglalni ezen a helyen, de álljon itt vázlagszerűen néhány fontosabb esemény, amely fontos az ő életművének kibontakozása szempontjából. Érdeemes megfigyelni, hogy az egyházi hivatalos elfogadást az ő esetében is hosszú türelmes és annál küzdelmesebb várakozás előzte meg.

1862 – Megtörténhet az első 22 szalézi fogadalomtétele.

1868 – A Segítő Szűz Mária-templom felszentelése.

1869 – A Szalézi Társaság jóváhagyása.

1872 – A Segítő Szűz Leányai megalapítása (szaléziak női ága).

1874 – A szabályok végleges jóváhagyása, azonban a Decretum exemptionis-ig még tíz évet kell várni.

1875 – Az első szalézi misszió (Argentína).

1876 – A Szalézi Munkatársak Egyesületének megalapítása.

1888. jan. 31-én hajnalban Don Bosco az örökkévalóságba költözik.

1934 – XI. Piusz pápa szentté avatja.

2. Az Oratóriumi emlékiratok

A szaléziak alapítója 1873 és 1875 között írta ezen művét IX. Piusz pápa felszólítására, de a végső változatot egészen 1879-ig szerkesztette. Ebből is látszik, hogy itt minden eseménynek alaposan átgondolt, pontos helye van.

⁴ Vö. 1850-ben „a város ellenőriztette, mely után betiltás helyett kormánytámogatást kapott, addig alamizsnákból s az általa rendezett sorsjátékokból éltek”. Diós, I., art. János, Bosco, Szt, in *Magyar Katolikus Lexikon* (szerk. Diós, I.–Viczán, J.) V. kötet, Szent István Társulat, Budapest, 2000, 595.

Elöljáróban meg kell jegyezzük, hogy a mű címzettjei az ő „szalézi fiai” (rendtársai), ilyen szemmel kell tehát olvasnunk, és ilyen füllel hallgatnunk. Don Bosco ráadásul igen keményen fogalmaz: „*megtiltom tehát, hogy mindezt életemben vagy halálom után nyilvánosságra hozzák*”.⁵ Mit is jelent ez? Tulajdonképpen azt mondhatjuk, hogy a mű Sitz im Lebenje egy családi esti beszélgetés. Abban a légkörben értelmezhető, ahogy egy családapa elmeséli fiainak (már talán sokadik alkalommal) életének eseményeit, hogy abból ők is tanulhassanak. Ez nem csak egyszerű elbeszélés, hanem a megélt események értelmezése is, az atyai életpaszttal tükrében. Tehát a szent feltételezi, hogy az olvasók ismerik az eseményeket, vannak a műben „szándékos hibák”, melyek nem az emlékezet botlásai, hanem éppen az értelmezést mélyítik.

Azaz a mű célja nem egy egyszerű történeti összefoglalás⁶ hanem önfejlesztő újragondolása a történeteknek.⁷ Ennek megfelelően két fő hangsúlyt figyelhetünk meg az Oratóriumi emlékiratok egészében. Egyrészt az írást egy teológiai szemlélet hatja át, Don Bosco az isteni kegyelem működésének dinamizmusát szeretné megmutatni, ahogyan ő élte át. Kifejezetten értésére is adja az olvasóknak, hogy ebben a műben szeretné feltárni, „*hogyan vezérelt minden időben minden dolgot maga Isten*”.⁸ Ezért osztja élete első négy évtizedét dekádokra, mivel úgy látja, hogy nagyjából tíz évente történt egy-egy nagyobb fordulat életművében.

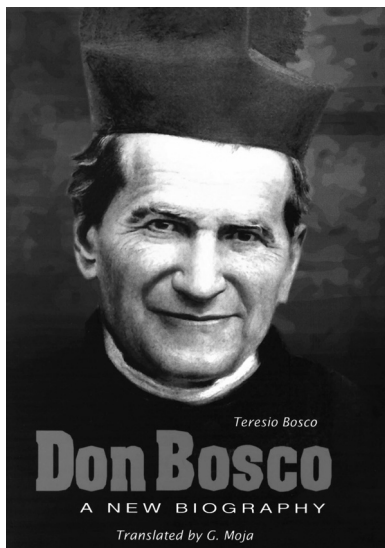
⁵ Bosco, J., *Oratóriumi emlékiratok. A Szalézi Szent Ferenc Oratórium emlékiratai 1815-től 1855-ig*, Don Bosco Kiadó, Budapest, 2012 (A bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta: Aldo Giraudo), 59.

⁶ Vö. Don Bosco más, a témában kiadott művei: *Cenno storico* (Történeti jegyzet), 1854; *Cenni storici* (Történeti jegyzetek), 1862.

⁷ Az *Emlékiratok* általunk használt kiadásához írt tanulmányában Aldo Giraudo nagyon világosan kifejti, hogy Don Bosco írásának félreértéséhez vezetett G. B. Lemoyne kiadása a XX. század elején. Ugyanis a *Memorie Biografiche* (Életrajzi emlékek) kötetiben az Emlékiratok olyan kontextusba került – kiegészítve sok más életrajzi leírással, tanúk vallomásaival – mintha történeti pontossággal közölné az eseményeket. Így elveszett a szent írásának természetes eredetisége, és torzította a róla alkotott képet. Ezért is fontos, hogy a megfelelő szemmel olvassuk a rendalapító ezen művét. Vö. *Emlékiratok*, 7. A legújabb kritikai kutatások eredményeit felhasználva egy valóságosabb, és emberközelebbi Don Bosco-t igyekszik bemutatni könyvében Teresio Bosco, Bosco, T., *Don Bosco új életrajza*, Don Bosco Kiadó, Budapest, 2010.

⁸ *Emlékiratok*, 59.

A második hangsúly az Oratóriumra, mint gyakorlati módszerre esik. A torinói szent ebben a művében adja nevelési módszerének legteljesebb és legátfogóbb leírását⁹ (megelőző módszer), mégha ezt nem is szisztematikusan teszi. Éppen az a zseniális Bosco János művében, hogy könnyen olvasható és magával ragadó stílusú, ugyanakkor a lapokról élénk tárul az ifjúság ideális nevelőjének és a nevelés egy ideális módszerének a képe. Aldo Giraudo az *Emlékiratok*hoz írt tanulmányában hat fő szempontot jegyez meg, amelyek véleménye szerint e módszer tartóoszlopait adják.

1.) A szalézi nevelési módszer alapját is a hagyományos lelkipásztorkodás képezi (prédikáció, tanítás), a kis Giovanni már gyerekként is művelte ezt, amikor társait igyekezett a hit titkaiba bevezetni.

2.) Ez azonban kiegészül egy családi jellegű lelkipásztori megközelítéssel, melyet Don Bosco leginkább az édesanyjától sajátított el (elsőáldozására például így emlékezik vissza: „*anyám [...] elkísért az oltárig, velem együtt végezte a felkészülést és a hálaadást*”).¹⁰

⁹ *Emlékiratok*, 44–46. (Aldo Giraudo tanulmánya)

¹⁰ Uo., *Emlékiratok*, 70.

3.) Ha egy pap jelenik meg az Emlékiratokban, mindig találkozunk valamilyen utalással a lelkipásztori tevékenységére (akár pozitív, akár negatív felhanggal). Így például szemináriumai előjáróit elmarasztalja a szalézi rendalapító, mert túlságosan távolságtartó magatartást tanúsítottak a növendékekkel szemben. De számos követendő papi példát is felvázol.

4.) A szeretetreméltóságnak, mint a jó nevelő egyik alapvető erényének mintapéldája Don Calosso, akinek a kis Giovannival való találkozását alább szó szerint is idézzük, mivel *„a jelenet nagyon sokatmondó: az idős pap felfedezi a tömegben a kisfiút, hozzá lép, szeretettel szól hozzá, megérti a problémáját és rögtön felajánlja neki konkrét és tevételes segítségét”*.¹¹

5.) Szentünk életének másik legmeghatározóbb alakja Don Cafasso, akitől az Istennek való teljes önátadottság fontosságát tanulja meg. Don Bosco művében és nevelési módszerében ebből fakad minden. A motivációt is Isten hívása, küldése adja az ifjúság nevelésére.

6.) Nem utolsósorban pedig megtalálhatjuk az ajánlott nevelő-lelkipásztor ideális profilját az *Emlékiratokban* – különösen chieri középiskolai évekre való visszagondolás kapcsán (például Banaudi professzor személyében, aki nagy tekintélyt szaktudásával és kedvességével vívta ki, szerették a diákjai, ahelyett, hogy félték volna tőle).

Mindez egyedülálló irodalmi formában jelenik meg, párbeszédben a címzettekkel. Don Bosco ügyesen ragadja meg egy-egy személy legfontosabb tulajdonságait, néhány mondattal vagy szóval karikatúrászerű jellemrajzot vázol az olvasó szeme elé. Egyik legjobb eszköze egy-egy helyzet bemutatására pedig a frappáns párbeszédek, melyekben szintén bőbeszédűség nélkül mondanivalója velejét tudja átadni úgy, hogy az közben szórakoztató is és könnyen befogadható. Hadd álljon itt egy ilyen dialógus példaként, hogy jobban megérthessük a szent stílusát.

Don Bosco a következőkben Don Calossoval való találkozását írja le, aki az első lelkivezetője és mentora lett. Benne felismerhetjük a jó nevelő és lelkipásztor ideális tulajdonságait. A találkozás szentünk gyerekkorában történt a buttiglierai búcsúból hazafelé egy áprilisi estén. A pap észrevette a kisfiút és megszólította:

¹¹ Uo., 45–46. (Aldo Giraudo tanulmánya)

- „Honnan jössz, fiam? Talán te is a búcsún voltál?
- Igen, uram, a misszionáriusok prédikációját hallgattam.
- Ugyan, mit értettél meg belőlük? Édesanyád biztosan jobban prédikál neked, nemde?
- Igen, anyám gyakran mond nekem szép beszédeket, de én szeretem a misszionáriusokat is hallgatni. Azt hiszem, meg is értem őket.
- Ha el tudsz mondani akár négy szót is a mai prédikációkból, négy soldót adok neked.
- Csak mondja meg, hogy az első vagy a második prédikációról beszélek.
- Amelyik tetszik – mondta –, csak mondj legalább négy szót belőle. Emlékszel miről volt szó az első beszédben?
- Az elsőben annak szükségességéről beszéltek, hogy idejekorán átadjuk magunkat Istennek, és ne halogassuk a megtérést.
- És mit mondtak még ebben a beszédben? – kérdezte kissé meglepődve a tiszteletreméltó öregúr.
- Jól emlékszem rá, ha akarja, az egészet elmondom.

Azzal nem várva több biztatásra, elmondtam a bevezetést, aztán a három fő pontot, vagyis, hogy aki halogatja a megtérést, abba a nagy veszélybe kerülhet, hogy elfogy az idő, a kegyelem és az akarat. Jó fél óra hosszat hagyott beszélni ott a menetelő tömegben, majd megkérdezte:

- Mi a neved? Kik a szüleid? Jártál-e iskolába?
- A nevem Bosco János, az édesapám még kisgyermekkoromban meghalt. Anyám özvegy, aki öt éves szájról gondoskodik. Tanultam olvasni és kicsit írni is.
- Tanultad-e a Donatus-t vagy a grammatikát?
- Nem tudom, hogy mik ezek.
- Szeretnél-e tanulni?
- Nagyon szeretnék!
- És mi ennek az akadálya?
- A testvérem, Antal.
- És miért nem akarja Antal, hogy tanulj?
- Mivel ő maga nem szerette az iskolát, azt mondja, nem akarja, hogy más is erre vesztesse az idejét, de ha én iskolába járhatnék, tanulnék és nem az időt pocsékolnám.
- Miért akarsz tanulni?
- Hogy egyházi pályára léphessek.

– És mi okból akarsz egyházi pályára lépni?
 – Azért, hogy közelebb kerüljek a társaimhoz, beszéljek hozzájuk, bevezessem őket a vallás tanításaiba, mert nem rosszak ők, csak akkor, ha senki sem törődik velük.

Ezek a bátor, sőt mondhatnám vakmerő szavak nagy hatással voltak a szent életű papra, aki le sem vette rólam a szemét, míg beszéltem. Amikor elvált az utunk, e szavakkal búcsúzott el tőlem:

– Fel a fejjel; én majd gondoskodom rólad és a tanulmányaidról. Vasárnap gyertek el hozzám édesanyáddal és mindent megbeszélünk”.¹²

3. Az isteni kegyelem és a szabadság viszonya a szent életében

Don Bosco-t az isteni kegyelemmel való találkozás egészen kiskorától átformálta. Azt mondhatjuk, hogy ez leginkább két ponton érhető tetten az ő életében. Egyrészt a kegyelem az Istenre való ráhagyatkozásra, a bizalomra tette képessé. Másrészt megértette, hogy mennyire fontos megtartania egyfajta „visszavonultságot” ahhoz, hogy az Istennel való kapcsolata élő maradjon. Látni fogjuk, hogy ez a két dolog kezdetben mennyire távol állt szentünk alaptermészetétől, élete folyamán azonban mégis az ő meghatározó jellemzőivé váltak.

Kezdjük tehát az elsővel. Mint már említettük, a torinói pap elvesztette édesapját két évesen, a teljes kétségbeesés helyett képes volt azonban mégis a Mennyei Atyára bízni magát – édesanyja segítségével –, s később így ő lett atyja sokaknak. A Don Calosso-val, ezzel a szent életű pappal való találkozás teljesen átformálta a gyermek Don Bosco-t. Feléledt benne a remény, hogy valóra válthatja álmait, azonban az ő hamarosan bekövetkező halála kapcsán döbrent rá, és értette meg, hogy egyedül Istenben bízhat, nem alapozhatja életét földi dolgokra, még emberekre sem. A kegyelem megőrizte őt attól, hogy kétségbeessen. Képes volt hinni, hogy bár magára maradt, Isten mégsem hagyta el. Amikor az iskola elvégzése után konkrétá vált a kérdés, hogy milyen módon kövesse a papi pálya felé való vonzódását, egy barátja tanácsára kilencedet tartott. Azért tette ezt, hogy ne a saját feje után menjen, hanem Isten hívására válaszolva

¹² Emlékiratok, 72–73.

döntse el, a ferencesek közé álljon be, vagy az egyházmegyes papság útjára lépjen. Papszentelése után belevetette volna magát rögtön a lelkipásztori munkába, de Don Cafasso-ra, akkori lelki vezetőjére bízta magát, s az ő tanácsára a Torinói Papi Konviktusban maradt. Itt továbbképzést kapott, és lehetőséget a lelki elmélyülésre. Ki tudja, enélkül hogyan alakult volna a szalézi mű, és az Oratórium, amit hátrahagyott? Don Bosco életének egyik legmegragadóbb eseménye az a mélypont, ahova akkor jutott el ez a szegény gyerekek sorsát a szíven viselő pap, amikor anyagi forrásai, ötletei ötévnyi „vándorlás” után teljesen kimerültek. A teljes üresség, kiszolgáltatottság az, amit átélt. Ez a pillanat azonban katarzis is egyben. A kegyelemnek hála szentünk ekkor egészen Istenre bízta magát, mindent, egész addigi munkáját, erőfeszítéseit felajánlotta Krisztusnak, beleegyezett, hogy el is veheti tőle mindezt. Gyönyörűen, isteni módon éppen ezek után kap biztos alapokat az Oratórium, Pinardi úr felajánlja Don Bosco-nak, hogy tud számára olcsón biztosítani egy helyet. Láthatjuk, hogy az egyébként igen heves, és erős akaratú Don Boscoval hogyan működött együtt az isteni kegyelem, miközben egyszerre formálta is.

A másik vonulat szentünk életében, amelyben a kegyelem működése fedezhető fel, az a „visszavonultság”. Tudnunk kell Giovanni Bosco-ról, hogy egy nagyon eleven, tehetséges, erős testalkatú valaki volt. Gyermekkorában eleme volt a másokkal való vetélkedés, persze játékszabályok mellett. Ugyanakkor ehhez lobbanékony természet is társult. Először Don Calosso volt az, aki ráébresztette, milyen fontos néha visszavonulnia, hogy a csöndben, egyedülletben valóban meghallhassa Isten hangját. Visszaemlékezésében, az *Oratóriumi emlékiratok*ban leírja, hogy bizony kispapként többször előfordult vele, hogy nyáron elszaladt vele a ló, és elveszett a sokféle tevékenység között, nem tudta jól beosztani az idejét. Azonban ebből is tudott tanulni, és végül életének egyik meghatározó elemévé vált, hogy rengeteg tevékenysége és kezdeményezése mind az imádságból és az Istennel csöndben együtt töltött minőségi időből született.

4. Küldetése

Don Bosco-val már igen hamar, kilencéves korában közölte az isteni kegyelem, hogy mi az ő küldetése. Egy álmot látott ekkor, mely egész életére meghatározóvá vált számára. Meg kell jegyezzük persze, hogy a kis parasztfiúcska ekkor még mit sem értett a látomásszerű képekből, inkább csak összezavarodott. Azonban tény, hogy innentől kezdve egy meghatározott úton kezdett előrehaladni, mintha egy belső iránytű vezetné.

Miről is szólt ez az álom? A kis Giovanni vásott kölyköket látott egy réten, akiket először erőszakkal próbált rávenni, hogy hagyják abba a trágár beszédet. Ekkor megjelent egy fehér ruhás férfi, és felszólította: „tanítsd őket!” Azt mondta Bosco-nak: „*Nem ütlegekkel, hanem szelídséggel és szeretettel kell őket megnyerned barátaidnak*”.¹³ A kisfiú ezt teljességgel lehetetlennek érezte, és zavartan kérdezte, miképpen valósíthatná meg. Mire a fehér ruhás férfi azt mondta: „*Ha lehetetlennek érzed, tedd lehetségessé engedelmisséggel és a tudás megszerzésével*”.¹⁴ Értésére adta a gyermeknek, hogy tanítónőt rendel mellé, egy szépséges asszonyt, aki szintén megjelent előtte. A réten játszó

¹³ Emlékiratok, 64.

¹⁴ Uo., 65.

gyereksapat helyett ekkor egy sereg vadállat tűnt fel, akik nemsokára bárányokká változtak. A szépséges hölgy ekkor így szólt hozzá:

„Ez a te területed, itt kell dolgoznod. Légy alázatos, erős és tettekre kész! Ami most a szemed láttára történik ezekkel az állatokkal, azt kell majd tenned a fiaimmal!”¹⁵

Tehát megfigyelhetjük, hogy valójában Don Bosco életművének, melynek középpontjában az Oratórium áll, minden eleme megtalálható ebben az álomban. Egyáltalán az, hogy életét a fiatalság nevelésének szentelje, de nem kevésbé az is, hogy ezt a megelőző módszerrel tegye, vagyis büntetés és fenyegetés alkalmazása helyett inkább szeretettel és szelídséggel nyerje meg magának a gyermekek, fiatalok bizalmát. Szerepel itt továbbá a tudás megszerzése, azaz hogy képezze magát; az engedelmesség, amely talán a legnagyobb próbatételek elé állította Don Bosco-t és a Mária-tisztelet, amely lelkiségének egy nagyon meghatározó részévé vált.

Befejezés

Bosco Szent János tehát ugyanolyan ember volt, mint mi, egy közülünk, aki rengeteg tehetséggel áldott meg, de ugyanakkor sebeket is hordozott, és az ő természetének is voltak gyengeségei, nehéz pontjai. Ami mégis kiemelte az átlagemberségből, az az volt, hogy teljesen Istenre és az ő kegyelmére bízta magát, hagyta, hogy a Mindenható formálja, akár próbatételeken keresztül is. Jóllehet számtalan csodát jegyeztek fel vele kapcsolatban, gondoljunk itt akár a csodálatos gesztenye- vagy eucharisztia-szaporításra, vagy a merényletekre, amelyeket túlél, vagy a rengeteg csodálatos gyógyulásra, amely az ő közbenjáró imádságára történt, már életében (főként nagy utazásaikor, de művének fontos pontjain is). Ezeket nem feledhetjük, a róla alkotott képünk része kell, hogy legyen. Azonban ne hagyjuk, hogy ezek egy misztikus ködbe burkolják az ő nagyon is valóságos és szerethető emberi alakját, ne hagyjuk, hogy elérhetetlen távolságba kerüljön tőlünk. Hiszen épp az a fontos, hogy mind egy úton járunk, Isten felé igyekszünk, s ebben segíthet minket az ő példája és kérhetjük az ő közbenjárását. Ő továbbra is működik, sőt most még többet tehet értünk.

¹⁵ Uo., 65.

Szakács Péter Mihály

II. JÁNOS PÁL PÁPA SZOCIÁLIS TANÍTÁSA

*A materializmus és ökonomizmus kritikája
a Laborem exercens enciklikában*

Bevezetés

II. János Pál pápa első teljes egészében szociális enciklikája, a *Laborem exercens* a *Rerum novarum* 90. évfordulójára készült, az Egyház szociális tanítását alkalmazva a kor kihívásaira. Célja, hogy megmutassa egy automatizálódó és az embertől eltávolodó világban az ember értékét a munka fölött, illetve a munka és az ember egymástól elválaszthatatlan jellegét.

Jelen írásban az enciklika csak néhány témájában fogunk vizsgálni, alapvetően globális-gazdasági megközelítésből. Emiatt a nem szorosan ide tartozó részeket (nők szerepe a munkában, a munka etikai aspektusa) nem taglaljuk részletesen.

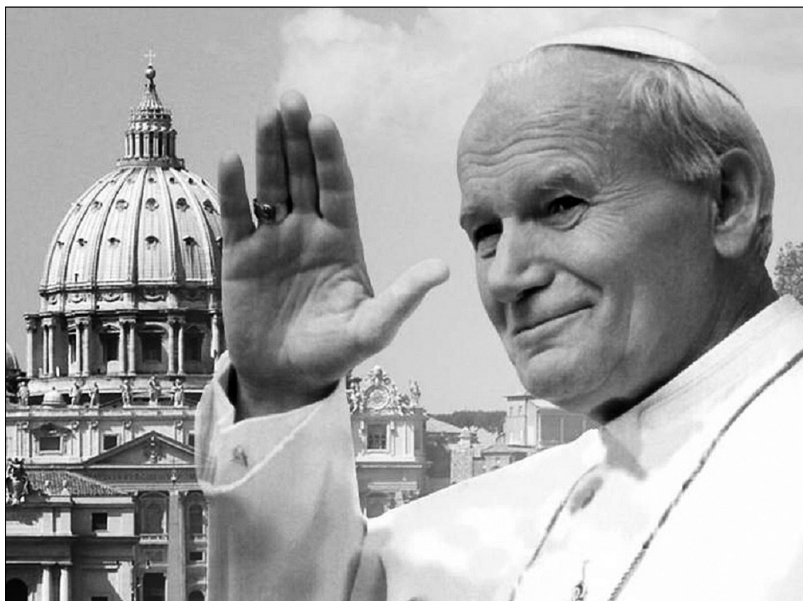
I. A Laborem exercens kora

A *Laborem exercens* a *Rerum novarum* 90. évfordulója alkalmából, a tervek szerint az évforduló pontos napján, 1981. május 15-én került volna kiadásra. Ezt meggátolta az ugyanazon év május 13-án elkövetett gyilkossági kísérlet II. János Pál pápa ellen¹. Ezért az enciklika végül csak 1981. szeptember 14-én jelent meg.² A gazdasági-politikai környezet azonban nem megfelelő módon ez alatt a fél év alatt nem vett gyökeres fordulatot.

Az enciklika elemzésekor látnunk kell a történelmi kort és tendenciákat. Ugyan a világ maga mögött tudhatta a hidegháború legfeszültebb éveit, de közel sem nevezhetnénk a béke idejének a '80-as éveket

¹ Vö. <https://www.magyarokurir.hu/hirek/haromszor-is-megbocsatott-merenyojenek-ii-janos-pal-papa> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 04. 21.)

² Vö. <http://lexikon.katolikus.hu/L/Laborem%20exercens.html> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 04. 21.)

sem. A szemben álló hatalmi tömbök harca nem csak a fegyverkezési versenyben teljesedett ki, hanem legalább ennyire fontos volt a gazdasági formák ellenállása, a saját gazdasági doktrínák sikerességének bizonyítási vágyával együtt. A kapitalista-kommunista gazdasági verseny eredményeként pedig az ember, mint munkás, egyre kevésbé lett fontos.

Az előző struktúrák jellemzőjévé vált ezenkívül az az általános változás, amit a *Rerum novarum*ban még osztályharcként láthatunk,³ jelen enciklika viszont már a problémát nemzeti, osztályok közötti ellenállás helyett egy nemzetközi, a világban mindenütt kivétel nélkül megtalálható igazságtalanságként elemzi.

A korra jellemző gazdasági irányzatok – melyeket a *Laborem exercens* kritikával illet – a materializmus és az ökonomizmus voltak. Mindkét irányzat közös jellemzője az, hogy az embert valamilyen módon úgy

³ Vö. XIII. Leó, *Rerum novarum* kezdetű enciklikája a munkáskérdésről, 15–21, <https://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=125#N5> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 11. 15.)

kezeli, amikor dolgozik, mint egy biológiai gép, a termelés egy része, s nem veszi figyelembe az emberséget, az emberi mivoltot.

Ezekre válaszul az enciklika az embert, mint a munka szubjektumát állítja középpontba, mivel az ember a munkának nem csak egy megkerülhetetlen eleme, hanem a munka értékét maga az ember, az ember fáradtsága adja.⁴

II. A materializmus és ökonomizmus

Mivel a *Laborem exercens* a materializmussal és az ökonomizmussal kiemelten foglalkozik, ezért fontosnak tartjuk, hogy kontextusba helyezve lássuk, mit jelentenek a fenti fogalmak. Szociális enciklikában fordulnak elő, így mindkét irányzatnak csak a szociális – gazdasági vetületével foglalkozunk, csak minimálisan érintve a filozófiai alapjaikat.

A (dialektikus és történelmi) materializmus – amelyről Marx és Engels nyomán beszélünk – alapfogalmai a termelőerő (munkások) és a termelési viszonyok (tulajdon, termékelosztás). Ideológiájuk folyamatos ellenálláson alapul, azon, hogy a „tulajdonosi osztály” folyamatosan újratermeli magát, nem engedve a „munkásosztály” érvényesülését. Ezt a feszültséget csak a forradalom győzheti le, amelylyel a munkásosztály kezébe kerülhet a hatalom, megtörténhet a tulajdon újraelosztása. Gazdasági elképzelése az emberről egyoldalú, az ember (munkás) termelőerő, hajtja a forradalom vágya, hogy az igazságtalanságot megtörje.

Az ökonomizmus, habár Marxista szerzőknél is megjelenik,⁵ katolikus kontextusban az enciklika 59. pontjában találkozhatunk vele először, ahol az enciklika így fogalmaz: „az az alapvető tévedés, amit az ökonomizmus tévedésének nevezhetünk, hogy az emberi munkát kizárólagosan gazdasági rendeltetése szerint szemléli”.⁶ Ezen egyoldalú szemlélet problémája az, hogy az emberről úgy gondolkodik, mint egy gépről,

⁴ Vö. II. János Pál, *Laborem exercens kezdetű enciklikája a Rerum Novarum enciklika megjelenésének 90. évfordulója alkalmából*, 26, <https://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=203#LE16> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 11. 15.)

⁵ Vö. <http://distributistreview.com/capitalism-economism/> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 04. 26.)

⁶ *Laborem exercens*, 59.

ami adott idő alatt adott értéket termel. Nyilvánvalóan fontos egy munkahelyen a termelékenység, viszont ez nem lehet az emberre való rátekintés egyedüli szempontja. Az ökonomizmus különválasztja a munkát és a „tőkét”.

Jó példa az ökonomizmus látásmódbeli hibájának szemléltetésére az ökonomista megközelítése a munkaerő-áramlásnak: miként a javak szabadon áramolnak, úgy áramolhat szabadon a munkaerő is. A hasonlat megbukik, ha felismerjük, hogy az embernek – az anyagi javakkal ellentétben – kötődései lehetnek bizonyos helyekhez, amelyek direkt módon nem korlátozzák szabad mozgását, de mégsem teszik lehetővé, hogy az ember-tárgy összehasonlítást ilyen könnyen megtegyük.⁷

III. A Laborem exercens válasza a kor kihívásaira

II. János Pál a 22. bekezdéstől kezdődően az emberről beszél, mint a munka szubjektumáról. Még korábban leszögezi, hogy „*a munka ugyanis az ember mindennapos életének tartozéka*”.⁸ Elválaszthatatlan részét képezi az ember életének a munka, amely a teremtetéstörténetől kezdve jelen van (vö. Ter 2,15). A munkára való isteni felszólítás pedig különleges adomány is az ember számára: megkülönböztetve minden más élőlénytől, nem csak használja a környezetet, de formálja is.

Az enciklika szemléletmódjában a munka objektuma a technika. Itt elsősorban azon eszközök és eljárások gyűjtőfogalma, amivel az ember – az emberiség történelme során folyamatosan fejlődve – előállítja a fenntartásához szükséges eszközöket és élelmiszereket.⁹ A technika és a módszerek fejlődnek,¹⁰ egy azonban állandó: a munka szubjektuma, az ember. A szubjektum és az objektum pedig a munkában sem elválasztható egymástól, együttesen kell jelen lennie és mindkettőnek jól kell működnie.

A 23. pont a munka szerepéről az ember életében így beszél: (a tevékenységeknek) „*arra kell szolgálniuk, hogy kibontakoztassa emberi*

⁷ Vö. <http://distributistreview.com/capitalism-economism/> (Utoljára ellenőrizve: 2018. 04. 26.)

⁸ *Laborem exercens*, 3.

⁹ *Laborem exercens*, 16.

¹⁰ Uo. 17.

mivoltát és betöltse hivatását, ami őt ember voltából következően mint személyt megilleti”.¹¹ Ezzel a ponttal a keresztény értékrendet hangsúlyozza ki, amely szerint „a munka szolgálja az embert és nem az ember a munkát”.¹² Egyértelműen az embert a munka fölé helyezi az enciklika, nem megkérdőjelezve a munka jelentőségét az ember életében, ugyanakkor bemutatva, hogy az ember az, aki a munkát végzi, nem lehet a munka az úr, hanem a munka által tudjuk „uralni” a földet.

Azontúl, hogy a materializmus és ökonomizmus ellenében állítja a munka és az ember szétválaszthatatlanságát, a *Laborem exercens* beszél a „személyesség tényezőjéről”.¹³ Ez egy minden irányú kizsákmányolás elleni felszólalás, nem csak a kapitalista és nem is csak a kommunista rendszerek ellen. Fontos, hogy az ember úgy érezze, a „sajátjáért dolgozik”, hogy munkájának gyümölcseit valóban élvezni tudja.

Nem új probléma ugyan, de az enciklika foglalkozik a munka értékével. A 26. pontban hívja fel a figyelmet arra, hogy a munkának etikai értelemben is kell értelme lennie, tehát a dolgozó ember – akármilyen ágazatban dolgozik – nem lenézendő, hanem becsülendő. A *Laborem exercens* külön részt szentel a sokszor lenézett, mégis a létfenntartás szempontjából legfontosabb mezőgazdasági munka védelmében (100–102. pont).

Az enciklika szót emel ezen túl a nők, az anyaság és a család megbecsülése mellett, a munkanélküliség problémájáról is szól, illetve a felelősségről, amely minden nemzeté, hogy a megoldás felé törekedjen. Ezen kívül külön fejezetet szentel a munkások jogainak illetve a munka lelki dimenziójának is.

IV. Az enciklika fogadtatása, kritikája

A *Laborem exercens* enciklika fogadtatása általánosan pozitív volt.¹⁴ Viszont hangsúlyozni kell azt is, hogy a pozitív fogadtatás sok esetben csak a regnáló hatalom önmegnyugtatója volt, nem pedig valódi, kritikus önszemlélet. Erre talán jó példa a Szabó Ferenc jezsuita által

¹¹ Uo. 23.

¹² Uo. 27.

¹³ Vö. uo. 70–71.

¹⁴ Vö. SZABÓ, F., *A Laborem exercens enciklika visszhangja*, in *Vigilia* XLVII (1982/8), 596–597.

írt cikkből Pinochet tábornok, Chilében katonai puccsal hatalomra jutó kormányzójának reakciója: „*Őn, Elnök Úr, jól csinálja!*”¹⁵

Jól látható az enciklika fogadtatásában a (Nyugat)-Európa központú szemlélet. Ugyanis a nyugat-európai értelmiségi olvasónak sok konkrét tanácsot nem ad az enciklika. Ezzel szemben fontos buzdítás volt a harmadik világ (és elsősorban Latin-Amerika) országai számára, ahol általánosan egy poszt-gyarmati rendszer, esetleg diktatúra uralkodik. Hatalmi berendezkedés szempontjából még idesorolhatóak a „keleti blokk” országai, ahol ugyan a 80-as évekre bizonyos mértékben enyhülhetett a kommunizmus (ez elsősorban a blokk nyugati országaira jellemző, nem általános enyhülés), de az elnyomás még mindig az emberek mindennapi életének része lehetett.

A szabadon értelmezést elősegítette, hogy az enciklika általánosságban, mindenféle kizsákmányolás (nem csak anyagi, hanem az emberi lét egésze kárára elkövetett) ellen felemelte a hangját. Így mindenkinek volt alkalma „szemezgetni” az enciklikából, rámutatva saját maga „kereszténységére” és kiemelve a mások hibáit.

Pozitívan értékelték általánosan a figyelemfelhívást a munkanélküliség megoldására, a földművelési ágazat fontosságának kihangsúlyozását. A haladó gondolkodók között az ember előtérbe helyezését a munka terén is.¹⁶

Az enciklika gyakori kritikája a túlzott általánosítás.¹⁷ A kritikával szemben megfogalmazható, hogy az enciklika valóban az egész világon élő embereknek szól,¹⁸ egyetemes volta tagadhatatlan. Viszont ily módon nem szólhat csak egyféle társadalmi berendezkedés mellett vagy ellen, hanem mindenféle (általánosan előforduló) igazságtalanság ellen fel kell szólalnia.

Jó példa erre a szakszervezetekről szóló rész: néhány országban, ahol a szakszervezeteknek komoly kulturális/hagyományos szerepe van (például Franciaország) a szakszervezetek meglétét és harcát a munkások jogaiért nem kell magyarázni. Ezzel szemben a harmadik

¹⁵ Uo. 597.

¹⁶ Uo.

¹⁷ Uo. 587–598.

¹⁸ Ld. a köszöntés: „*II. János Pál pápa tisztelendő testvéreinek, szeretett fiainak és leányainak üdvözlését és apostoli áldását küldi!*” *Laborem exercens*, 1.

világ országaiban, ahol maga a szakszervezetiség is egy teljesen új fogalom, az érdekérvényesítésre egy egészen új eszközeként hathat ez a hozzáállás.

Befejezés

A *Laborem exercens* lehetőségeihez mérten célt ért. Sok helyzetben nem csak tanácsot adott a kor emberének, hanem bátorító módon is hatott, hogy az elnyomás ellen kiálljanak a munka területén, amely mindenkit közvetlenül érint. Az enciklika nem egy idealizált világ képét vázolja elénk, hanem a következő lépést egy jobb világ felé. Bemutatja, hogy az embernek egyéni, családi és közösségi szinten is érvényesítenie kell azt az igazságot, amely megilleti, amely emberi méltóságához elválaszthatatlanul hozzátartozik.

A *Rerum novarum* 1891-es megjelenése óta az Egyháznak megláthatjuk ezt az „új arcát”, a szociálisan érzékeny arcot. Ez az aspektus csak kidolgozottságában új, nem felejthetjük el, hogy a szociális érzékenység az Egyházban nem a 19. század végén kezdődött, hanem kezdettől fogva „bele van kódolva”. Viszont a kor emberének fontos üzenet, hogy a szociális aspektusa az Egyháznak nem állt meg, hanem folyamatosan küzd az igazságtalanság ellen, az ember méltósága mellett.

Ondi Alex

STRESSZ ÉS KERESZTÉNY ÉLET¹

Juan del Río Martín Spanyolország tábori érseke

Napjaink társadalmának életritmusa nem hasonlít a megelőző korokéhoz, ezért van, hogy a stressz a korszak betegségévé vált. Stresszen azt az érzést értem, hogy nem érünk a dolgunk végére, hogy túllépjük az időkeretet, és a pszichofizikai fáradtság megfojtja a személyt. Ez az állapot vagy szociokulturális hangulat különösen a nagyvárosokban éleződik ki az ösztönző és zavaró elemek miatt, mint a forgalmi torlódások, az utcai tüntetések, nagy távolságok megtétele a munkahelyre, magas szennyezési szintek, és még sorolhatnám.

A „Világfalunak” nevezett helyen élünk, és nincs az az eldugott hely, ahol védve lennénk a stressztől. Az új technológiák és hálózatok meghódítják a gyermekeket, fiatalokat és idősebbeket, és minden

¹ Az eredeti cikk: ld. DEL RÍO MARTÍN, J; *Estrés y vida cristiana in Actualidad Catequética* N°. 257 (2018/I) 47–48.

előnyük mellett a vidéki élet minden képzeletet felülmúló felgyorsulását eredményezik. Ezek az új kommunikációs eszközök jelentősen megváltoztatják a viselkedésünket és új függőségek okozói.

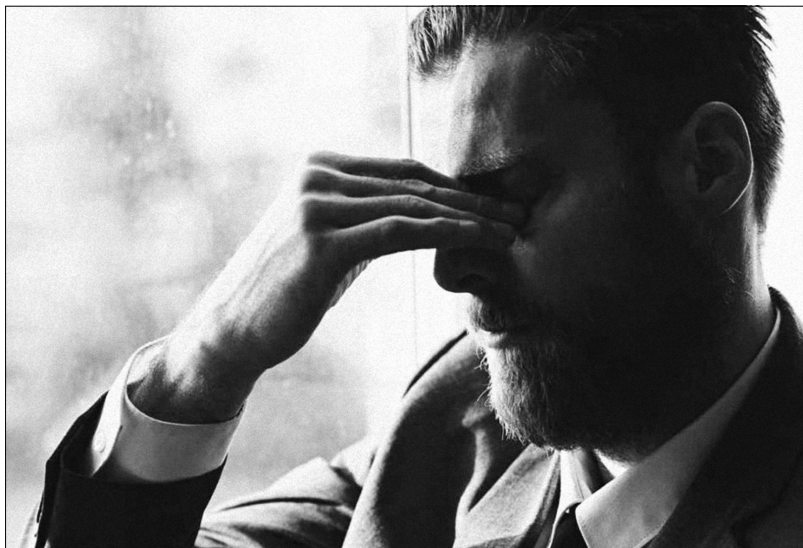
A feszültség, a terheltség, a szorongás, az idegesség mind-mind olyan régi tünetek, mint maga az ember. A XXI. század stresszének nagy újdonsága mégis Isten hiányából fakad, és a létünk alapjait adó értékek kiüresítéséből. Az ember nem talál senkit, aki méltó lenne a bizalmára, épp ezért a materializmus karjaiba veti magát, vagy az épp domináló kultúra aktivizmusába.

A múlt század harmincas éveitől sokat fejlődött a modern ember pszichológiai rendellenességeinek kutatása, melyek különböző alakban jelentkeznek, úgy mint idegesség, magas vérnyomás, szorongás, feledékenység, fóbiák, kényszeresség, álmatlanság, fekélyek, szívbetegségek. A stressz miatt fellépő egészségügyi következményeknek ez az egyszerű felsorolása arra indít minket, hogy átértékeljük a dolgainkat, ne legyünk olyan becsvágyók személyes céljainkkal kapcsolatban, kevésbé függjünk a mesterséges forrásoktól, inkább keressünk olyan elfoglaltságot, amely felüdíti a lelkünket ahelyett, hogy mérgezné. Végül megküzdhetünk a stresszel, ha visszatérünk a pihenés és munka olyan ritmusához, amelyet a józan ész diktál, hogy újra és újra találkozzunk a belső világunkkal, ami gyógyulást kíván.

A Szentírás említést tesz minden stresszfajtáról: „A szívbeli bánat leveri az embert, de a szép szó felderíti” (Péld 12,25)², „Járjak bár a halál árnyékában, nem félek...” (Zsolt 23,4), „Vesd az Úrra gondodat, s ő majd gondoskodik rólad; nem engedi soha, hogy ingadozzék az igaz.” (Zsolt 55,23), „Bármilyen sok fájdalmam volt szívemben, vigasztalásaid felvidítottak engem.” (Zsolt 94,19). Az ószövetségi prófétáknál is látjuk a stresszt Istennel és Izrael népével való kapcsolatukban. Izajásnál olvassuk: „Ne félj, mert én veled vagyok! Ne tekingess semerre, mert én vagyok a te Istened! Megerősítelek és megsegítelek” (Iz 41, 10).

Jézus ismeri az ember lelkét és a teljesség utáni vágyát. Ismeri a napi létfenntartással kapcsolatos folyamatos szorongásunkat és a jövőtől való félelmeinket. Az Úr önmagát mutatja be, mint megoldást az élet terheire, melyek ellehetetlenítik az emberi életet: „Jöjjetek hozzám

² A bibliai idézeteket a Káldi féle Neovulgátából vettük. (Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat, Budapest 2002)

mind, akik fáradtak vagytok és terhet cipeltek, és én felüdítelek titeket.” (Mt 11,28); „Ezért azt mondom nektek: ne aggódjatok az életeitekért, hogy mit egyetek, se a testetekért, hogy mibe öltözködjetek... ne aggódjatok tehát a holnapért; a holnap majd aggódik önmagáért. Elég a napnak a maga baja.”(Mt 6,25; 34)

Tehát az Újszövetség, csakúgy, mint az Ó, kimondja a nagy igazságot, mely a keresztény élet alapja: „Menedékünk és erőnk Isten, a ránk zúdult számos bajban ő a mi segítőnk.” (Zsolt 46,2); (lásd még: Fil 4,6–7; 2 Kor 9,8; 1Pét 5,7; Jel 21,3–4).

2018. március 15.

Pongrácz Benedek

„A TE UTADON SZERETNÉK JÁRNI...”

Imatáborok Magyarország nyugati felében

2016 nyarán ismerkedtem meg először azzal a tábor típussal, amit imatábornak neveznek. Nagy kíváncsisággal vártam, mit is jelenthet az ima szó az elnevezésben, és hogy kapcsolódhat szorosan az imádkozás egy táborhoz? De először kezdjük az elejéről, a tábor történetéről és Magyarországra kerüléséről.

A tábor hírét Marie Helen, egy francia származású hölgy juttatta el a megfelelő fülekbe. Történt ugyanis, hogy Rumszauer Miklós atyával és az egybegyűlt közösséggel folytatott beszélgetést. Ekkor említette először az imatábort a francia vendég. Majd az ottani stábtól egy házaspár érkezett Magyarországra, Gabrielle és Alfred Marx személyében. Ők és a nagykanizsai „Magvető” Közösség volt az, aki elindította ezt a fajta tábori mozgalmat hazánkban. 2001-ben Perényi Judit vezetésével Nagykanizsa után Zalaegerszegen is elindult a tábor. 2016-ban pedig szombathelyi székhellyel egy újabb tábor nyílt meg. De mitől más egy ilyen imatábor?

A tábor alapötlete Franciaországból származik, és jezsuita alapokon nyugszik. A szemlélődés és a Bibliában való elmélyülés az alapja a tábornak. A gyerekeket, fiatalokat kiscsoportokba osztjuk korcsoportonként, így dolgoznak együtt egész héten. A hét mindegyik napján egy-egy szentírási szakaszon elmélkedünk, vizsgáljuk meg az egyes szavakat, belehelyezkedünk az adott szakaszba. Majd a szentmise keretében a gyermekek megoszthatják tapasztalataikat a többi fiatallal, a kérdéseket az atyákkal. A hét folyamán több imamódot és imádkozási formát mutatunk meg a gyermekeknek és közösen végezzük az egyes imádságokat. Lehet ez élő rózsafüzér, imaösvény, közbenjáró imádság, szemlélődés vagy szentségimádás, amely sokak szerint a hét egyik csúcspontja. A lelki élet mellett persze jut idő a közös játékokra, a kikapcsolódásra, túrázásra és strandolásra is.

Mielőtt elmondanám, mit is jelent számomra az Imatábor, szeretném prezentálni, mit jelent a résztvevőknek, csoportvezetőknek, szervezőknek!

*„Mert jó tapasztalni, hogy annyian ugyanabban hiszünk.”
(Abel, résztvevő)*

*„Örülök, hogy Istenhez közelebb kerülhetek ezen a héten.”
(Marci, résztvevő)*

*„Azért megyek, mert áldásnak tartom, hogy a fiatalokat a hit útján terelgethetem és ez a tevékenység egy leírhatatlan boldogsággal tölt el.”
(Aron, csoportvezető)*

*„Nekem egy jó közösséget jelent, ahol Istenről tanulunk, játszunk, beszélgetünk.”
(Gergő, résztvevő)*

*„Ott olyan barátokat gyűjthetek, akik az én vallásomat követik és manapság ilyen nehéz találni.”
(Benedek, résztvevő)*

*„A legnagyobb támogatást, empátiát illetve elfogadást kapod.”
(Luca, csoportvezető)*

*„Egy olyan közösség tagja lehetek, ahol mindenkinben ott van az Isten utáni vágy, ami nem tabu.”
(Anna, résztvevő)*

*„Úgy érzem, hogy ott önmagam lehetek, ami a mai világban nagyon nagy szó.”
(Bogi, résztvevő)*

És hogy nekem mit jelent az imatábor? Egy olyan hely, ahol igazán megtapasztalhatom az isteni jelenlétet. A gyerekek énekétől zengő templom, a mélyről jövő sajátos gondolatok, a gyermeki érdeklődés és a levegőben érezhető szeretet. És még egy nagyon fontos dolog: a gyerekektől való tanulás lehetősége. Lehet, hogy csak évente egy héttig tart, de a hatása egy éven keresztül érződik. Ezt jelenti számomra az imatábor. Minden pillanataért megéri dolgozni, korábban kelni, később lefeküdni és energiát áldozni rá.

Kedves Olvasó! Az elkövetkező időszakban már zajlanak a különböző székhelyű imatáborok előkészületei és szervezői tevékenységei. Kérlek, imádkozz az imatáborok szervezőiért, akik időt és energiát nem sajnálva dolgoznak a táborok sikerességéért. És imádkozz azokért a fiatalokért, akiket meghív az Úr, hogy ebben a közösségben még közelebb kerülhessenek hozzá a fiatalok.

Szarka Zoltán

TÉLI ABLAKOK

Fogcsikorgató, kemény tél köszöntött Kaposvárra. Pár nappal azelőtt még senki sem gondolta volna, hogy az addig oly kegyes időjárás egyszerre ennyire más arcát mutatja majd a városlakóknak. Az emberek hallották ugyan a híreket, hogy a Kékesben már komolyabb mennyiségű hó esett, és hogy lassan már a Bakony lejtőin is síelni meg szánkózni lehet, de úgy tűnt, senki sem akar tudomást venni róla. Kaposvári embernek messze esik a Bakony, a Kékesről meg már nem is beszélve.

Pedig derékig jártak már a decemberben, semmi meglepő nem volt abban, hogy a két testvér, a fagy és a hó délebbi országrészekbe is ellátogat, ha már úgyszemint ezen a tájon akadt tennivalójuk. Az embereket pedig megtévesztette a ragyogóan kék égbolt, és az, hogy hetek óta semmilyen csapadék nem esett. Találgatták is, hogy vajon milyen lesz az azévi Karácsony; hogy kemény lesz-e a tél; hogy esik-e majd sok hó, vagy a Mennybéli Cukrász ezúttal csupán egy kis vékony porcukor-réteggel ajándékozza-e meg őket. De arra, ami elkövetkezett, senki sem számított.

Váratlanul hűlt le a levegő, és szinte azonnal elkezdett esni a hó is. Először csak szállingózott – ráérő ember szinte egyesével is megszámolhatta volna a hópihéket –, aztán egyre erősebben és erősebben hullott, majd kis idővel később már úgy szakadt, mintha a Mindenható az összes felhő-dunnáját a város felett akarná kirázni. Bizony sok lehetett odafent az ágy nemű, mert két teljes napig abba sem maradt az intenzív hóesés.

A kaposváriak egy emberként igyekeztek kivenni a részüket a hó elleni küzdelemből. Mert ez igenis küzdelem volt. Néha reménytelen, néha bizakodó, de azért mégis csak kétnapi kemény küzdelem. Tették ugyan a dolgukat a munkagépek is, de mire végigérték az egyik utcán, akár kezdhették is előlről a kilátástalan harcot. Nem beszélve arról, hogy a félretolt hó egy része a járdákra került, ahol meg a gyalogosoknak okozott nehézséget. Dolgoztak a munkagépek, dolgoztak a házmesterek, a lakók – a városháza előtt egyszer még a polgármestert

is látták lapáttal a kezében –, mégis úgy látszott, hasztalan a küzdelem, a várost ezúttal derekasan betemeti a hó.

Aztán amilyen hirtelen érkezett a nem várt vendég, olyan hirtelen maradt is abba a hóesés. Az ég szomorkásan borult maradt ugyan, de újabb csapadék nem esett. Hanem feltámadt a szél, és a hőmérséklet ettől igazán mélypontra zuhant. A nappalok még elviselhetők voltak valahogy, de a sötétség beálltával olyan farkasordító hideg köszöntött a városra, amilyenre talán csak a legöregebbek emlékeztek. Még a sétálóutcán, a Zsolnay kút mellett álldogáló sültgesztenye-árus is egyre gyakrabban húzta le a kesztyűjét, hogy megmelegesse a kezét kemencéje meleg oldalánál.

A hó hatalmas, sáros torlaszokba fagyva feketedett a sötétségben, a járdákon salakkal vagy homokkal szórt jég rétegek korcogtak a csizmák alatt, a közeli csatornákon pedig az esti fényekben megcsillanó jégcsap-török emlékeztették az embereket, hogy most a jég és a fagy királysága köszöntött be, és velük nem ellenkezhetsen semmi élőlény, mert fagyos vasmarkokkal azonnal megtörnek minden lázadást.

És mintha ezek a fagyos vasmarkok a szíveket is megszorongatták volna, mert az emberek valahogy újra közönyössé, bizalmatlanokká váltak egymással szemben. Akik még délelőtt egymás kezéből vették ki a lapátot, úgy igyekeztek segíteni, azok most, munkahelyükről hazatérve, sapkájuk, sáljuk menedékebe húzódva mentek el egymás mellett. A fagy behatolt a lelkükbe és megdermesztett bennük mindenféle érzelmet. Az embereket nem érdekelte többé a körülöttük lévő világ, sem a tél, sem a hó, sem a sarkon kéregető hajléktalan. Csupán haza akartak jutni, és maguk mögött tudni a megfagyott világot.

Nem foglalkoztak a fejük felett ágról ágra röppenő csöppnyi kis madárral sem, amelyet éppen a hó és a fagy úzott ki biztonságos odújából, és most minden erejét megfeszítve próbált dacolni a hideggel, hogy némi élelmet találjon magának. A kis cinkének amúgy eszébe sem jutott volna messze repülni meleg kis lakhelyétől, amely nem messze, a Színház parkban lógott egy öreg fa biztonságos ágai között. Még előző télen tették ki jó emberek, oda költözött be a kismadár. Sajnos ugyanezek a jó emberek megfélemezni látszottak az odúról, és ezen a télen már nem vittek több szalonnát, napraforgómagot és egyéb madáreleséget a kis bentlakónak, így magának kellett élelem után néznie, ha nem akart elhagyott kis odújában magányosan, egyedül és értelmetlenül elpusztulni.

Ott röpködött hát most a haza siető emberek feje fölött a kis madár. Céltudatosan járta végig azokat a helyeket, ahol korábban eleséget talált, de ez idáig még nem koronázta siker a bátor vállalkozást, mert semmi, de semmi ehetőt nem talált, vagy ha talált is, az annyira fagyott volt, hogy képtelen volt hozzáférni. Fejét gyorsan forgatta jobbra és balra, apró, okos szemei villogtak a sötétben. Sorra vette a házakat egymás után, szinte már-már emberi módszerességgel rebhent ablakpárkányról ablakpárkányra, remélve, hogy valahol majd csak talál némi ételmezt. Pedig látszólagos alaposságának kínzó irányítója nem a tudatosság volt, csupán a begyét mardosó éhség.

Egyszerre egy nagyobb társasház előtt találta magát valahol a város szívében. Maga a ház régebbi stílusban épült – egyike volt a Kaposvár oly jellemző arculatát adó házaknak. Abban az időben még adtak valamit a díszítésre is; akkor még nem számított eretnekségnek, ha valaki díszes oszlopfőket, ornamentikát és stukkókat képzelt maga elé, ha azt mondták neki, hogy képzeljen el egy belvárosi házat. Nos, ez a ház is ilyen volt. Hat ablakszeme most is barátságosan világított a sötétben, a lakók mind otthon voltak ezen a koraesti órán.

A kismadár ezen az estén nem sokat törődött a ház díszével, érthető módon őt csupán az ablakpárkányok érdekelték – és persze az

azokra kiszórt vagy ki nem szórt magocskák. Így aztán nem sokat fontoskodott holmi díszekkel meg stukkókkal, hanem egy ügyes kis röppenéssel az egyik földszinti ablakpárkányra libbent. Sajnos az első kísérlet csalódással járt: az ablakpárkány üres volt. Téblábolt egy kicsit, aztán valami hirtelen villanás megijesztette. Pedig csak a függönyöket középen elválasztó fénycsík rebbent meg néhány centiméternyit fénybe borítva ezáltal a kismadarat. Kezdeti félelmét félretéve az így keletkezett kis résen át kíváncsian belesett a szobába.

A 70-es évek hangulatát idéző szobában középkorú, nagy bajuszú pocakos férfi üldögélt egy fotelben és tévét nézett. Arcvonásai nyüzöztak voltak, tekintetében valamiféle megfoghatatlan fáradtság és szomorúság keveréke ült. Láthatóan nem érdekelte a műsor, a készüléket inkább csak megszokásból kapcsolta be egy órával korábban. Gondolatai messze jártak már, tekintete már a semmi és a minden megfoghatatlan messzeségeibe révedt.

Könnyű, már-már kellemes, szinte bódult állapot volt ez valahol az ébrenlét és az álom határmezsgyéjén. Túl volt már a vacsorán – a felesége finoman és változatosan főzött –, így semmi akadály nem volt annak, hogy átadja magát egy könnyű kis koraesti szunyókálásnak. Tagjai elnehezültek, szemhéja lassan le-lecsukódott, a teste kezdett valami kellemesnek tűnő állapotban lebegni. Számára ez volt a menekülés, az alkohol, a narkotikum. Pedig jól tudta, hogy mindez illúzió csupán, és a kezdeti könnyed lebegést nemsokára egy olyan érzés váltja majd fel, amelytől legszívesebben kiugrana a fotelból, kimenekülne a szobából, de még a házból is, és belevetné magát a fagyos éjszakába.

Ezúttal is így történt. Először az egész csak valami megfoghatatlan, apró kellemetlenségnek tűnt az elméje egy apró szegletében, csak valami oda nem illő szilánkja a valóságnak. Ahogy azonban teltek a percek, ez a valami lassan előfurakodott a tudata mélyéből, és lassan, de egyre erőszakosabban kezdett alakká formálódni. Az árnyék először csak alakatlan massa volt, aztán lassan emberi alakot öltött. Mindig ugyanazt: egy vékony kamasz fiút. A fiú ránézett nagy, szomorú, kék szemeivel, és azt kérdezte: „Miért?”

Mire a felesége végzett a mosogatással, és bejött a szobába, a férfi már kikapcsolta a televíziót, és az ágy szélén ült tenyerébe temetett arccal. Felesége megfáradt külsejű, festett hajú, teltebb asszonyka volt.

A szobába lépve egyetlen pillantással felmérte a helyzetet – nem ez volt az első eset –, lassan odament az ágyhoz, és leült a férje mellé.

– Ma sem fogok tudni aludni... – mondta a férfi, és kissé megcsóválta a fejét.

– Megint az az álom? – kérdezte a nő, bár biztos volt a válaszbán.

– Megint...

– Ó, szegény drágám... Ne emészd magad. Te nem tehetsz róla, a rendőrség is megmondta. A te szakmádban sajnos az ilyen esetekre is fel kell készülni.

A férfi nem válaszolt, csak felsóhajtott. Felkészülni? Hogy a fenébe lehetne *arra* felkészülni? Hogy a francos fenébe lehetne felkészülni arra, hogy az ember megöl valakit...?

Nem is próbált vitatkozni az asszonnyal. És másokkal sem. Akkor sem. És most sem. Hogy is érthetné ezt meg bárki más, aki nem volt, aki *nincs* az ő helyében? Mondtak a helyszínelők meg a többi vizsgálók is mindenfélét, és ettől nagyon okosnak érezték magukat – ott tébláboltak órákig a vezetőfülkében is –, mégsem tudták *igazán* átérezni, amit ő érzett akkor, és érez most is a lelke mélyén. Nekik nem kell megküzdeniük az állandó önváddal, a „mi lett volna, ha” kínzó kérdéseivel. Nekik csak egy keddi nap volt, csak egy baleset, csak egy újabb ügy, ami mozgásba lendíti a gépezetet, és kirendeli őket az irodájukból, hogy aztán hónapok alatt kitalálják, és kőbe vésésék, hogy neki mit kellett vagy nem kellett volna tennie a másodperc törtrésze alatt. Először még annyira zavart és ijedt volt, hogy még csak nem is bosszankodott ezeken a dolgokon. Ahogy múltak a hónapok, úgy erősödött fel, aztán halt is el benne a düh és bosszúság. Mostanra ezekből már csak a tompa keserűség és az önvád maradt.

És az álom. Az álom, ami ott kísértett a lelke mélyén a baleset napjától kezdődően minden éjszaka. Hiába vett be erős nyugtatót vagy altatót, hiába tévezett késő estig, hiába próbálta bármilyen eszközzel is elterelni a figyelmét, minden út, minden próbálkozás ugyanoda vezetett. Amint a tudata magatehetetlenné és sebezhetővé vált, rögtön megjelent a látomás, és mintha egy végtelenített film pörögne az elméjében, minden éjszaka ugyanaz a jelenet játszódott le a szeme előtt újra és újra.

Ahogy tisztul az álombéli kép, felismeri a jól ismert helyiséget, a hatalmas mozdony vezetőfülkéjét, ahol élete legjavát eltöltötte. És mint mindig, most is a fonyódi vonalon teljesít szolgálatot. Most éppen

visszafelé jön, percek kérdése csupán, hogy a szerelvény begördüljön a kaposvári állomásra. Már a túskevári átkelőhöz közeledik. Lassan befordul a szerelvény az átkelő előtti egyenesbe. Tudja, hogy itt sebességhatárolás van, ezért már jó előre lelassítja a szerelvényt. Ami ezután történik, az maga a valóra vált rémálom.

A film itt mindig furcsán lelassul, és minden másodperce örökre beleég a tudatába. Nem sokkal az átjáró előtt veszi észre a magas, vékony fiút. Fehér pólóban és szürkés rövidnadrágban van. Haja hosszú és sötét, de világos csíkok is tarkítják. Csomagja, holmija nincs, vékony kezei kissé esetlenül lógnak sovány teste mellett.

Aztán megtörténik. A fiú lassan, kimért léptekkel elindul a sínek felé. A vonat már nagyon közel van. A sínek mellé lép és megáll. Aztán egyetlen másodpercig felnéz az égre. Ez a másodperc azonban elég ahhoz, hogy a szerelvény veszélyesen közel érjen hozzá. A mozdonyvezető már egyfolytában dudál a vezetőfülkéből.

A fiú pedig – mintha meg sem hallaná –, nyugodtan letérdel a sínek mellé, aztán lassan a sínre hajtja a fejét. Hófehér nyaka, mint valami nemes húsféleség, szinte tálcán kínálja fel magát a mozdony acélkerekeinek...

A mozdonyvezető már másodpercek óta fékez egyfolytában; küzd és próbálkozik a lehetetlennel. Elfelejt a sebességről és féktávolságról tanultakat, és hadakozik az acélba zárt reménytelenséggel. Szinte eszeveszett rémülettel bámulja a mozdony előtt a síneket. Úgy érzi, a fiú egyre csak őt nézi szép, nagy, kék szemeivel...

Aztán egyszer csak már nem látja a fiút. Rémmel és aggodalommal teli másodpercek telnek el így. Csak az egymáson csúszó acél visítását lehet hallani. Lelke mélyéről még valami halvány reményféle is előkúszni látszik. Remény arra, hogy a fiú meggondolta magát, vagy másoknak sikerült elrántaniuk a mozdony elől. Aztán végre megáll a szerelvény, és a mozdonyvezető tudja, hogy baj van.

Messziről hallja már a jajveszékelést, és a rémült kiáltásokat. Lemászik a vezetőfülkéből, és rohan visszafelé, ahogy csak a lába bírja. De már messziről látja azt, amit nem szabadna látnia. Távolabb, a vonat mögött már kisebb tömeg verődött össze, és az emberek aggodalmasan állnak körül valamit. Valamit, ami pár pillanattal azelőtt még egy szerencsétlen fiatalember volt.

A látvány borzalmas, iszonytató. Maga a test viszonylag ép, csak a szép fehér póló most élénkpiros vértől izmosos. A fej hiányzik, azt

hosszú méterekkel arrébb találják meg legurulva a töltés aljában. A mozdonyvezető odarohan, bár tudja, hogy újabb rettenetes látványban lesz része. A karcolásokkal és sárral borított véres arcon valami megmagyarázhatatlan nyugalom ül. A férfi fölé hajol, de bár ne tenné... Úgy érzi, a halott fiú szemei még mindig őt nézik vádlón és kiengesztelhetetlenül...

Mindig így végződik a film.

Természetesen az összes újság balesetről számolt be, és a lefolytatott eljárásban sem találták semmiben sem hibásnak, sőt inkább dicséretet kapott az előírászerű és higgadt döntéseiért. Azt hitték, ezek után rendben is lesz minden. Tévedtek.

A férfi lelkét azóta is minden álomban megkínózzák a szörnyű baleset képei. Kegyeletből és őszinte együttérzésből elment a szerencsétlen fiú temetésére is, de az sem hozott számára semmiféle megnyugvást. Csendesen megállt egy távolabb eső fa mögött, onnan nézte végig a szertartást a Keleti temetőben. Láta a végletekig megtört édesapát, a bánat által szinte az örületbe kergetett édesanyját, a kisírt szemű testvéreket, a ballagó ruhájukba öltözött osztálytársakat, és a rengeteg egyéb rokont, barátot és ismerőst. Támolyogva, bambán, vakon és süketen hagyta el a temetőt.

Most pedig itt ül az ágyon, mellette a felesége. Várja őt az éjszaka. És várja őt a fiú a nagy, kék szemeivel és a megválaszolhatatlan kérdéseivel.

A férfi sóhajtott még egyet, aztán felkelt az ágyról és az ablakhoz lépett. Elrántotta a függönyt, és kibámult az utcára. Ügyet sem vetett a felrebbenő kismadárakra...

A megriadt kis cinke eggyel feljebb röppent, és a következő ablakpárkányt kezdte el szemügyre venni. Újabb csalódás, már ki tudja, hányadik ezen az estén. Maga az ablak redőnyös volt, amely majdnem teljesen le volt húzva, csupán egy pár centis rés maradt szabadon az ablak alján, ahol a madárka beleshetett egy pillanatra abba a szobába is.

A szoba vidám meleg színeket sugárzott, bár csupán egy szerényebb fényű lámpa lógott a közepén álló dohányzóasztal fölött. A fiatalos bútorzat arról árulkodott, hogy a lakást fiatalok lakják. És valóban: éppen egy fiatal pár hajolt a szoba sarkában lévő rácsos kiságy fölé. Húszas éveik elején lehettek mindketten. A fiú magas volt, rövide nyírt hajú, szemüveges, a lány pedig vékony, formás, pirosposzgás,

kerek arcú, hosszú fekete hajú szépség. Mindketten néma áhítattal nézték a kiságyban alvó kisbabát.

– Ugye, milyen gyönyörű? – kérdezte suttogva a lány.

– Igen – válaszolta áhítattal a fiú. – De csak azért, mert rád hasonlít.

A lány elmosolyodott, megszokta már a fiú huncut kis bókjait, és nagyon jól estek neki. Arra gondolt, hogy milyen szerencsés, hogy egy igazi, megértő társ mellé vezette a Sors. Annyi de annyi békétlenségről, szenvedésről és válásról hallott már az ismeretségi körében, hogy már-már maga is kezdte azt hinni, hogy ilyenné vált a világ, és lehetetlen melegszívű, igaz férfit találnia. És lám. Ez a ragyogó arcú világos pólós fiú – aki kinézetében inkább kamasz még, mint felnőtt –, örökre megváltoztatta az életét. Most itt figyel ő is mellette, nézi a kisbabájukat, és időnként megelégedett mosolyokat küldözget felé.

A fiún ilyenkor mindig a szokottnál is különösebb elfogódottság vett erőt. Ilyenkor érezte igazán, hogy mennyire rájuk is van bízva ez a kis ártatlan élet ott a rácsos kiságyban, és mennyire igényli a gondoskodásukat és szeretetüket. Időnként a lányra nézett, és akkor még nagyobb megerősítést érzett a szívében, hogy jól döntött akkor, amikor két évvel azelőtt feleségül kérte őt, hogy szövetkezzen vele az Élet gondjaira és örömeire mindhalálig. És most itt van ez a lány, és mosolyog rá azokkal az elbűvölő, hatalmas barna szemeivel, a vállára omló hosszú fekete hajával, és törékeny, vékony karjával, amellyel most is szelíden átöleli.

Ezek az esték mindig változást hoztak a lelkébe. Itt van ez a két ember – a családja –, akikért mindenre képes lenne ezen a világon. Két ember, akiknek jólétéért most már felelősséggel tartozik. Ebben az emelkedett pillanatban átérezte mindazt az örömet és felelősséget, amellyel a kisbaba – a gyermeke – felnevelése együtt járt. Ilyenkor mindig felnőtt a feladathoz, és a félénk kamaszból egyszerre férfivá érett.

Lassan két hónapja már, hogy hazahozta a feleségét és a kisbabát a kórházból, de az az este úgy élt a lelkében, mintha csak előző nap történt volna. Ha rá gondolt, még most is izgatottsággal vegyes borzongás szállta meg.

– Most – mondta a felesége azon az estén.

– Mi most? – kérdezte bambán a fiú.

– Hát... Azt hiszem, mehetünk a kórházba – válaszolta mosolyogva a lány.

– Valami... baj van? – kérdezte még mindig aggódva a fiú, és olyan kedves volt ebben a naiv ártatlanságban.

– Nem, baj az nincs – mondta a lány türelmesen. – Csak úgy érzem, már csak igen rövid idő kérdése, hogy *igazi* apuka legyél... – És szeretettel rámosolygott a fiúra.

– Azta! – kiáltotta a fiú, mert pillanatnyilag ez a szó fejezte ki a legjobban az érzelmeit. – Akkor... Akkor! Akkor most... mit... csináljak?

Olyan aranyos volt, olyan gyámoltalan. A lány még egyszer rámosolygott. Hiszen hányszor, de hányszor elpróbálták már, hogy mi lesz akkor, ha *tényleg* jön a baba, és azonnal indulniuk kell a kórházba. Elő voltak készítve a megfelelő ruhák, tisztálkodási eszközök és mindaz, amire neki és a babának ott bent szüksége lehet. A hűtőszekrényre oda volt készítve a slusszkulcs és a saját privát szülészorvosuk száma is, hogy minden a lehető legnagyobb rendben menjen.

Most mégis vidám összevisszaság uralkodott el a szobán. A fiú kiugrott az ágyból, és lázas öltözésbe kezdett. Persze eszébe sem jutott az előre odakészített holmikkal törődni, hanem csak úgy magára rángatott mindent, ami az útjába került. A lány azonban szeretettel nézte. Ilyennek szerette, ilyen bohókásnak és szertelennek. Tudta, hogy a külső szétszórtság mögött gondoskodás, figyelem és őszinte, feltétel nélküli szeretet lobog. Ezért választotta őt, ezért ment hozzá feleségül, és ezért ül most is teljes nyugalomban felöltözve az ágyon.

Becsületére legyen azonban mondván, öt perccel az egyszavas bejelentés elhangzása után már kéz a kézben ballagtak lefelé a lépcsőházban.

– Hogy érzed magad? – kérdezte a fiú, és aggódva figyelte a lány minden rezdülését.

– Minden rendben, ne aggódj, kedves. Még egy picurka, és *igazi* család leszünk.

És úgy is lett. Az égiek megadták. Két óra telt el csupán, és a lány már a karjába vehette a kisbabát, egy kis vörös arcú, sírdogáló, egészséges kislányt. Kimerült és boldog volt a lány egyszerre. Nem volt még tapasztalata, hogy mit kell ilyenkor tenni, vagy a többi anyuka mit tesz ilyenkor a kisbabájával, de nem félt semmi nehézségtől. Tudta, hogy a szeretet majd átsegíti mindenben.

Először csak nézte a kisbabát, aztán – kezdetnek – elsírta magát...

Megcsókolta a fejcskáját, az ujjával gyengéden végigsimogatta az arcocskáját, majd kisujjával megérintette a picurka ujjacskákat is. Egyelőre ennyi látszott a kisbabából.

Mivel a szülés gyors és komplikációmentes volt, nem volt értelme megfigyelés alatt tartani sem a kismamát, sem a babát, így hamar vissza is kerültek a kórterembe. Egy kis ideig a baba még a lány mellett maradhatott. Még akkor is együtt voltak, amikor a fiú belépett a kórterembe. Odament a felesége ágya mellé, majd gyengéden megcsókolta mindkettőjüket.

– Jól vagy? – kérdezte a lány. A fiú meglepődött.

– Ezt inkább nekem kellene kérdezniem.

– Csak, mert úgy láttam, a végén már nehezen bírtad. Egy pillanatra azt hittem, ki fogsz rohanni. Annyira kétségbeesettnek tűntél.

– Hát, ami azt illeti, életre szóló élmény volt nekem is. Csak téged féltettem. És a doki még azt mondta, hogy ez egy normál és gyors szülés volt.

– Mert az is volt – nyugtatta a lány. – A barátnőim ennél százszor nehezebben szültek.

A fiú elgondolkodott. Ha ilyen az egyszerű, akkor milyen lehet a bonyolult? Minden esetre nem sokkal korábban még nem ezt gondolta, amikor a szülőszobán ott állt a felesége mellett, és a kezét szorította.

Érzelmek kavalkádja feszítette a lelkét. Volt közte minden: aggodás és félelem, kíváncsiság és szeretet, remény és megdicsőülés. Mind közül azonban a féltő aggodalom dominált. Annyi rosszat hallott már a szülésekről, annyi filmben látott már igazi nehéz szülést, no meg a barátai is – bár csak ugratták, mégis – annyi sületlenséggel beszéltek tele a fejét, hogy amikor ott állt a felesége mellett, és szorította a kezét, inkább rossz dolgokra volt felkészülve, mint jókra.

Végig a lány arcát nézte, le nem vette volna róla a szemét egyetlen pillanatra sem. A kedves arc még akkor is, még a kínok ellenére is szeretetet és megnyugvást sugárzott. Még arra is volt ereje, hogy biztatóan rámosolyogjon a fiúra. „Ne, félj, minden rendben lesz!” – üzent neki az a mosoly. Annyira meghatódott ezen, hogy majdnem sírva fakadt. Erőszakkal kellett fegyelmeznie magát, hogy el ne kezdjen sírni. Legalábbis *akkor* még ne.

Elnézte a lány gyönyörű, fájdalomba torzult vonásait, és mély tiszteletet és hálát érzett iránta. Olyat, amelyet egészséges lelkületű férfiak éreznek már évszázadok óta az iránt a nőnemű lény iránt, aki

megajándékozta őket a világ legnagyobb csodájával, létezésük egyetlen igazi értelmével, ez Élet és a Remény továbbvivőjével. Felemelő, megtisztító, katartikus érzés lett úrrá rajta. Akkor és ott tudatosulni kezdett benne valami abból a nagyszerű érzésből, ami csak a szülőknek adatik meg a világon.

Aztán a babasírás... A hang, amely már a jövő hangjaiból követeli a maga részét.

– Kislány! – mondta az orvos, és a szájkendőn át is látszott, hogy elmosolyodik.

Egyszerre a világ urának érzete magát. Úgy érezte, attól a pillanattól a világ tetején áll, és minden lény abszolút tisztelettel és engedelmes-séggel tartozik neki, mert olyat tett, ami csak az Isten kiváltsága ebben a világban: életet alkotott. Adott egy darabot magából; a húsából, a véreből ennek a kis lénynak, és ezzel lehetőséget arra, hogy felfedezze és meghódítsa magának ezt a csodálatos világot.

A feleségére nézett, aki most fáradtan feküdt mellette. És akkor már nem tudta tovább visszatartani a felgyülemlett feszültséget: a „világ ura” sírva fakadt...

Most, a kiságy fölé hajolva már nagyon kicsinek érezte magát. „Köszönöm, Uram, hogy megszületett” – mormolta maga elé. Mostanra már tudta, hogy mindez csak a Jóisten kegyelméből, szeretetéből történhetett. Mert mik ők ahhoz, hogy beleárthassák magukat az ő csodálatos terveibe? Minden dicsőség és csodálat csakis az övé.

Ezen a fagyos téli estén is a meglepődöttség és a hála érzései kavartak a lelkében. Arra gondolt, hogy lehet bármilyen fagy is odakint az ablakon túli világban, nem számít semmit, hiszen a fagy nem érhet el a szobába, mert odabent meleg van, és nem érhet el a szívükig sem, mert odabent szeretet lakik.

A kismadár nem sokáig nézte a szobai jelenetet. Ugrált még néhányat, aztán felröppent a legfelső ablakba, hogy ott próbáljon szerencsét. Alig röppent az ablakpárkányra, éles kis szeme rögtön felfedezett egy-két aprócska dióbél-morzsát az egyik sarokban. Nem is tétovázott, rögtön nekiállt a csemegének, bár a dióbél nagyon megfagyott a hidegben.

A függöny itt egyáltalán nem volt behúzva. Az idős férfinak, aki a lakásban lakott, nem volt szokása behúzni a függönyt, gondolván, a második emeletre úgysem lehet az utcáról belátni. Ha meg valaki

éppen órá lenne kíváncsi, tegye nyugodtan, nem zavarja az sem, hiszen egész életében a figyelem középpontjában állt szinte minden nap.

A szobában régies hangulatú, valaha szebb napokat látott bútorok álltak. Körben a falakon rengeteg kép függött, köztük néhány megsárgult oklevél, egy diploma – mindegyik az idős férfi életének egy-egy állomása. Az egyik sarokban hatalmas íróasztal állt, rajta szépen faragott írószertartó, egy azévi naptár és egy ódivatú földgömb. Az asztalon olvasólámpa világított, ez volt a szobában az egyetlen fényforrás.

A férfi az asztalnál ült és olvasott valamit. Alakja még így, közel a hatvanhoz is tiszteletet sugárzó volt. Széles vállalai, izmos felsőteste, határozott arcéle, figyelmes, csillogó szeme messze meghazudtolták a korát. Egykor sötét szép hajába már őszes szálak keveredtek. Láthatóan mélyen elmerült a kezében tartott papírlap olvasásában, ami valójában csupán egy rövid levélke volt. Így hangzott: *„Kedves Tanár Úr! Örülök, hogy annyi év elteltével hírt hallottam Ön felől. Jelenleg az USA-ban élek, a NASA-nál dolgozom fejlesztőmérnökként. Nemrég doktoráltam. Mellékelten megküldtem Önnek a disszertációmát. Tudom, hogy a technikai jellegű téma felkelti majd az érdeklődését. Köszönöm, hogy annak idején szikra volt az életemben, amely akkor száraz taplóra hullott. Ebből a szikrából mára lobogó tűz lett. Köszönöm az emberségét, és azt, hogy annak idején hitt bennem és biztatott. Maradok őszinte barátsággal.”* És az aláírás.

A férfi már tucatszor elolvasta a levelet, mégis újra és újra visszatért hozzá. Jól esett a lelkének az az őszinte, meleg tisztelet, amely a sorokból áradt. Az emlékezete még ennyi év után sem hagyta cserben, különösen ha a múlt féltve őrzött kedves emlékeiről volt szó. Igen, jól emlékezett a sötét hajú, kissé vézna táncsicsos diákra, akinek annak idején – hány évvel is azelőtt? – fizikát tanított.

Még egyes tanórákra is visszaemlékezett. Olyan alkalmakra, amikor egy-egy kényes és nehéz feladat megoldására csupán az a fiú volt képes. Aztán eszébe jutottak a jó hangulatú keddi délutánok is, amikor a fizikaszakkörön együtt – sokszor csak magukban – kísérletezgettek. Erre gondolva a tanár elmosolyodott. Most már örökre a kettőjük titka marad, amikor az egyik ilyen jól sikerült fizikaszakkört követően ketten rohammunkában festették ki a fizikatermet, hogy másnapra már semmi látható nyoma ne maradjon a szakkör szó szerint kirobanó sikereinek...

Hej, de szép idők is voltak azok! Akkor még több volt az érdeklődés a diákokban is. Kevesebb volt a pénz, nem volt számítógép, sem internet, de több volt cserébe a tudásszomj, az őszinteség és a becsvágy. A diákok akkor még nem a plázák hamisan csillogó világában töltötték a délutánjaikat. Eljöttek napelemes járművet készíteni – amivel országos versenyt is nyertek –, megvalósították Leonardo furcsa gépezeteit, de képesek voltak hónapokat elszöszmötölni a budapesti Lánchíd fémből készült makettjével is. Akkor még volt becsülete a munkának, de a tanárnak is.

A férfi letette a levelet, és az íróasztal egyik fiókjában kezdett el keresgélni. Kisvártatva előhúzott egy régi fotóalbumot. Ezeken a téli estéken kedves időtöltése volt elmerülni a múlt emlékei között. Ilyen alkalmakkor régi fotóalbumokat nézegetett, régi diákok régi dolgozatait olvasgatta, apróbb tárgyakról fújta le az emlékezet finom porát...

– A következő szünetben feltétlenül gyertek le az udvarra! – szaladt oda a folyosón a fiatal tanár egy sötétbarna hajú, szemüveges fiúhoz.

– Mi történt, tanár úr? Megint egy újabb kísérlet? – kérdezte a fiú, aki megszokta már a tanára kedves furcsaságait.

– Igen... Ez is egyfajta kísérlet. Csak nem úgy, mint gondolod... Csak gyertek le, majd meglátjátok. Szólj a többieknek is!

– Ott leszünk! – kiáltotta, és már szaladt is tovább a hírral az osztályhoz.

Akkor még nem állt a Táncsics gimnázium gyönyörű, hatalmas tornacsarnoka, csupán egy lényegesen kisebb tornaterem szerénykedett az udvaron. Az udvar legnagyobb része betonos volt, így semmi akadálya nem volt, hogy a szünetekben a lelkes tanár gokartpályává változtassa az udvart. A gokart maga házi gyártmány volt – még az előző munkahelyén tanítványok segítségével állította össze. Örökre a szívében égi az a délelőtt...

A szeptemberi napsugarak melegen simogatták a diákokat és tanárukat, amikor az udvar végében lévő garázból előkerült a gokart. Fényesre polírozott piros-fehér kasztniján, csillogó króm alkatrészein valósággal örömtáncot jártak a kora őszi fények. A fiatal tanár büszkén tolt el a pálya széléig a remek kis autót, majd néhány pillanat, és a hozzáértő kéz alatt már duruzsolt is a jármű motorja. Addigra már tucatszám tolongtak körülötte a szünetre leszaladt diákok, elvégre nem mindennapi esemény az, ha a százéves gimnázium udvarán versenyautót lehet vezetni!

Néhány pillanat múlva az első pilóta már a volánnál hallgatta a tanár úr jó tanácsait. Aztán – egy váratlan gázfröccs után – elindult első útjára a kis jármű.

A tanár szemében meghatottság csillogott. Igen, ez is fizika! A szeretet fizikája. Láttá, ahogy a gyerekek egymást váltják a vezetőülésben, egymás után róják a köröket a betonpályán, és közben öröm és boldogság lakik a szívükben. Arra a néhány körre megszűnt a szorongás a következő dolgozattól, eltűntek a kamaszkori bajok, nem léteztek az otthoni problémák, csak a felhőtlen, vegytiszta élvezet volt, semmi más. Azokon a napokon az élet játék és móka volt csupán. És mindezt egy fizikatanárnak köszönhatték.

A tanár sokáig nézegette még a csoportképet, amelyen sok-sok vidám arc mosolygott a kamerába. Ő szerényen a kép egyik sarkába húzódva állt. A kép előterében pedig mi más állhatott volna, mint az oly sok örömet okozó fehér-piros kis autó.

Mennyi emlék! Mennyi csodás, elmúlt régi nap! Vidám osztálykirándulások, tanulmányi versenyek, szereplések emléke. Vagy a rendhagyó júniusi fizikaórak az udvar hátsó végében csak úgy a fűben letelepedve... A tanár észre sem vette, hogy már hosszú percek óta az íróasztalon túli sötétségbe bámul. Akaratlanul is köszönetet szeretett volna mondani valakinek ez elmúlt szép örömekért. A hála szavai hang nélkül hagyták el az ajkát. „Köszönöm, Uram, hogy részese lehettem ennyi szépségnek! Köszönöm, hogy most, ezen a jégbe dermedt téli estén is vannak emlékek a szívemben, amik felmelegítik a lelkemet, és nem engedik, hogy annyira fájjon a magány... Köszönöm, Uram, hogy olyan tanítványokat adtál a kezem alá, akik nem csak a fejükbe, de a szívükbe is bevették azt a tudást, amit igyekeztem átadni nekik...”

A kis cinke egy-kettőre végzett a morzsányi diódarabokkal, és reménykedve egyre újabbak után kutatott. De hiába, az ablakpárkány nem tartogatott több eseményt a számára. Ekkor hirtelen jeges szél borzolta össze a tollát, és erőteljesen meglódította a szomszédos ablakpárkány felé. A madárka nem tiltakozott a váratlan lökés miatt, hiszen amúgy is a következő ablakpárkányra igyekezett. Ott aztán megint csak alapos kutatómunkába fogott.

Ezen az ablakon is redőny volt, amely most lazára leeresztve várta, hogy éjszakára teljesen leengedjék. A szoba elegáns, de visszafogott stílusú bútorokkal volt berendezve. Az ablakkal szemközti falat szinte

teljes egészében hatalmas könyvespolc borította. A többi falon néhány festmény és fénykép lógott. A szoba egyik felét franciaágy foglalta el, amelyen vékony, borostás középkorú férfi és szorosan hozzábújva egy ötéves forma kisfiú feküdt.

A férfi egyik karjával átölelte a kisfiút, a másik kezében pedig mesekönyvet tartott, abból olvasott fel éppen. A kisfiú érdeklődve hallgatta a mesét, és csillogó szemekkel nézegette a mesekönyv színes illusztrációit. Időnként a férfira nézett és kérdezett valamit, amire az mindig türelmesen és mosolyogva válaszolt. A kisfiú ilyenkor mindig elégedetten morzsolgatta tovább annak a nagy barna macinak a fülét, amely szintén mindig hivatalos volt a meseolvasásra.

Elmaradhatatlan esti rituálé volt ez is, mint ahogyan a fürdés és a fogmosás. A férfi elgondolkodott egy pillanatig, de megerősítette magában a tényt, hogy amióta hazahozta a kisfiút az intézetből, nem múlt el egyetlen egy este sem meseolvasás nélkül. Még amikor lázas beteg volt, akkor is járt neki egy rövid „gyógymese” elalvás előtt.

– Apuci... Alhatok ma veled? – kérdezte a kisfiú, miután vége lett a mesének, és eljött volna az ideje annak, hogy a saját szobájába menjen aludni.

A férfi nagyon szeretett a kisfiúval aludni, ezért sokszor erőszakkal kellett meggyőznie magát, hogy a gyerekek önállóságot kell tanulnia,

és ennek egyik alapja az egyedül alvás. Az utóbbi időben azonban egyre többször engedett a kérésnek, főleg ezeken a fagyos téli estéken, amikor minden ember melegségre vágyik – legfőképpen egy másik ember közelségére.

Meg aztán csupa boldogság volt egy ilyen kis lénnel együtt aludni. Vigyázni az álmát, hallgatni a szuszogását, megnyugtatni, ha az éjszaka közepén rossz álomból felriad, és nyugtató puszit nyomni a homlokára. Vagy ébren figyelni, ahogy alszik, és közben leheletfinoman megsimogatni a homlokát, a fürtös kis haját, és ha kell, visszahúzni a védtelen kis testre a lerúgott takarót. Csodák voltak ezek, amelyek már két éve az élete részei voltak.

Valaha nem így tervezte. Amikor a felesége lelépett azzal az elenszenves bankárral, akkor még úgy gondolta, hogy talál majd egy másik asszonyt, aki megajándékozza egy kisgyermekkel, de ahogy múltak az évek – és átkozottul gyorsan múltak –, be kellett látnia, hogy csak ez az egyetlen esély maradt a számára, ha valaha is utódot szeretne hagyni maga után. Egy kisgyermeket, akit a sajátjaként nevel fel, és akinek továbbadhatja mindazt a szeretetet és tudást, amit maga is csak kölcsönbe kapott rég elhalt szeretteitől...

Ránézett a kislányra, és mosolyogva azt mondta:

– Hát persze, kis tigris, itt aludhatsz ma is!

A fiúcska boldogan ölelte át a nyakát, és cuppanós puszit nyomott az arcára.

– De jó lesz, apuci! De jó!

„Bizony jó lesz, kisfiam, de még mennyire jó...” – gondolta a férfi, és ő is hatalmas puszit nyomott a fiúcska sűrű barna hajába. Már mindketten pizsamában voltak, így ki sem kellett szállniuk az ágyból. A férfi lekapcsolta a kis olvasólámpát, és a szobára sötétség borult.

– Imádkozunk, kisfiam – hangzott fel a szokásos esti felszólítás. A kislány engedelmesen kulcsolta össze apró kezecskéit, és pár pillanat múlva az esti ima csendes szavai töltötték be a szobát. Miután végeztek, a kislány megfogta a férfi kezét, magához ölelte a mackóját, és szemét lehunyva útnak indult az álmok országa felé.

A férfi gondolatban mindig tovább folytatta az imádságot. Soha nem felejtett el imádkozni eltávozott szeretteiért, kincsel felérő barátaiért, de még a volt feleségéért sem. Titkos párbeszédnek voltak ezek a Jóistennel, amelyek csak kettőjükre tartoztak. Hiszen minden nap annyi mindenért lehetett hálát adni, köszönetet mondani! Ha semmi

másért nem, hát ezért a kisiúért itt mellette. Hogy van, hogy létezik, hogy valakitől oly hosszú idő után végre őszinte szeretetet kap. Pedig de nehéz volt eljutni idáig...!

Bizonytalanul lépett be azon a napon az intézetbe. Kétségek és félelmek járták át a szívét. Tudta, hogy élete talán legnagyobb, sorsfordító eseményéhez érkezett. Igaz, hosszú még az út, amíg tényleg hazavihet majd egy kisgyereket, de a döntés már megszületett a lelkében, és ez volt a legfontosabb. Ha lassan is, de az Idő majd elrendezi a dolgokat.

A kívülről barátságstalannak tűnő épület belülről teljesen más képet mutatott. A falak mind élénk színűre voltak festve, rajtuk sok színes gyerekrajz és egyéb vidám dekoráció ékeskedett. A folyosó egyik felén apró szekrénykék sorakoztak szépen egymás mellett, a másik oldalon pedig apró kabátkák lógtak apró fogasokon. A folyosóról nyíló terem ajtaján vidám gyerekzsivaj szűrődött ki.

– Segíthetek valamiben? – szólította meg egy fiatalabb nő, aki éppen kilépett az ajtón.

A férfi bemutatkozott, és az intézettel folytatott korábbi beszélgetésre hivatkozott. A nő ekkor egy irodába vezette, ahol az intézetvezető fogadta. Idősebb, ősz hajú, megnyerő külsejű nő volt, olyan nagyanyó-szerű. Nagy, aranykeretes szemüvege meg-megvillant a neonfényben, amikor beszélt.

– Gondolom, tájékozódott már az örökbefogadás törvényi feltételeiről és eljárásrendjéről, és tudja, hogy nem lesz egyszerű... – mondta, és jelentősegteljesen a férfira nézett.

– Igen, tisztában vagyok vele – válaszolta a férfi –, de végigcsinálom.

– Úgy legyen! De tudja, elég sokan felkeresnek bennünket hasonló szándékkal, telve szilárd elhatározással, aztán az eljárás folyamán valahogy mégis elbizonytalanodnak, és igen gyakran el is állnak az eredeti szándékuktól. És tudja, ez a gyerekeknek a legrosszabb. Ha megszoknak, megszeretnek valakit, akkor borzalmas törés a számukra, ha az illető egyszer csak nem jön többet. Amúgy kisiút vagy kislányt szeretne? – szegezte neki hirtelen a kérdést.

A férfit meg is lepte a váratlan kérdés. Ezen még soha nem gondolkodott el igazán. Neki tulajdonképpen mindegy. Majd a Gondviselés dönt helyette.

– Mindegy – mondta határozottan – Ez nem fontos.

– Maga tetszik nekem! – mondta váratlanul az igazgatónő. – A legtöbb ember, aki idejön, azt hiszi, hogy egy szupermarketben van, és

azt az árut emeli le a polcról, amelyik a legjobban ínyére van. Sokan még a gyerek szeme színébe is belekötnek... De maga más. Magának csak egyet tanácsolok: semmiképpen ne válasszon.

– Ne válasszak? Ezt hogy érti?

– Majd meglátja. Ne válasszon. És akkor a *legjobbat* fogja kapni...

A férfi nem igazán értette, de azért udvariasan mosolygott. Megbeszéltek még pár gyakorlati kérdést, aztán az igazgatónő hívatta az egyik gondozónőt, és rábízta a férfit. Elkövetkezhetett hát az első találkozás a kicsikkel.

– Ne izguljon, nem kell – bátorította a nő, amikor látta a férfin, hogy mennyire ideges. – Ők még csak három évesek. Szépen el tudnak már játszani. Egyelőre csak üljön le a terem egyik sarkában, és figyelje őket. Először ők is bizalmatlanok lesznek, nem fognak magával foglalkozni. A nagyobbak persze már mások. Az öt-hat évesektől már nem lehet olyan könnyen szabadulni.

Ezzel beléptek a terembe. A gondozónőnek igaza volt, a kicsik fel sem néztek, annyira lefoglalta őket a játék. A férfi le is kuporodott az egyik sarokba, onnan figyelte az eseményeket. A csoportban vegyesen voltak kisfiúk és kislányok is. Mindenki bele volt merülve a saját játékába, kívülről az egész vidám, színes, zsibongó kavalkádnak hatott. Néhány perc múlva a férfi már apró szoknyácskák, vidám színű harisnyák és kantáros nadrágocskák színes gombolyagának látta őket.

Ahogy nézte a gyerekeket, furcsa érzés kezdte belopni magát a szívébe. Egy kényelmetlen, kínos érzés, ami miatt feszengeni kezdett. Nem számított rá, ezért saját magát is meglepte, hogy most feltört a lelke mélyéről, pedig igyekezett elnyomni magában: a sajnálat érzése volt.

Elkezdte sajnálni őket. Milyen szépek, kedvesek és aranyosak! És mind árva... Nem jut nekik a szerető család melegéből még egy parányi szikra sem. Pedig mennyi élet, vidámság és ártatlanság lakozik a kis szívekben. Mennyire igénylik a szeretetet, a törődést, a babusgatást. És hiába tesznek meg mindent ezek a derék nevelők, ha nem tudják megadni nekik a legfontosabbat, a család befogadó és oltalmazó szeretetét.

Erre gondolva kezdte egyre kellemetlenebbül érezni magát. Aztán, hogy még egy kicsit rosszabb legyen minden, rátört a lelkiismeret-furdalás is. Mert milyen joga van ő ide, hogy válogasson ezek között a szerencsétlen gyerekek között, hogy aztán egynek majd megadja az

esélyt a szeretetre... Tolvajnak érezte magát, aki olyasmit akar ellopni az Élettől, amit az nem adott meg neki. Hát igaza lesz az igazgatónőnek, és ő is csak egy lesz a szupermarket vásárlói közül?

Ez a gondolat végképp elviselhetetlen volt a számára. Felkelt, és sietve elhagyta a termet. A folyosón aztán végleg rátörtek az érzelmek, és az egyik szekrénynek dőlve sírva fakadt. Egy-két perc telhetett el így, amikor valaki hátulról megrángatta a zakóját.

– Te miért sírsz? – kérdezte egy vékonyka gyerekhang a háta mögül.

A férfi megfordult, és egy kis fiúcskát látott maga mögött, aki nagy, barna szemeivel érdeklődve nézett fel rá.

– Hát... Én csak... – kezdte volna mondani az elmondhatatlant, de képtelen volt rá. A fiúcska le nem vette volna róla szemét, érdeklődéssel figyelte minden mozdulatát. Ő is kantáros kis nadrágot és színes ingecskét viselt valami megnevezhetetlen színű mellénykével. A kora alapján ő is abba a csoportba tartozhatott, ahonnan az előbb hirtelen távozott. Fel is ötlött a férfin, hogy vajon mit csinálhat itt a folyosón egyedül a kisgyerek.

– És te mit csinálsz itt kint egyedül? – tette is fel a kérdést.

– Pisiltem! – hangzott a határozott felelet. – És már tudok egyedül öltözni is!

A férfi ebből megértette, hogy a kis legénynek megengedték, hogy egyedül menjen WC-re. Mindenesetre az lesz a legjobb, ha visszaviszi a terembe a többiekhez. Amúgy is vissza kell mennie, hiszen az előbb oly hirtelen, köszönés nélkül távozott. Gondolt egyet, és a kezét nyújtotta a kisfiúnak.

– Gyere, visszamegyünk a terembe – mondta, és szinte maga is meglepődött, amikor a kisfiú tétovázás nélkül nyújtotta felé apró kis kezét. Így indultak el kéz a kézben a terem felé.

– Azért jöttél, hogy elvigyél?

A kérdés olyan váratlan volt, hogy a férfi összerezett. Sok mindenre el volt készülve, de arra semmiképpen, hogy egy hároméves gyerek ezt kérdezi majd tőle. A szíve majd kiugrott a mellkasából, a gondolatok lázasan cikáztak a fejében, és fogalma sem volt, mit válaszoljon erre az egyszerű kérdésre. Hogy magyarázza el a kisfiúnak, hogy ez nem ilyen egyszerű, és még rengeteg hivatalos formaságon kell átesni addig, amíg ő akárkit is hazavihet innen.

Megálltak egy pillanatra. A férfi a kisfiúra nézett. Ő pedig csak bámult rá azokkal a nagy, barna játékmackó-szemeivel... A férfin

akkor eluralkodott egy jóleső érzés. Egészen a lelke legmélyéről tört elő, talán nem is volt teljesen tudatos. Végtelen nyugalom szállta meg, először, amióta belépett az intézetbe. Hirtelen mintha az egész élete lepergett volna a szeme előtt. Aztán a sok színes kép közül egyetlenegy élesedett ki előtte. A képen eltávozott szeretteit látta. A régi családi fények előtt álltak, és biztatóan mosolyogtak...

A férfi megsimogatta a kislány fejét, és ebben benne volt a döntés is.

– Igen, haza foglak vinni. De ehhez még egy kis időre van szükség. Addig nagyon szófogadónak és türelmesnek kell lenned.

A kislány arca felragyogott. Hirtelen mindkét karját a magasba lendítette. A férfi elérte a mozdulatot, és a karjába emelte. A kislány pedig átölelte a nyakát, és a fejét a nyakába fúrta. Hát így kezdődött. Az igazgatónőnek lett igaza. Nem választott. Kiválasztották. És tényleg a legjobbkat kapta.

A kislány eközben már mélyen aludt mellette a franciaágyon. Ő már rég az álomszágabeli manókkal és tündérekkel játszott. A férfi szeretettel nézte az alvó gyermeket, és olyan érzése támadt, mintha el sem telt volna az a két év, amikor először találkoztak ott az intézet folyosóján. Mintha azelőtt nem is létezett volna az Idő, hanem a világ kezdete óta egyik lettek volna...

A kismadár eközben csalódottan totyogott az ablakpárkányon. Az előzőleg elfogyasztott diómorzsácskák nem igazán csillapították az éhségét, sőt, inkább csak még jobban felkorbácsolták azt. Tett még néhány bizonytalan lépést a távolabbi sarkok felé is, de amikor ott sem talált magának semmi ennivalót, egy határozott röppenéssel tovább repült.

Halkan koppant az eggyel lejjebb lévő ablakpárkány, amikor a kismadár megérkezett. Érdeklődve kezdte forgatni fejcskékjét jobbra-balra, mintha csak azt mondaná magában: „Ej-ej! Hát ezek az emberek egyáltalán nem gondolnak a hidegben odakint éhezőkre? Ej-ej, nem jól van ez így...”

A párkányhoz tartozó ablakot szép, vastag függöny díszítette, de nem volt behúzva, hanem szép arany színű zsinórral fel volt kötve jobb- és baloldalt. A párás üvegen túl igényesen berendezett, gazdagon bútorozott szoba képe rajzolódott ki. A bútorok tökéletes harmóniában voltak egymással, látszott, hogy igényes ember válogatta össze azokat. Himzett kis terítő, egy váza, néhány festmény és gyertyatartók tették tökéletessé és otthonossá a berendezést.

A szoba egyik felében álló rattan asztalkánál két nő ült, és láthatóan élénk beszélgetésbe merültek. Az idősebb az ötvenes éveinek közepén járhatott. Hiába múltak el felette az évek, vonásai még most is lágyak voltak, és egész lényén fiatalos elszántság tükröződött. Látszott rajta, hogy fiatal korában igazi szépség volt. Sötétre festett haját kedves kontyba fonva viselte, és időnként aggódva pillantott a vele szemben ülő fiatalabb nőre.

A másik nő harminc év körüli lehetett. Sportos testalkatán meglátszott a rendszeres mozgás. Hosszú, szőke haján meg-megcsillant a mellettük világító állólámpa fénye, és ilyenkor úgy tűnt, mintha apró kis szikrák pattantak volna ki a hajából. Arcán apró szeplők világítottak, amelyek csak még bájosabbá tették a megjelenését. Figyelmesen hallgatta az idősebb nőt, akinek csupa aggodalom érződött a hangjában.

– Remélem, kislányom, most már *tényleg* rendeződik az életed. Igazán megérdemled. Hiszen mindig olyan becsületes és jóra való voltál.

A fiatalabb nő felsóhajtott. Igazi, lelke mélyéről jövő sóhajtással.

– Remélem, anyukám, ezúttal így lesz.

– Azért én jobban örültem volna, ha *rendes* esküvőtök lesz... – mondta csendesén az asszony.

– Rendes esküvőnk lesz, anyukám – válaszolta a lány.

– De hiszen rajtunk és a tanúkon kívül senki sem lesz ott.

– Akkor, aki számít, az mind ott lesz – mondta a lány és rámosolygott.

– De ez a lehetetlen időpont... December 23... Össze sem adnak titeket.

– Le van beszélve az anyakönyvvezetővel és a pappal is.

Az asszony előhozta az utolsó aggályát is, amely a szívét nyomta.

– Ruhád sincs rendes...

– De anyu! Hát nem a múlt hónapban csináltattam azt a szép világos kosztümöt, amit annyira megdicsértél?

– Akkor még nem tudtam, hogy az esküvődre lesz...

– Ne aggódj, anyukám. Mindketten így akarjuk. Már csak babonából is. Nem kell a nagy esküvő, a pompa és a felhajtás. Volt benne már részem amúgy is. Most csak mi ketten számítunk, a körülmények lényegtelenek.

Az asszony tudta, hogy a lányának igaza van. Aggodalmaskodása inkább csak megszokásból fakadt. Mindig a legjobbat akarta neki,

ezért törődött bele nehezen, hogy a lánya egyszerű esküvőt akar. No meg némi sértődöttséget is érzett, hogy csak most, alig egy héttel az esküvő előtt értesül róla. De ezeket az érzéseket hamar elmosta a szeretet. Tiszta szívből örült, hogy annyi nehéz év után talán megint igazi társat talál magának a lánya.

Az asszony ránézett a lányára, és az arcát fürkészte. Örömmel állapította meg, hogy azon ugyanaz a felhőtlen öröm ragyog, mint annak idején a lány első esküvője előtt, amikor fiatal vágyakkal és reményekkel a szívében először kötelezte el magát egy férfinak, hogy egy életre társa, oltalmazója és menedéke legyen.

Hát igen, az az *első* esküvő... Amit nagy pompával a somogyieszti kastélyban rendeztek. Maga előtt látta a hatalmas násznépet, a színes virágokat és lufikat, a felroptetett galambokat, a flancos autóval érkező fiatal párt... Milyen szépek voltak együtt... A vagyont érő menyasszonyi ruhában olyan volt a lánya, mint egy finom, törékeny virág, amely azon a gyönyörű nyári napon a legszebb pompájában ragyog. A vérvörös rózsacsokor szinte izzott a kezében. Szinte látta, ahogy végigsétálnak a lovas huszárok kivont kardjai alatt... Aztán a vacsora a kastély dísztermében, majd éjszaka a lampionos kerti parti a kastélyparkban... Fülében hallotta a zenekar andalító melódiáit, bőrén érezte az éjszaka hűvösét... Még most is boldogan gondolt arra a napra. Boldog volt, hogy megadhatta a lányának azt, amire annyira vágyakozott.

– Imádkozok értetek – mondta és mélyen a lánya szemébe nézett.

– Igen. Csak ennyi, amit tehetünk – válaszolta halkán a lány, és gondolatai messze elkalandoztak. Eltűnt a barátságos kis szoba, el a ház, de még az utca is. Gondolatai már egy másik házban, egy másik szobában jártak. És eközben az Idő is visszafelé lendült hatalmas kerekén. Megint az a nap volt és az az éjszaka...

Már nyugtalanul is feküdt le. Valami volt a levegőben, amit sem megérteni, sem megmagyarázni nem tudott volna, de minden idegszálával érezte, hogy valami néma és félelmetes vibrál a sötétségben, és csak arra vár, hogy lecsapjon, és tönkretegye fiatal és ártatlan életüket. Sokáig nem is tudott elaludni, csak figyelte csendes aggodalommal, ahogy a férje nyugodtan és egyenletesen lélegzik.

Nem, valami *nagyon* nem volt rendben azon az éjszakán... A hálószoba levegője sűrű volt és sötét, úgy érezte, talán még akkor sem tudná eloszlatni, ha meggyújtaná az éjjeliszekrényen álló kis lámpát.

A levegőt nehéznek és fagyosnak érezte, pedig nyár közepe volt, és odakint még éjszaka is hőség tombolt. Nehezen, furcsa gondolatokkal aludt el...

Aztán bekövetkezett.

A férje hangos kiáltására riadt fel. Bár az is inkább hörgés volt már, mint kiáltás. Azonnal felkapcsolta a lámpát, és akkor elétárult maga az iszonyat. A férfi mellette az ágyon küszködve vívta a haláltusáját. Teste torz görcsbe volt rándulva, mindkét kezét a mellkasára szorította, és erőlködve próbált levegő után kapkodni. Eltorzult arcáról dőlt a veríték, szemei kidülledtek, és iszonyattal meredtek a semmibe.

– Mi van veled?! – tette fel gépiesen a felesleges kérdést, de a következő pillanatban már rohant is a mobiljáért, és tárcsázta a mentők számát. Közben le nem vette volna a szemét a férjéről, aki akkor már az utolsó másodpercekért küzdött a földi életben.

Mire a mentő kiért, már vége volt mindennek. Mindennek, amit azelőtt reménynek, jövőnek és fiatalságnak nevezett. Egyetlen hang nélkül nézte végig, ahogy a mentőorvos megvizsgálja a férjét, aztán sietve megpróbálja újraéleszteni a társával. Pár percig próbálkoztak csak vagy órákon keresztül? Nem tudta volna megmondani. Érzékei eltompultak, szeme és füle felmondták a szolgálatot. Csak valami kemény keserűség sűrűsödött gombóccá a gyomrában. A mentőorvos halk hangja zökkentette ki ebből az állapotból.

– Infarktus... Sajnos már nem tudtunk segíteni... Fogadj a részvétemet...

Igazából fel sem fogta, amit hallott. Gépiesen bólintott, gépiesen intézte az adminisztrációt és gépiesen kísérte ki a mentősöket. Mintha nem is önmaga cselekedte volna ezeket. Mintha valaki más lett volna, aki ezeket intézte, és ő kívülről figyelte volna ezt a másik valakit. Nem tudta, nem *akarta* tudomásul venni a felfoghatatlant. Csak ült a szobában a férje holtteste mellett, és bénultan bámult bele a sötétségbe.

Aztán az újabb tortúra az ügyeletes orvossal. Újabb vizsgálat, újabb adminisztráció. És a lábcédulák... Pontosan kettő... Mert rendnek kell lenni még a halálban is.

Majd újabb várakozás. Várakozás, hogy a fekete autó elvigye a kihúlt testet oda, ahol már nincs értelme a reménynek. Aztán a ruhaválogatás. Keze szinte természetes egyszerűséggel veszi ki a szekrényből a szép esküvői öltönyt, amit csak egyszer, csak *akkor* viselt a férfi. Szeretettel végigsimítja a kedves ruhát, aztán a zakó felső zsebében

megakad a keze egy kis domborulaton. Belenyúl és kiveszi. Úgy érzi, esztét veszi a szívébe hasító fájdalom. Egy kis megszáradt vörös rózsát tart a kezében...

A Sors egy kicsit könnyít a terhén. Nem sokat kell várnia a halottszállítókra. Két középkorú ember lép be az ajtón. Fekete emberek fekete ruhában. Elfordul, hogy ne lássa, amikor a testet kiviszik. Újabb aláírások. Nem tudja, nem is nézi, mit ír alá, csak mielőbb vége legyen már.

Aztán egyszerre vége lett.

Hajnalgig ült a sötét szobában, és könnytelen szemmel bámult kifelé az ablakon. Úgy érezte, hogy valaki csúnyán becsapta, és ehhez próbálta kétségbeesetten megtalálni a bűnöst. Fájdalom és félelem adták egymásnak a kilincset a lelkében: fájdalom a múlt miatt és félelem a jövőre nézve. Láta, hogy az utcán lassan megvirrad; látta, hogy egyre nagyobb lesz a forgalom a házuk előtt; és látta az embereket is, amint sietős léptekkel munkába mennek. De mindez már nem volt fontos. Úgy érezte, hogy számára rég megszűnt már az utca, megszűntek az emberek, és megszűnt talán már maga az Élet is, mert egyedül maradt a világban, és nincs értelme már a múltnak, a jelennek, de még a jövőnek sem. Megszűntek a nappalok, az éjszakák, megszűntek az évek, a hónapok, de megszűnt maga az Idő is, és ezzel örökre elvesztek azok a régi kedves pillanatok is, amikre emlékezhetne.

Aztán valahogy mégis felvirradt a Jóisten egy újabb napja, és újra kezdődött számára is az Élet. Először csak gépies napi rutin volt, semmi más. Később cinikus közönnyé változott át. Aztán egy nap elhalt az is, és csak valami tompán fájó üresség maradt a lelkében. Sohasem gondolta volna, hogy lesz valaha is egy férfi, aki fel tudja majd oldani a szívében megkövült fájdalmat, aki értelmet, célt ad még magányos napjainak, aki felgyújtja a lelkét és átmelegíti a szeretetével. Soha nem gondolta volna...

És most itt ül, és próbálja megértetni az anyjával, hogy az igaz szereteten kívül semmi nem fontos már az életében. A Sors úgyszólván bármikor bármit elvehet tőle. Többé már nem a külsőségekhez akar ragaszkodni, hanem ahhoz az emberhez, akit örök, igaz társául fogad az életben. Tudta, hogy az anyja nagyon szereti, és meg fogja érteni...

Odakint még fagyosabb lett a levegő, és a kismadárnak is komoly elszántságra volt szüksége, hogy tovább folytassa az élelem utáni kutatást. Azonban ez az ablakpárkány sem kínált neki semmi ehető

csemegét, így hamar a levegőbe vetette magát, hogy eggyel lejjebb, a ház utolsó ablakánál próbáljon szerencsét.

Ezen az ablakon csak félig volt behúzva a függöny. Az ablak másik felében egy idős asszony üldögélt, és kifelé nézegetett az utcára. Hajlott hátú, ráncos öreg néni ke volt. Ősz haja gondosan volt fésülve, barátságos, érdeklődő arcán fiatalosan élénk szemek ragyogtak. A kényelmes karosszék mellé mindkét oldalon egy-egy bot volt támasztva, jelezve, hogy tulajdonosuknak már meglehetősen nehezebbé esik a mozgás.

Már hosszabb ideje ült így a karosszékben, mozdulatlanságával szinte egyggyé vált a szoba finom ízléssel berendezett bútorai val. Az egyedileg készített, gyönyörűséges mintákkal díszített szekrények, a hozzájuk illő asztallal és székekkel arról tanúskodtak, hogy tulajdonosuk igényes ember, aki nagy becsben tartja maga körül a szép régi tárgyakat. Ezt erősítették a megfelelő helyeken elhelyezett apró vázák, nipppek és csipketerítők is.

A falakon kisebb-nagyobb fényképek lógtak, a zömük fekete-fehér, de akadt köztük szép számmal színes is. A legtöbbjükön az idős asszony volt látható fiatalabb korában, mellette különféle emberek, rég elhalt és élő családtagok, barátok... Apró kis ablakocskák voltak ezek, amelyek az asszony korábbi életére nyíltak – a múlt szép, keretbe zárt emlékei.

Az asszony, mint annyiszor, ezen az estén is ezeket a kis ablakokat nyitogatta a lelkében. Jóleső érzéssel idézte fel hosszú életének megannyi állomását; a megannyi örömet és bánatot, reményt és kudarcot, amit a könnyörtelenül ballagó évtizedek alatt átélt. Mindig örömmel és hálával gondolt vissza egész életére. Soha nem panaszkodott, sohasem lázadt fel a sorsa ellen. Ezúttal is a hála volt csupán, ami a szokásos esti imáját átjárta.

„Uram, köszönöm mindazt a jót és rosszat, amit a mai nap adott nekem. Tudom, hogy kifürkészhetetlenek a te útjaid, és emberi értelmekkel meg nem ítélni lehet tisztán sem a jót, sem a rosszat. Tudom, hogy mindig a te útjaidon vezetted engem, és most, életem végén, ha visszanezék, csak olyan dolgokat látok, amiért köszönettel tartozom neked, Uram.

Köszönöm áldott jó szüleimet...”

Lelki szemei előtt megjelent egy férfi és egy nő – két becsületes parasztember egy somogyi kis faluból. Két ember, akiktől életre szóló tanítást kapott odaadásról, becsületről, hitről és áldozathozatalról.

Szülei képe úgy őrződött meg a lelkében, ahogyan a vasárnapi mise után kilépnek a templomból. Apja a szokásos fekete-fehér összeállításban, édesanyja pedig a hagyományos népviseletben. Megállnak a templom előtti kis téren. Nyár van, ragyog a nap, az arcukon öröm, a szívükben boldogság. Ma is hallja apja szeretettel teli, komoly hangját:

– Hanem az Úrnak napját mindig szenteld meg, kislányom. A hét összes napját nekünk adta a Jóisten, de a vasárnap az övé... Sose feledkezz meg róla. Később, ha magányos leszel majd az életben, eljössz ide a templomba, és itt találkozunk majd. Itt várunk mindig a Jóisten házában...

Nem is feledte egész életében, amit akkor az apjának ígért. Vasárnap nem maradhatott úgy el, hogy az Isten házáat meg ne látogatta volna. Azt szerette, ha a mise után még egy kicsit ott maradhatott szinte egyedül a kis templomban. Olyankor mindig boldogan ment haza, és ha otthon megkérdezték, hogy hol maradt el ennyi ideig, mosolyogva csak azt válaszolta, hogy beszélgetett valakivel...

„...köszönöm hűség és szerető férjemet...”

Asztalos férjére gondolt, aki a szeretetével bearanyozta az életét. Amikor átlőtt lábbal jött haza az orosz frontról, soha nem gondolta volna, hogy valaha is talpra fog állni, annyira csúnyán szétronscolta a golyó a térdét. Hónapok súlyos küzdelmeibe került, mire egyáltalán meg tudott állni a lábán. Aztán újabb hónapok, hogy egyáltalán menni tudjon. De valami felsőbb elszántság megtörhetetlen erőt adott mindkettőjüknek, és a férje egy év elteltével már újra a szakmájában dolgozhatott.

Ma is meghatottsággal gondol arra a pillanatra, amikor a férje bevette kis házuk tisztaszobájába, és szemérmesen csak annyit mondott:

– Ezt... neked csináltam.

Az asszony szólni sem tudott a meglepetéstől. A valaha is látott legszebb bútorok sorakoztak a szobában. Volt ott szekrény, ágy, asztal és szék, de még díszesen faragott tükrös fésülködő asztalka is. És mind mesteri módon elkészítve, gyönyörű színes mintákkal díszítve. Galambok, virágok, indák és csillagok színes kavalkádja volt az egész. Szinte kiáltott a bútorokról, hogy a fiatal mester belefáragta minden szeretetét is a kedves tárgyakba.

Ígazi meglepetés volt minden a számára. A férje titokban készítette el a bútorokat, és titokban szállította haza, amikor a felesége éppen nem volt otthon. Az asszony nem is tudott szólni semmit, csak csen-

desen átkarolta a férfit. Hosszú percekig maradtak így ebben a mozdulatlanságban. Ebben a mozdulatban volt benne mindaz a szeretet, tisztelet és hála, amit egymás iránt éreztek.

„... köszönöm a gyermekeimet, az unokáimat és a dédunokáimat...”

A nyolcvanadik születésnapján készült fotót ott tartja maga mellett az éjjeliszekrényen. Az idős asszony a kép közepén áll, és mosolyog bele a kamerába. Nincs szüksége a botokra sem, mert unokái szorosan közrefogják, és vigyáznak rá, nehogy elessen. Azok az emberek vesznek körül, akik a legközelebb állnak a szívéhez. Szeretnivaló, kedves emberek mindahányan. Emberek, akikért érdemes volt ilyen sokáig élnie. Emberek, akiknek a szívébe belécsöpögött azokat az egyszerű igazságokat, amiket útravalóul kapott maga is a szeretteitől. Emberek, akik kedves mosolyában ő mosolyog tovább, akiknek a tetteiben ő cselekszik majd akkor is, ha a Jóisten elszólítja ebből a földi világból.

„... és köszönöm, Uram, az ellenségeimet, az irigyeimet, a rosszakaróimat is...”

Őértük imádkozott a legbuzgóbban. Semmi keserűség, bosszúvágy vagy düh nem volt a szívében. Tudta, hogy a legtöbbet ezeknek az embereknek köszönheti. Mert ezek nélkül az emberek nélkül talán soha nem állta volna meg úgy a helyét az életben, mint velük. Ők tanították meg neki tetteik által a könyörületességet, a megbocsátást és a feltétlen szeretetet. Ők vértették fel azokkal a tulajdonságokkal, amelyek segítették, hogy lelke megerősödhessen és kiteljesedhessen, és Isten útjairól soha le ne térjen.

Békével és megelégedettséggel gondolt vissza az életére. Tudta, hogy minden apró mozzanat – lett legyen az jó vagy rossz, keserű vagy örömteli, igaz vagy hamis – csakis a Jóisten akaratából következhetett be, ezért feltétel nélkül elfogadta és a szívébe zárta azokat. Egy csodálatos és őszintén megélt élet volt mögötte.

„Uram, legyen meg a te akaratom” – fejezte be néma imáját. Lassan, nagyon lassan tért vissza a múltbéli világból, mintha nehezeire esett volna elereszteni elhalt szerettei feléje nyújtott kedves árnyék-kezeit. Szemei lassan újra felcsillantak, és az ablakon túli világba nézett. Ekkor vette észre a kis cinkét.

A kismadár megszokott mozdulatokkal ugrált az ablakpárkányon, és szemével már-már kétségbeesetten leste a sötétebb sarkokat, amelyek élelmet rejthettek. Eltotyogott az ablak jobb majd bal szélére, és akkor egyszer csak nagyot dobbant a tollak alatt reszkető kis szíve. Az

ablak távolabbik sarkában egy kis dobozféle állt, benne igazi madáreseléség csalogatta az éhes kis vendéget. Az oldalán meg-megcsillantak az esti utca sárgás fényei.

Nem is tétovázott a madárka: egy hirtelen mozdulattal a doboz szélére repült, és a következő pillanatban már gyors mozdulatokkal csipegette a finomságot. Időnként fel-felkapta a fejét, és aggódva körülnézett, de semmi nem zavarta meg az esti étkezésben. Igazi boldogság volt ez a számára. Annyi éhezés után végre igazi terített asztalra talált, és nem is akármilyenre. „Talán mégis jók az emberek...” – gondolta magában.

Az idős asszony elégedetten mosolyogva figyelte a kismadarat. Arra gondolt, hogy milyen jól tette, hogy a nagy havazás után újra megtöltötte a kis edénykét madáreseléggel, mert lám-lám, ennek a kismadárnak sem kell ma este éheznie. Ilyen és ehhez hasonló apró dolgok jelentették számára azt az örömet, amit most is érzett a szíve mélyén. Nézte-nézte a kismadarat, és lelkében béke és nyugalom pihent.

A kismadár lassan jóllakott, és egyre gyakrabban nézegetett fel a tálkából. Amikor befejezte a csipegetést, elrugaszkodott a tálka pereméről, és az ablakpárkány közepére lendült. Pár pillanatig szembe fordult az idős asszonnyal, mintha csak a finom eleséget akarná megköszönni, majd hirtelen mozdulattal elrepült a párkányról.

Boldogan szállt egyre feljebb és feljebb. Kis szárnyaival elégedetten csapkodott, begyében a jóllakottság érzése feledtette vele egy kis ideig még a fogcsikorgató hideget is, amely a várost uralta. Lassan eltűnt mögüle a ház, de még az utca is. Hazafelé tartott elhagyott, árva kis odújába. Elrepült sok másik ház és sok másik ablak előtt. Némelyikből még világosság szűrődött ki, amely furcsa árnyékokat vetett a hókupacokra. Most azonban nem törődött vele, melyik ablakban várja öröm és melyikben csalódás.

Verdeső kis alakja lassan beleveszett a téli éjszakába.

A HÁZ ÉLETÉBŐL

Szeptember 6. Az új növendékeink beköltözése a szemináriumba.

Szeptember 8. A felsőbb évesek is beköltöztek, az Egyetemi templom búcsúját ünnepeltük Kisboldogasszony ünnepén, a szentmisét Kránitz Mihály dékán atya mutatta be.

Szeptember 15. Az új akadémiai évet Veni Sancte szentmisével nyitottuk meg az Egyetemi templomban. Néhány növendék részt vett a Forráspont nevezetű eseményen a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra való készülés jegyében.

Szeptember 22. Kenutúrára mentünk a Tisza-tóra Száraz László spirituális atya vezetésével.

Október 1. A bencések tanulmányi házában vendégeskedtünk. Görög papnövendékeink vezetésével Akathisztoszt énekeltünk a Szent Szabina kápolnában.

Október 5. Az aradi vértanúkra emlékeztünk az első évfolyam előadásában.

Október 6. A Nagymarosi Ifjúsági találkozón töltöttük a napot.

Október 8. Magyarok Nagyasszonya főünnepén szemináriumi kápolnánk búcsúját ünnepeltük, amelyet az előjáró atyák a nálunk végzett újmisézés atyákkal mutattak be.

Október 19–20. A MEI kirándulás keretében Szabadkára látogatunk, ahol megtekintettük többek között a szecesszió neves épületeit.

Október 23. '56-os megemlékezést tartottunk a második évfolyam szereplésével.

Október 25–30. Fábry Kornél atya vezette az őszi nagy lelki gyakorlatunkat Kismaroson.

November 14. A Deák téri evangélikus templomban ökumenikus istentiszteleten vettünk részt.

November 9–10. A MEI szervezésében megrendezésre került a Központi Papnevelő Intézet Integrált Sportbajnoksága.

November 16–18. Futballcsapatunk részt vett az Országos Kispap Focibajnokságon Esztergomban, 5. helyezést értünk el.

November 21. Soltész Miklós államtitkár úrral beszélgettünk a MEI fórumeste keretében.

November 27–29. Elöljáró atyáink és néhány papnövendék részt vett Esztergomban az Eucharisztikus Konferencián a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusra való készülés jegyében.

November 24. Krisztus Király főünnepének előestéjén került sor a másodéves növendékek beöltöztetésére szemináriumi kápolnánkban.

November 25. Krisztus Király főünnepén Cserháti Ferenc püspök atya közösségünk harmadéves növendégeit lektorra, a negyedéveseket akolitussá avatta.

December 5. Szocska A. Ábel megyéspüspök atya a kápolnában felolvasóvá avatta Dévai Marcell görögkatolikus papnövendékünket.

A KÖZPONTI PAPNEVELŐ INTÉZET NÖVENDEKEINEK NÉVSORA

I. évfolyam

Bárczi Domonkos	Székesfehérvári Egyházmegye
Pongrácz Benedek	Szombathelyi Egyházmegye
Rátkai István	Szombathelyi Egyházmegye
Riesz Benedek	Esztergom-Budapesti Főegyházmegye
Szalai Tamás	Székesfehérvári Egyházmegye
Vörös Dániel	Szombathelyi Egyházmegye

II. évfolyam

Szarka Zoltán	Kaposvári Egyházmegye
Szlama Ákos	Székesfehérvári Egyházmegye

III. évfolyam

Arany Ferenc	Székesfehérvári Egyházmegye
Bársony Árpád	Esztergom-Budapesti Főegyházmegye
Csujá Gergely Zoltán	Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye
Gaál Richárd	Hajdúdorogi Főegyházmegye
Szabó Csaba Péter	Nyíregyházi Egyházmegye

IV. évfolyam

Dévai Marcell	Nyíregyházi Egyházmegye
Ébner Vilmos	Székesfehérvári Egyházmegye
Szakács Péter Mihály	Székesfehérvári Egyházmegye

V. évfolyam

Győri Balázs István
Hojda Ionuc Vasile
Hugyecz Balázs
Lőw Gergely
Ondi Alex
Riz Attila
Vincze Bálint

Székesfehérvári Egyházmegye
Temesvári Egyházmegye
Váci Egyházmegye
Esztergom-Budapesti Főegyházmegye
Váci Egyházmegye
Egri Főegyházmegye
Pécsi Egyházmegye

Főtisztelendő atyák, kedves Olvasók! A Magyar Egyházirodalmi Iskola törekedett ebben a szemeszterben is tartalmas, gazdagító, értékes programokat szervezni, felkínálni a papnövendékeknek. Ezek azonban nem valósulhattak volna meg a Főtisztelendő atyák, és minden kedves Olvasónk anyagi támogatása nélkül. Szívből hála-lásak vagyunk érte! Külön köszönetet mondunk Balás Béla püspök atyának, Süllei László atyának és Rokay Zoltán professzor atyának a nagylelkűségükért! Isten fizesse meg!

A Magyar Egyházirodalmi Iskola bankszámlaszáma:
CIB 10700691-69426531-51200002

